

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Patrik Albrecht

**Soukromoprávní vymáhání škody
v soutěžním právu EU**

Rigorózní práce

Tematický okruh: soutěžní právo EU, katedra evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 6. března 2019

Prohlašuji, že předloženou rigorózní práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 189.265 znaků včetně mezer.

Mgr. Patrik Albrecht

V Praze dne 6. března 2019

Tuto práci věnuji A.A., který si ji již nemůže přečíst, necht' je jeho poslední let šťastným.

ÚVOD	1
Č Á S T I.	6
1. Vývoj soukromoprávního vymáhání škody v soutěžním právu EU do roku 2014	6
1.1. ROZHODNUTÍ SOUDNÍHO DVORA EU	6
1.1.1. BRT V. SABAM A COURAGE V. CREHAN	6
1.1.2. PFLEIDERER	10
1.1.3. VÝTAHY A ESKALÁTORY	14
1.1.4. DONAU CHEMIE	18
1.1.5. KONE	22
1.1.6. DÍLČÍ ZÁVĚR Z JUDIKATURY SDEU DO ROKU 2014	23
1.2. PŘÍPRAVA SMĚRNICE	26
1.2.1. ZELENÁ A BÍLÁ KNIHA	27
1.2.2. PŘÍSTUP K DŮKAZŮM	28
1.2.3. ZAVAZUJÍCÍ PRÁVNÍ ÚČINEK ROZHODNUTÍ	34
1.2.4. AKTIVNÍ LEGITIMACE K PODÁNÍ ŽALOBY	42
Č Á S T II.	50
2. Směrnice a její transpozice do národních právních řádů	50
2.1. SMĚRNICE EU/2014/104	51
2.1.1. AKTIVNÍ A PASIVNÍ LEGITIMACE	53
2.1.2. PŘEDMĚT ŽALOB	67
2.2.3. ZVÝHODNĚNÍ ŽALOBCŮ	70
2.2.5. DÍLČÍ ZÁVĚR	71
2.2. TRANSPOZICE SMĚRNICE V ČR	72
2.2.1. PROMLČENÍ A ČASOVÁ PŮSOBNOST	76
2.2.2. MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST	80
2.2.3. ZÁVAZNOST ROZHODNUTÍ	82
2.3. SITUACE SOUKROMOPRÁVNÍHO VYMÁHÁNÍ V KLÍČOVÝCH JURISDIKČÍCH EU	85
Č Á S T III.	90
3. Kolektivní ochrana práv	90
ZÁVĚR	96
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	99
ABSTRAKT	117
ABSTRACT	118

Seznam zkratk

EU	Evropská unie
Komise	Evropská komise
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
Směrnice	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
Zákon	Zákon č. 262/2017 o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

Úvod

Soutěžní právo je moderní a dynamicky se rozvíjející obor práva, jenž je ve vysoké míře v evropských zemích ovlivňován legislativou Evropské unie, která se zejména prostřednictvím svých institucí a orgánů, konkrétně pak prostřednictvím Evropské komise, snaží adekvátně reagovat a zaměřovat na nové výzvy, které přináší neustálý vývoj na jednotném trhu. Mezi dlouhodobě diskutované právní otázky na evropském fóru členských zemí EU patří bezesporu i problematika vymáhání samotného soutěžního práva. Primárně jsou povinnosti vyplývající ze soutěžně-právních norem vymáhány pořadem práva prostřednictvím veřejných institucí (národními soutěžními úřady, Evropskou komisí). Nový trend v EU však napomáhá rozvoji i soukromoprávního vymáhání škody způsobené protisoutěžním jednáním, lze tedy shrnout, že v soutěžním právu rozeznáváme několik druhů vymáhání práva.

Základní úroveň dohledu nad podniky¹ v tržním prostředí tvoří národní soutěžní orgány,² které podléhají režimu národních soutěžně-právních procesních předpisů. Na evropské úrovni pak hlavní roli regulátora představuje Evropská komise.³ Po modernizaci evropského soutěžního práva v roce 2004 se vytvořila úzká a vzájemná

¹ Ve smyslu rozhodovací praxe orgánů EU pojem podnik, tedy „*undertaking*“, jako entita musí vykonávat hospodářskou činnost (zisk není rozhodnou skutečností) a zároveň musí disponovat autonomií soutěžního jednání, tedy schopností činit svobodná rozhodnutí na trhu a nést za tato svá rozhodnutí odpovědnost. K tomu více například rozsudek ze dne 16. června 1987, Komise v. Itálie, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283.

² V České republice se jedná o Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, jehož působnost vymezuje zákon č. 273/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

³ Jedním z nejdůležitějších právních předpisů regulující činnost Komise představuje Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82, Úř. věst. L 1, 4.1.2003, s. 1–25. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex:32003R0001>

kooperace mezi Komisí a národními soutěžními orgány. Po více než deseti letech od tohoto milníku připravila Komise Směrnici,⁴ která harmonizuje právní úpravu mechanismů soukromoprávního vymáhání v soutěžním právu. Bývalý viceprezident Evropské komise odpovědný za hospodářskou soutěž Joaquín Almunia na každoroční konferenci uvedl k této Směrnici: „*Veřejné vymáhání práva zůstává klíčové – o tom není pochyb – nicméně občané a podniky mají konečně právo a možnost převést své individuální práva do reality, tedy jak řečeno a též uskutečněno, návrh Směrnice má za cíl je oprávnit, tedy umožnit jim takový výkon práva, který zajistí a zkulturní respekt, ohled a úctu k základním principům hospodářské soutěže a vytvoří vyšší a lepší právní prostředí v rámci Evropské unie.*“⁵

Jak bude podrobně prozkoumáno a popsáno v první kapitole, možnost domáhat se odškodnění od podniků, které narušily hospodářskou soutěž, soukromou cestou bylo možné již před přijetím této Směrnice, poškození však neměli dostatečnou právní ochranu a nástroje na úspěšné vedení soudních sporů. Evropská komise přijetím Směrnice mimo jiné předpokládala zlepšení této situace.

Žaloby na podniky lze rozlišovat dvojího druhu. První zahrnuje tzv. žaloby následné (*follow-on damage actions*), kdy se žalobce rozhodne podnik žalovat o určitou výši škody až v okamžiku, kdy je vydáno pravomocné rozhodnutí některého ze soutěžních orgánů, který s podnikem vedl náležitý správní proces, v jehož závěru uložil pokutu. Žalobce tak plně využije státem získaných důkazů a podpoří své tvrzení

⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži, Úř. věst. L 349, 5.12.2014, s. 1–19. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014L0104>

⁵ ALMUNIA, Joaquín. Antitrust damages in EU law and policy. European Commission: Press releases database [online]. 7. 11. 2013 [cit. 2018-06-22]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-887_en.htm

státem potvrzené existence porušení soutěžního práva. V rámci samostatných žalob (*stand-alone damage actions*) naopak musí žalobci vyhledat veškerý důkazní materiál, prokázat výši škody a též i samotné porušení soutěžního práva.

Tato rigorózní práce představuje reakci na nově zakotvené instituty soukromoprávního vymáhání škody. Autor této práce pokládá současnou nově přijatou legislativu za nový stupeň vývoje soutěžního práva, a proto se rozhodl tématu věnovat patřičnou pozornost. Rigorózní práce si klade za cíl zmapovat vývoj a cestu, která vedla k přijetí Směrnice, představit a vysvětlit základní principy a mechanismy, na kterých je nová právní úprava vybudována a zejména nalézt odpovědi na otázky, které se týkají budoucí aplikace práv dle Směrnice, a tím tedy i přispět do odborné debaty ohledně fungování soukromoprávního vymáhání soutěžního práva.

Autor rigorózní práce se rozhodl rozčlenit text do tří logických částí. Ústřední téma, které je zkoumáno, představuje problematiku možnosti uplatnění náhrady škody vzniklé z protisoutěžního jednání podniků. Veřejné vymáhání a vzájemná kooperace mezi Evropskou komisí a členskými státy není předmětem této rigorózní práce. Naopak během vzniku této práce se v EU začalo hovořit o dalším nástroji ochrany poškozených subjektů – o tzv. hromadných žalobách. Tomuto tématu se autor rigorózní práce krátce věnuje též, neboť jej považuje za institut příbuzný, a to dokonce komplementární.

Pro zdůraznění důležitosti Směrnice a pochopení kontextu nutnosti přijetí této nové právní úpravy se v první kapitole autor zaměří na stručné shrnutí vývoje soukromoprávního vymáhání soutěžního práva v EU. Tento vývoj byl utvářen zejména judikaturou SDEU, studiemi vytvořenými pro účely EK a zelenou a bílou knihou ke Směrnici. V kapitole budou zmíněny důležité etapy vývoje, ale i objevující se základní problémy a otázky spojené s touto problematikou. Jedná se zejména o otázku informační asymetrie a důkazního břemena. První část lze tedy charakterizovat jako deskriptivní, vysvětlující vývoj a definující základní rámec a problematiku daného tématu.

Na tento do jisté míry teoretický aparát z části I. naváže analytická část II., jež se dopodrobna kriticky zabývá jednotlivými okruhy témat, které jsou Směrnicí nově upraveny. Tak například samostatná subkapitola bude věnována přístupu k důkazům a ke spisovému materiálu soutěžních orgánů, v další se autor bude zabývat otázkou oslabení institutu leniency a narovnání. V části druhé by tak práce měla zanalyzovat současnou unijní právní úpravu v oblasti soukromoprávního vymáhání škody. Speciální pozornost bude věnována zhodnocení a komparaci provedené transpozice určitých ustanovení Směrnice v jednotlivých členských státech.

Z výše představeného přehledu obsahu a členění rigorózní práce je zřejmé, že v první části bude aplikován jako základní metodologický přístup chronologická analýza rozhodovací činnosti Soudního dvora EU a Komise, jakož i analýza relevantních dokumentů Komise, které byly vypracovány a vydány za účelem přípravy vzniku Směrnice.

Součástí této rigorózní práce tvoří i názory a myšlenky k problematice soukromoprávního vymáhání škody od autorů odborných periodik (zejména *Bucerius Law Journal*, *Journal of Competition Law & Economics* či *Practical law*), autor provádí vzájemnou komparaci těchto postojů, včetně vlastní kritické úvahy. Vybranému odbornému tématu rigorózní práce je věnována pozornost především v zahraniční literatuře, proto je většina zdrojů v anglickém jazyce.

Část druhá je pak vybudována na tezí z části první a prakticky se bude zaměřovat na aktuálně účinnou a platnou právní úpravu. Autor analyticky interpretuje celé znění Směrnice a předloží možná řešení uvedených základních otázek spojených s novým institutem vymáhání práva v soutěžním právu. Následně prozkoumá uskutečněnou transpozici ve vybraných členských státech a provede komparaci relevantních právních předpisů. V části třetí se autor bude věnovat problematice hromadných žalob ve vztahu k soutěžnímu právu. V každé části pak bude provedeno

dílčí shrnutí závěrů a prostor bude vždy věnován nejspornějším bodům přijaté Směrnice. V závěru bude autorem predikován další budoucí vývoj.

Stěžejní otázka, kterou si je nutné položit a kterou autor zamýšlí touto rigorózní prací rozpracovat a zodpovědět, zní: jakým způsobem změní nová úprava vymahatelnost, popularitu a rozvoj soutěžního práva? Nebude zbytečně oslabena veřejná část vymáhání soutěžního práva a zvýší se skutečně blahobyť a ochrana jednotlivců a ostatních subjektů na trhu?

Autor této práce má za to, že toto téma je poměrně zásadní pro další vývoj soutěžního práva a jedná se tedy o problematiku aktuální a věří, že svojí prací pozitivně přispěje do již výše zmíněné odborné debaty.

Č Á S T

P R V N Í

1. Vývoj soukromoprávního vymáhání škody v soutěžním právu EU do roku 2014

1.1. Rozhodnutí Soudního dvora EU

1.1.1. BRT v. Sabam a Courage v. Crehan

Právo na podání žaloby za způsobenou škodu protisoutěžním jednáním poprvé plně přiznal a potvrdil Soudní dvůr EU v případě **Courage v. Crehan**⁶ v roce 2001. Toto rozhodnutí však bylo možné vydat pouze na základě předchozího rozsudku Soudního dvora EU, a sice ve věci **BRT v. Sabam**⁷, kterým SDEU stanovil oprávnění národních soudů aplikovat ustanovení Smluv týkajících se soutěžního práva (čl. 101 a 102 SFEU), neboť tato jejich celo-unijní závaznost vyplývá z přímého účinku ustanovení Smluv. Soudní dvůr tak potvrdil oprávnění subjektů domáhat se před národními soudy svých práv vyplývajících z ustanovení Smluv s přímým účinkem. Nicméně v kauze BRT v. Sabam je Soudní dvůr poněkud opatrný a dává národním soudům ke zvážení, pokud vyhodnotí, že v daném případě existuje důvod pro ochranu právní jistoty, aby projednávání případných žalob odložily do doby, než Komise vydá v dané věci rozhodnutí. Naopak pokud je Komise nečinná, nebo se rozhodne řízení

⁶ Rozsudek ze dne 20. září 2001, Courage Ltd v Bernard Crehan, C-453/99, ECLI:EU:C:2001:465

⁷ Rozsudek ze dne 30. března 1974, Belgische Radio en Televisie v SV SABAM and NV Fonior (BRT I), C-127/73, ECLI:EU:C:1974:6

z jakéhokoliv důvodu nezahájit, mají žalobci, kteří tvrdí, že utrpěli újmu a škodu ze zakázaných protisoutěžních praktik podniků, právo se obrátit na národní soud⁸.

Až v roce 2001 Soudní dvůr EU plnohodnotně vysvětlil a judikoval v již výše zmíněném rozhodnutí *Courage v. Crehan*, že přímý účinek čl. 101 a 102 též znamená, že poškození z protisoutěžních praktik podniků se mohou domáhat kompenzace, tedy náhrady škody za vzniklou újmu. Z dřívějších rozhodnutí⁹ bylo zejména potvrzeno právo každého domáhat se náhrady škody po státu za porušení práva EU, po rozhodnutí BRT sice byl připuštěn nárok náhrady škody mezi jednotlivci v rámci soutěžního práva, avšak *Courage v. Crehan* je zásadní z hlediska toho, že poskytl jasnou odpověď, zda se těchto práv na náhradu škody může dovolat i osoba, která určitou mírou ke vzniku této škody přispěla (minimálně uzavřela smlouvu se škůdcem).

Z hlediska skutkové podstaty uvádí autor rigorózní práce pro detailnější rozbor kauzy následující: pan Bernard Crehan provozoval dvě hospody v rámci sítě *Inntrepreneur*, což bylo portfolio více než 4.300 hospod.¹⁰ Crehan byl na základě nájemních smluv povinen odebírat většinu dodávek piva z pivovaru *Courage Ltd*. Jednalo se tedy o vertikální dohodu s vázaným odběrem jedné značky. Po určité době se pan Crehan dostal do platebních obtíží, a nebyl schopen platit za smlouvou stanovené objemy piva *Courage*, přičemž pivovar zažaloval pana Crehana za vzniklý dluh. Pan Crehan kontroval žalobou na náhradu škody, neboť považoval skutečnost, že musel odebírat velké objemy piva *Courage* za nepříznivou cenu, za příčinu vzniku své platební

⁸ Rozsudek ze dne 18. března 1997, *Guérin automobiles v Commission*, C-282/95 P, ECLI:EU:C:1997:159

⁹ Viz. předešlé pozn., dále např. Rozsudek ze dne 19 listopadu 1991, *Andrea Francovich, Danila Bonifaci a další v. Italská republika*, C-6/90 a C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428; Rozsudek ze dne 9. března 1978, *Amministrazione delle finanze dello Stato v Simmenthal*, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49

¹⁰ *Acquisition of 4,300 pubs – the largest ever pub transaction* [online]. [cit. 2018-07-03]. Dostupné z: <https://www.terrafirma.com/investment/inntrepreneur.html>

neschopnosti. Anglické soudy na základě anglického práva rozhodly, že pan Cerhan se nemůže soudit o náhradu škody, neboť byl účastníkem takové dohody, kterou se cítí být poškozen. Nejvyšší soud však podal k Soudnímu dvoru EU předběžnou otázku, neboť bylo nutné postavit najisto, zda tato praxe a zamítnutý nárok pana Cerhana neodporuje soutěžnímu právu EU.

Soudní dvůr EU odkázal na předešlou judikaturu ohledně plné účinnosti článků 101 a 102 SFEU a zdůraznil, že tento přímý účinek by byl nepochybně oslaben a zpochybněn, jestliže by se subjekty práva nemohly domáhat náhrady škody, jež by jim měla být způsobena smlouvou nebo jednáním, které jsou způsobilé omezovat nebo narušovat působení hospodářské soutěže. Soudní dvůr EU zdůraznil, že žaloby na náhradu škody před národními soudy mají potenciál podstatně přispět k zachování účinné hospodářské soutěže v rámci EU. A právě na základě těchto východisek *nemůže být a priori vyloučeno, aby taková žaloba byla podána stranou smlouvy, jež může být shledána v rozporu s pravidly hospodářské soutěže*¹¹.

Soudní dvůr tak judikoval důležité pravidlo pro všechny vertikální dohody, které mají potenciál negativně ovlivnit obchod mezi členskými státy. Ta strana dohody, která se nacházela vzhledem ke druhé straně v jednoznačně slabším postavení, může podat žalobu na náhradu škody, neboť její možnost vyjednat jiné znění smlouvy byla de facto omezena, či vyloučena úplně, vždy je nutné přihlédnout k zásadě rovnocennosti a efektivity. Pokud však tato strana nese zásadní míru odpovědnosti za narušení hospodářské soutěže, mohou národní soudy nároky této strany odmítnout.

¹¹ Rozsudek ze dne 20. září 2001, Courage Ltd v Bernard Crehan, C-453/99, ECLI:EU:C:2001:465, para 28

Nad rámec výše uvedeného případu autor rigorózní práce uvádí, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve svém rozhodnutí¹² uložil pokutu typově v naprosto podobném případě, kdy Plzeňský Prazdroj zavazovala provozovatele pohostinských zařízení ročně odebírat určité minimální množství hektolitrů piva, což bylo shledáno jako zakázaná praktika vertikální kartelové dohody. O případných podaných žalobách na náhradu škody ze strany českých restaurací a hostinců není autorovi rigorózní práce nic známo, v tisku ani v žádném z relevantních pramenů se o takové skutečnosti nehovoří.

Rozhodnutí *Courage v. Crehan* mělo a má zásadní dopad na další vývoj soukromoprávního vymáhání škody. Tak např. ve svém stanovisku generální advokát Jacobs¹³ argumentuje, že závěry z judikátu *Courage v. Crehan* lze uplatnit i na soudní příkazy. V rozhodnutí **Manfredi**¹⁴ Soudní dvůr EU zformuloval názor, že ona kompenzace, tedy náhrada škody není pouze škoda ve smyslu *damnum emergens*, ale též ušlé příležitosti výdělku (*lucrum cessans*) a úrok. Případ **GT-Link**¹⁵ je rozhodnutím týkající se čl. 102 SFEU, tedy Soudní dvůr EU řešil otázku, zda státem vlastněná společnost, která spravuje infrastrukturu - přístav, přičemž tato společnost z povahy věci zaujímá dominantní postavení, může být žalována soukromými subjekty (dopravci, uživateli přístavu) za zneužití svého postavení, když vybírala a vyžadovala nadměrně vysoké a diskriminační poplatky za užití přístupu do přístavu. SDEU v této věci samozřejmě judikoval, že poškození se mohou domáhat plného odškodnění.

¹² Rozhodnutí ze dne 25. března 2002, Plzeňský Prazdroj, a.s., č.j. ÚOHS-S6301-54902

¹³ Stanovisko ze dne 22. května 2003, AOK-Bundesverband a další, C-264/01, ECLI:EU:C:2003:304

¹⁴ Rozsudek ze dne 13. července 2006, Manfredi, spojené věci C-295/04 - C-298/04, ECLI:EU:C:2006:461

¹⁵ Rozsudek ze dne 17. července 1997, GT-Link v De Danske Statsbaner, C-242/95, ECLI:EU:C:1997:376

1.1.2. Pfeiderer

Po delší odmlce se v rozhodovací praxi SDEU objevil další klíčový judikát. Jedná se o rozhodnutí **Pfeiderer**¹⁶, které vynesl soudní dvůr v roce 2011. V mezidobí Evropská komise připravovala návrh Směrnice, tedy vydala zelenou a bílou knihu, k tomu více v kapitole 1.2. Rozhodnutí Pfeiderer je zlomové v tom smyslu, že SDEU se v něm zabývá otázkou zpřístupňování dokumentů ze správního spisu, a to navíc ve vztahu k dokumentům z programu leniency, tedy z programu schovívavosti.

Z hlediska skutkové podstaty uvádí autor rigorózní práce pro detailnější rozbor kauzy následující skutečnosti. Německý úřad pro ochranu hospodářské soutěže - Bundeskartellamt vydal dne 21. ledna 2008 rozhodnutí, kterým uložil třem evropským výrobcům dekorativních papírů a pěti odpovědným fyzickým osobám sankci v podobě pokuty v celkové výši 62 milionů eur. Účastníci řízení byli shledáni vinnými z důvodu uzavření zakázaných dohod o cenách a z důvodu uzavření výrobních kapacit.

Společnost Pfeiderer se profiluje silným celosvětovým postavením na trhu výrobců dřevěných materiálů, k této výrobě odebírala zboží od výše zmíněných společností, které mezi sebou měly uzavřenou kartelovou dohodu. Společnost Pfeiderer tak byla poškozena tímto protisoutěžním jednáním (kartelovou cenou), a proto dne 26. února 2008 zažádala Bundeskartellamt o zpřístupnění veškerého spisového materiálu za účelem získání dostatečně přesvědčivých argumentů, jež následně zamýšlela užít v žalobě na náhradu škody. Německý Bundeskartellamt však žádosti Pfeiderer v hlavním rozsahu nevyhověl a dokumenty nezpřístupnil, neboť se týkaly žádosti a postupu stran programu schovívavosti. Proti takovému postupu německého

¹⁶ Rozsudek ze dne 14. června 2011, Pfeiderer, C-360/09, ECLI:EU:C:2011:389

soutěžního orgánu se společnost Pfleiderer odvolala k soudu v Bonnu. Soudní řízení se stalo fórem pro posouzení a vyvážení dvou základních zájmů v soutěžním právu. Na straně jedné se jedná o veřejnoprávní zájem státu, či EU na zajištění efektivity a popularity programu schovívavosti, který vede ke snížení administrativních nákladů, ale má i výchovný charakter sankce a na straně druhé pak právo poškozených uplatňovat nároky na náhradu škody vzniklé v důsledku protisoutěžního jednání podniků.

Německý soud vyhodnotil takový střet hodnot jako natolik složitou a závažnou věc, že podal k SDEU předběžnou otázku v následujícím znění: *zda a v jakém rozsahu může vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž poskytnout informace, které mu byly dobrovolně sděleny členy kartelu na základě programu shovívavosti uvedeného orgánu, poškozené třetí osobě, jež je hodlá využít pro přípravu žaloby na náhradu údajné škody způsobené kartelem.*¹⁷

Předkládající soud se primárně dotazoval na konsekvence, které by takový přístup poškozené osoby k informacím poskytnutým žadatelem o shovívavost v kontextu řízení o shovívavosti mohl mít na systém spolupráce a výměny informací stanovený v člancích 11 a 12 nařízení č. 1/2003.

Případ je mimo jiné zajímavý také tím, že stanovisko generálního advokáta Jána Mazáka¹⁸ je odlišné od rozhodnutí ve věci samé, tedy Soudní dvůr EU se odchýlil od právního názoru generálního advokáta a potažmo i Evropské komise, neboť řešení, které profesor Mazák navrhoval, se de facto shodovalo s názorem Komise.

¹⁷ Stanovisko generálního advokáta Jána Mazáka, přednesené dne 16. prosince 2010, C-360/09, ECLI:EU:C:2010:782

¹⁸ Prof. JUDr. Ján Mazák, PhD., slovenský právník, mimo jiné též zastával funkci předsedy Ústavního soudu Slovenské republiky. Ján Mazák. Wikipedia [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Maz%C3%A1k

Generální advokát ve svém stanovisku vyvažuje a porovnává samotné soukromoprávní vymáhání škody s veřejnoprávním systémem správního řízení a dochází k závěru, že ačkoliv v současnosti (k roku 2010) není stanovena *de iure* žádná hranice, či hierarchie, úloha soutěžních orgánů představuje významnější vliv na dodržování soutěžněprávních norem, než soukromoprávní vymáhání soutěžního práva. Tento názor se bude později znovu objevovat u samotného projednávání Směrnice, a to právě ze strany jednotlivých členských národních soutěžních orgánů, které často vnímají úpravu soukromoprávního vymáhání škody jako jakýsi nadstandard k veřejné větvi vymáhání soutěžních norem.

Další zajímavostí je, že k dané kauze se vyjádřila kromě jiných evropských zemí i Česká republika, která spolu s ostatními členskými státy zastávala názor, že *osobám poškozeným kartelem nemůže být pro účely uplatnění občanskoprávních nároků umožněn přístup k žádostem o schovávavost nebo k informacím a podkladům, které žadatelé o schovávavost dobrovolně předložili orgánu hospodářské soutěže členského státu na základě vnitrostátního programu schovávavosti v rámci řízení o uložení pokuty.*¹⁹ Evropská komise pak k tomuto obecnému východisku doporučila rozlišovat mezi dokumenty, jež byly soutěžnímu orgánu poskytnuty dobrovolně za účelem zahájení programu schovávavosti a dokumenty, jež existovaly již před iniciováním této procedury.

Generální advokát uzavírá, že programy schovávavosti jsou předmětem veřejného zájmu, je nutné odhalovat tajné dohody, ostatně právě i pro osoby poškozené, nelze však zásadně znevýhodnit ty podniky, které se rozhodnou spolupracovat se soutěžním orgánem. Spravedlivý balanc je tak shledán v nezpřístupnění těch

¹⁹ Stanovisko generálního advokáta Jána Mazáka, přednesené dne 16. prosince 2010, C-360/09, ECLI:EU:C:2010:782. Str. 3.

dokumentů, které jakkoliv přímo souvisí s programem schovívavosti (zejména sebe usvědčující prohlášení), tak aby tento program měl smysl, avšak všechny ostatní dokumenty, které mohou být jakkoliv relevantní pro podání soukromoprávní žaloby by měly být zpřístupněny. Profesor Ján Mazák přímo upozorňuje, že *pokud by vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž za stejných okolností, jako jsou okolnosti v původním řízení, odepřel přístup k takovým dokumentům, bylo by to v rozporu se základním právem na účinný procesní prostředek.*

Soudní dvůr Evropské unie však vydal rozhodnutí ve věci naprosto odlišně. SDEU předně upozornil na skutečnost, že soutěžní právo vůbec nezakazuje osobě, jež byla poškozena protisoutěžním jednáním, aby si nemohla vyžádat dokumenty týkající se programu schovívavosti. Je sice pravda, že normy soutěžní práva v té době nic takového nestanovily, avšak dle názoru autora této rigorózní práce SDEU absolutně rezignoval na vyvážení principů, kterými se právě generální advokát zabýval a soud tak poměrně oportunisticky judikoval, že *soudům členských států na základě jejich vnitrostátního práva přísluší, aby stanovily podmínky, za kterých musí být takový přístup povolen nebo odepřen, a musí přitom zvážit zájmy chráněné právem Unie*²⁰. Tento názor byl formulován zejména s ohledem na skutečnost, že v unijním právu neexistuje harmonizace jak programů schovívavosti, tak samotného soukromoprávního vymáhání škody. Z hlediska právního realismu tak vše bylo legitimní, přesto však má autor této rigorózní práce za to, že měl SDEU převzít názor generálního advokáta a pro budoucí praxi nastolit jasná a spravedlivá kritéria, ostatně na které sám SDEU odkazuje spojením *zájmy chráněné právem Unie*.

²⁰ Rozsudek ze dne 14. června 2011, Pfeleiderer, C-360/09, ECLI:EU:C:2011:389. Bod 33.

1.1.3. Výtahy a eskalátory

Zajímavý případ představuje kauza **Výtahy a eskalátory**²¹, ve které Evropská komise uložila pokuty v souhrnné výši přesahující 992 miliónů eur, a to celkem čtyřem hlavním výrobcům výtahů a eskalátorů za kartelovou dohodu typu bid-rigging. Pokuta byla potvrzena jak Tribunálem, tak Soudním dvorem. Tyto podniky (holdingové skupiny Otis, Kone, Schindler a ThyssenKrupp) v letech 1995 - 2005 uzavíraly zakázané dohody za účelem získání veřejných zakázek, a tedy rozdělení relevantního trhu mezi sebou. Komise zjistila a prokázala, že takto si podniky rozdělovaly i veřejné zakázky vypsané pro sídla orgánů Evropské unie. Konkrétně se vytýkané jednání týkalo zakázek na instalaci, údržbu a obnovu výtahů a eskalátorů v několika budovách Rady Evropské unie, Evropského parlamentu, Komise, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Výboru regionů Evropské unie a Úřadu pro publikace Evropské unie. Tyto orgány a úřady mají svá sídla v Belgii nebo Lucembursku.

Evropská komise se rozhodla právě pro tuto skutečnost, tedy že kartelisté přímo svým jednáním porušili a reálně ohrozili i zájem orgánů EU, nárokovat vzniklou škodu i cestou soukromoprávní a podala z titulu zastupování právních věcí Evropského společenství ve smyslu 335 SFEU (potažmo dřívějším čl. 282 ES) za všechny poškozené orgány EU hromadnou žalobu, jež předběžně zněla na 7.061.688 eur (bez úroků a nákladů řízení).

²¹ Rozhodnutí Evropské komise ze dne 21. února 2017, věc COMP/E-1/38.823, OJ C 75, 26.3.2008, s. 19–24. Dostupné z:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52008XC0326\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52008XC0326(01))

K tomu viz i následná rozhodnutí SDEU ze dne 18. července 2013, Schindler Holding a další v. Komise, C-501/11 P, ECLI:EU:C:2013:522; Rozsudek ze dne 15. června 2012, Otis Luxembourg a další v. Komise, C-494/11 P, ECLI:EU:C:2012:356.

Bruselský soud však v rámci takto iniciovaného řízení podal předběžnou otázku k SDEU, neboť vznikly pochybnosti, zda Evropská komise může takto zastupovat ostatní orgány EU (bez plné moci, či výslovného zmocnění, pověření), a též z pochybností, zda není porušeno právo na spravedlivý proces a rovnost zbraní žalovaných, když to byla sama Komise, kdo vydal rozhodnutí ve věci samé. Soudní dvůr v dané věci²² uzavřel, že Komise je plně oprávněna zastupovat Evropskou unii před jakýmkoliv vnitrostátním národním soudem v rámci občanskoprávní žaloby na náhradu škody způsobené EU kartelovou dohodou nebo jinou praktikou soutěžním právem zakázanou.

Předkládající soud si dále přál vědět, *zda v rámci takovéto žaloby není Komise soudcem a stranou ve vlastní věci, což by bylo v rozporu se zásadou nemo iudex in sua causa.*²³ Neboť rozhodnutí Komise ve věci samé je pro soud závazné (rozhodnutí o potrestání podniků za kartelovou dohodu) dle čl. 16 odst. 1 nařízení č. 1/2003²⁴. Soudní dvůr odkázal na výše rozebraný případ Manferdi, tedy shrnul, že každá osoba je oprávněna domáhat se náhrady vzniklé újmy, je-li dána příčinná souvislost mezi uvedenou újmou a kartelovou dohodou, a proto toto právo náleží i Evropské unii. Rovnost zbraní též není narušena, neboť vnitrostátním soudům nepřisluší přezkoumávat legalitu aktů orgánů EU, to náleží pouze soudům Unie²⁵. Komise dokonce ve svém vyjádření k žalobě uvedla, že při vlastním sepisu žaloby vycházela pouze z informací obsažených ve veřejně dostupném znění rozhodnutí, tak jako to může činit jakákoliv osoba. Pověřené útvary Komise ani nemají přístup k důvěrnému spisu správního řízení, a z toho důvodu je Komise v naprosto

²² Rozsudek ze dne 6. listopadu 2012, Otis a další, C-199/11, ECLI:EU:C:2012:684.

²³ Ibid, bod 39.

²⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82, Úř. věst. L 1, 4.1.2003, čl. 16: *Pokud vnitrostátní soudy rozhodují o dohodách, rozhodnutích nebo jednáních podle článků 81 nebo 82 Smlouvy, které jsou již předmětem rozhodnutí Komise, nemohou rozhodnout v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí.*

²⁵ Jak vyplývá z rozsudku ze dne 22. října 1987, Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost, C-314/85, ECLI:EU:C:1987:452.

rovném postavení s jakýmkoliv jiným jednotlivcem, což SDEU potvrdil jako správný a validní argument.

Žaloba z června 2008 podaná proti výrobcům výtahů a eskalátorů se tak stala první soukromoprávní žalobou na náhradu škody orgánů státu/unie v důsledku porušení soutěžního práva podnikem. Jednalo se o tzv. follow on žalobu (po vydání rozhodnutí Evropské komise ve věci samé). Komise též žádala o prohlášení uzavřených smluv od počátku neplatných, neboť byly výsledkem uzavřené kartelové dohody, tedy výsledkem protiprávního jednání subjektů práva. Průběh soudního řízení byl sledován bedlivě tiskem. Jednalo se o určitou míru prestiže, neboť v té době již byly plně v proudu přípravy na vydání Směrnice. Dne 18. srpna 2011 tedy příslušný bruselský soud podal předběžnou otázku a dne 6. listopadu 2012 poskytl SDEU výše analyzovanou odpověď. Následně dne 24. listopadu 2014 rozhodl bruselský obchodní soud tak, že žalobu Komise zamítl jako celek, a to z důvodu nedostatku důkazů²⁶. Komise dle soudu nedostatečně jasně prokázala vzniklou újmu a kauzální nexus k protiprávnímu jednání výrobců výtahů. Bruselský soud se též prohlásil nepřislušným k rozhodování té části věci, jež se týkala institucí v Lucembursku. Komise se před soudem již snažila argumentovat novými právními principy, které by jí umožnily lepší postavení ve sporu (zejména právní domněnkou ohledně toho, že každá kartelová dohoda způsobuje škodu), avšak obchodní soud vycházel zcela logicky a v souladu se zásadou právního státu z právního stavu národní legislativy k okamžiku, kdy byla žaloba podána, a tyto nové principy ve svém rozhodnutí nepřijal. Soud uzavřel, že Komise nedostatečně jasně prokázala výši škody, již měla utrpět v důsledku kartelu při veřejných zakázkách. Dle soudu je možné, že kartelisté vůbec nezvyšovali ceny. Soud tak ani neuznal ekonomickou argumentaci a analýzu Komise, jež se snažila prokázat, že existující kartelovou dohodou ztratily orgány Evropské unie možnost

²⁶ L'ECLUSE, Petr. European Union Loses Damages Claim in Lifts and Escalators Cartel Case. LexGo.be [online]. 22. prosince 2014 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <https://www.lexgo.be/en/papers/distribution-concurrence-consommation/competition-law/european-union-loses-damages-claim-in-lifts-and-escalators-cartel-case,91397.html>

poptávat na trhu levnější výtahy a eskalátory. Taková argumentace je v rozhodnutích Komise poměrně častou záležitostí, avšak belgický soud vyžadoval přesná čísla a hodnoty, nikoliv ekonomické modely.

Podobnou taktiku, jako Evropská komise, využila i Belgická vláda, která též žádala náhradu škody ze stejného případu kartelu výtahů a eskalátorů, avšak byla naprosto stejně neúspěšná. Belgický soud znovu potvrdil své první rozhodnutí v této věci²⁷. Rozhodnutím Evropské komise byla potvrzena existence kartelu ve veřejné zakázce, nikoliv *price fixing* – ovlivňování ceny a neúměrné zvyšování nabídkové ceny.

Evropská komise se následně proti nepříznivému rozhodnutí první instance odvolala²⁸ a požádala belgický soud o zpřístupnění důkazů ze správního spisu. Dne 28. října 2015 odvolací soud nařídil v rámci předběžného opatření, aby Evropská komise zpřístupnila relevantní dokumenty ze správního spisu daného případu a též, aby čtyři žalované společnosti zpřístupnily některé dokumenty týkající se předmětného sporu. Proti takovému předběžnému opatření se žalovaní odvolali a Nejvyšší soud v Belgii rozhodl, že požadavek soudu je legitimní (provedl k tomu test *Donau Chemie*, k tomu viz dále). Soudní řízení je v době vzniku této rigorózní práce stále ve fázi řízení před odvolacím soudem II. instance, který by měl rozhodnout o případné náhradě škody Evropskému společenství.

Autor této rigorózní práce se rozhodl detailně věnovat právě tomuto specifickému případu s výtahy a eskalátory, neboť na něm lze ilustrovat, jak těžké a obtížné bylo a do budoucna možná i bude pro žalobce uspět s žalobou na náhradu škody, jež vznikla před

²⁷ PLATTEAU, Koen. Court dismisses damages claims against elevator cartel – again. Lexology [online]. 4. dubna 2015 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=862a053c-92f2-4141-b1e2-042c10b28c12>

²⁸ MATON, Anthony a Laurent GEELHAND. European Commission is appealing the Belgian court's judgment on damages against elevators and escalators manufacturers [online]. 1. února 2015 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: https://www.hausfeld.com/uploads/documents/Hausfeld_Elevators_Briefing_February_2015.pdf

mnoha lety, kdy již neexistují žádné přesné záznamy a důkazy. Komise již nedisponovala značnou mírou dokumentů a podkladů. Jak bude v této práci poukázáno později, ediční povinnost bude nově i na straně žalobce, avšak je nutné si položit otázku, zda podniky vůbec budou schopny po tak dlouhé době též předložit relevantní důkazy. Dále v textu se k tomuto případu ještě autor vrátí, neboť i další významné společnosti využily příležitosti a svými žalobami umožnily zodpovědět některé další důležité otázky.

1.1.4. Donau Chemie

Donau Chemie²⁹ je de facto navazující rozhodnutí SDEU na případ Pfleiderer. Rozhodovalo se totiž o obdobném principu, tedy o umožnění přístupu do správního spisu. Rakouský spolkový zákon o kartelech a jiných omezeních hospodářské soutěže ve svém § 39 odst. 2 bránil tomu, aby mohla třetí osoba nahlížet do spisů veřejnoprávního řízení v oblasti hospodářské soutěže, chybí-li souhlas účastníků řízení³⁰. V předmětném sporu si sdružení zastupující zájmy obchodních společností v tiskařském odvětví (Verband Druck & Medientechnik) vyžádalo u kartelového soudu ve Vídni přístup k relevantním dokumentům z pravomocně ukončeného správního řízení, které probíhalo před spolkovým orgánem pro hospodářskou soutěž. Společnost Donau Chemie AG a šest dalších podniků, jež působí na trhu velkoobchodní distribuce tiskařských chemikálií, bylo shledáno odpovědnými za uzavřenou kartelovou dohodu. Původní řízení o porušení soutěžního práva bylo iniciováno žádostí do programu schovávavosti. Výše uvedené sdružení mělo v úmyslu získat informace ze správního spisu za účelem získání přesného obrazu a rozsahu způsobené škody, všichni účastníci řízení však takový přístup odmítli.

²⁹ Rozsudek ze dne 6. června 2013, Donau Chemie a další, C-536/11, ECLI:EU:C:2013:366.

³⁰ Stanovisko generálního advokáta Nilla Jääskinen, přednesené dne 7. února 2013, C-536/11, ECLI:EU:C:2013:67. *Osoby, které nejsou účastníkem řízení, mohou do spisu kartelového soudu nahlédnout pouze se souhlasem účastníků řízení.*

Jak autor této rigorózní práce výše uvádí u rozboru případu Pfleiderer, SDEU ponechal rozhodovací volnost jednotlivým soudům členských států, aby samy stanovily podmínky, za kterých musí být přístup povolen nebo odepřen. Nicméně SDEU vycházel z obecného předpokladu, že dokumenty jsou v zásadě přístupné, což můžeme chápat jako zájem chráněný právem Unie. V tomto případě však bylo ex lege možné přístup odmítnout, a proto rakouský soud podal předběžnou otázku k SDEU, aby dále revidoval své rozhodnutí ve věci Pfleiderer a poskytl jasný výklad, jak zacházet s žádostmi do správních spisů národních soutěžních orgánů, a to zejména pokud je řízení zahájeno leniency žádostí. Hlavní a ožehavý dotaz představovala otázka, zda rakouské právo neodporuje soutěžnímu právu EU. Navíc takový právní stav mohl být podle rakouského soudu též diskriminační, neboť v rakouském právu trestním, či občanském se nevyžadoval souhlas účastníků při posuzování oprávněnosti žádosti o přístup do správního spisu.

Ačkoliv je rozhodnutí ve věci Donau Chemie často srovnáváno s rozhodnutím Pfleiderer, autor této rigorózní práce poukazuje i na možnost využití závěrů z rozhodnutí Courage v. Crehan. Neboť v kauze Pfleiderer se primárně řešila otázka vztahující se na vydání dokumentů ohledně žádosti o schovávavost ve vztahu na fungování systému spolupráce a výměny informací mezi orgány ochrany hospodářské soutěže. Kdežto v Donau Chemie byl na misku vah položen de facto celý přístup do správního/soudního spisu za účelem podání soukromoprávní žaloby jako takový a jak je výše uvedeno v subkapitole 1.1.1., každý má právo požadovat náhradu škody z jednání, které omezilo nebo narušilo hospodářskou soutěž.

Generální advokát Nill Jääskinen sepsal své stanovisko v tom smyslu, že z obecného hlediska práva EU a zásad efektivity a rovnocennosti nebrání tyto zásady vnitrostátním procesním předpisům upravovat různé druhy procesů (trestní, občanské) různě. Odlišná situace by nastala, pokud by se přistupovalo rozdílně v rámci soutěžně-právního případu k řízením národním a řízením s unijním prvkem, taková situace však v případě Donau Chemie nenastala. Co se týče samotného inkriminovaného paragrafu, a tedy absolutního zákazu nahlížení do správních spisů, či spisů kartelových soudů v případě, kdy k tomu účastníci řízení nedali svůj souhlas, vyslal generální advokát

Jääskinen jasný signál, a sice považoval takovou právní úpravu za nepřiměřenou překážku práva na přístup k soudu, jež je zaručeno čl. 47 Listiny³¹.

SDEU shrnul základní východisko, a sice že národní soudy mají nejenom povinnost aplikovat přímý účinek právních norem EU, ale též chránit práva, která tato ustanovení poskytují jednotlivcům. I přesto, že v době vydání rozhodnutí Donau Chemie stále neexistovala žádná sjednocující unijní úprava soukromoprávního vymáhání škody, SDEU upozornil na skutečnost, že členské státy musí ochranu práv jednotlivců (tedy pravidla na uplatnění soukromoprávních žalob z porušení soutěžního práva, jež jsou odvozována ze samotného přímého účinku unijního práva) zajistit *a tato nesmí být méně příznivá než ta, která se týkají obdobných žalob vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), a nesmějí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných unijním právním řádem (zásada efektivity)*³². Tato část rozhodnutí je tedy potvrzení a reflexe judikátu Courage v Crehan.

Jak správně poukázala odborná veřejnost³³ Soudní dvůr Evropské unie nepřijal revoluční názor generálního advokáta, který obecnou podmínku z rozhodnutí Courage v Crehan obohatil o rozměr lidských práv. Ve svém stanovisku totiž zohlednil čl. 19 odst. 1

³¹ Listina základních práv Evropské unie ze dne 26. října 2012, 2012/C 326/02, OJ C 326, 26.10.2012, p. 391–407. Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

Čl. 47: *Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem.*

³² Rozsudek ze dne 6. června 2013, Donau Chemie a další, C-536/11, ECLI:EU:C:2013:366.

³³ Cartel File Disclosure to Damage Claimants in Donau Chemie. The Antitrust Hotch Potch [online]. [cit. 2018-10-24]. Dostupné z: https://professorgeradin.blogs.com/professor_geradins_weblog/2013/06/cartel-file-disclosure-to-damage-claimants-in-donau-chemie.html

SEU³⁴. Na základě tohoto článku mají členské státy povinnost stanovit prostředky „nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie“.

Dle výkladu generálního advokáta toto ustanovení Smlouvy předpokládá, že úroveň účinné soudní ochrany práv vyplývající z práva EU bude vyššího standardu. Doslova to podle jeho názoru znamená, že *vnitrostátní prostředky musí být dostupné, rychlé a přiměřeně efektivní z hlediska nákladů*³⁵.

SDEU též potvrdil své rozhodnutí ve věci Pfleiderer, znovu zopakoval, že vnitrostátní soudy musí mít možnost provést ono zvážení konkrétních okolností případ od případu. Vzhledem k tomu, že rakouský soud neměl z podstaty věci takovou možnost (nesouhlasná stanoviska účastníků řízení byla závazná a nemusela být ani odůvodňována), shledal SDEU ustanovení rakouského práva za rozporné s právem EU. Ačkoliv tedy Soudní dvůr Evropské unie nepřinesl svým rozhodnutím ničeho nového, nepřijal poměrně moderní pohled generálního advokáta ohledně lidských práv, ani neposkytnul přesný postup, či test jak by národní soudy měly vyvažovat takové žádosti. Přesto se v rozhodnutí objevilo významné vodítko, neboť SDEU judikoval, že soudy musí zvážít, zda vydáním toho kterého dokumentu nepoškodí veřejný zájem na uchování vnitrostátního programu schovávavosti. To byla důležitá právní věta, jež odborná veřejnost postrádala právě v rozhodnutí Pfleiderer³⁶.

³⁴ Consolidated version of the Treaty on European Union. OJ C 202, 7.6.2016, p. 13–388 (EN) Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M/TXT>

³⁵ Stanovisko generálního advokáta Nilla Jääskinena, přednesené dne 7. února 2013, C-536/11, ECLI:EU:C:2013:67. Bod 47.

³⁶ ECJ Clarifies Pfleiderer Ruling On Access To Documents In Damages Actions [online]. 17. července 2013 [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: <http://www.mondaq.com/x/251554/Cartels+Monopolies/Companies+Cannot+Invoke+Advice+From+A+Legal+Counsel+Or+Decision+Of+A+National+Competition+Authority+Or+Court+To+Escape+Finding+Of+Infringement>

1.1.5. Kone

Poslední judikát z období před přijetím Směrnice, který se autor této rigorózní práce rozhodl prezentovat, jest rozhodnutí SDEU z roku 2014 ve věci Kone³⁷. Obsahově navazuje na kauzu výtahy a eskalátory, neboť rakouský správce železniční dopravní cesty ÖBB-Infrastruktur AG zažaloval v Rakousku ony čtyři výrobce výtahové techniky (společnosti Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp), a to na základě výše zmíněného rozhodnutí Komise ve věci výtahy a eskalátory, a to o náhradu škody ve výši více než 8 miliónů eur. Část z nárokované újmy však ÖBB-Infrastruktur požadovala i z tzv. účinků cenového deštníku – umbrella effects, kdy správce infrastruktury prokazoval svou škodu způsobenou i ze strany dodavatelů, kteří se sice přímo kartelové dohody neúčastnili, nicméně pod tíhou existující kartelové dohody poskytovali výrobky a služby za zvýšenou kartelovou cenu. Dle rakouského práva však k takovému nároku chybělo dokázání příčinné souvislosti, a pravidla hospodářské soutěže nestanovila ničeho ve vztahu k přeneseným kartelovým cenám.

Daná kauza tedy představovala problém příčinné souvislosti v soutěžním právu EU. Generální advokátka Juliane Kokott ve svém stanovisku³⁸ plně podpořila teorii existence cenového deštníku a přiklonila se k tomu, aby pro domněnku přímé příčinné souvislosti postačovala již ta skutečnost, že kartelová dohoda byla schopná spoluzavinit umbrella effects. Společnosti na trhu běžně a předvídatelně přebírají cenové impulzy, ty však v tomto případě vycházely ze zakázané kartelové dohody. Předvídatelnost takového chování soutěžitelů na trhu jde dle generální advokátky k tíži kartelistů

³⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. června 2014, Kone AG a další v. ÖBB-Infrastruktur AG, C-557/12, ECLI:EU:C:2014:1317.

³⁸ Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott přednesené dne 30. ledna 2014, Kone AG a další C-557/12, ECLI:EU:C:2014:45.

automaticky, kopírování cen je v tržní ekonomice běžným jevem, náhrada této škody je dle generální advokátky plně v souladu se soutěžním právem EU.

SDEU názor generální advokátky posvětil a vydal zásadní rozhodnutí,³⁹ kterým potvrdil existenci cenových deštníků a možnost domáhat se náhrady za jejich existenci po původních účastnících kartelových dohod.

1.1.6. Dílčí závěr z judikatury SDEU do roku 2014

Dle výše rozebrané a zmíněné judikatury Soudního dvora Evropské unie platí, že články 101 a 102 SFEU mají přímý účinek a podnikům a všem jednotlivcům se přiznávají práva, jež musí vnitrostátní soudy náležitě chránit, jedná se zejména o právo na náhradu škody vzniklé z důvodu porušení soutěžních norem. Takové právo totiž posiluje funkčnost pravidel Unie v oblasti hospodářské soutěže od často tajných dohod nebo praktik, které by mohly omezit nebo narušit hospodářskou soutěž.

Vždy se v případě posuzování souladu vnitrostátního práva s právem EU bude jednat o unijní záležitost, neboť cíl jednotného a účinného prosazování pravidel hospodářské soutěže na evropském vnitřním trhu vyžaduje náležitý přímý výkon soutěžního práva prostřednictvím článků 101 a 102 SFEU.

Judikatura Soudního dvora de facto suplovala a vytvářela pravidla pro soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v době, kdy na evropské úrovni neexistovala harmonizovaná pravidla. Pro samotné přiznání náhrady musel SDEU judikovat, že výše uvedené články jsou přímo aplikovatelné národními soudy tak, aby následně mohl potvrdit, že takový status znamená i možnost žalovat náhradu škody.

³⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. června 2014, Kone a další, C-557/12, ECLI:EU:C:2014:1317.

Oprávnění se domáhat soudní cestou náhrady utrpěné újmy je možné za předpokladu, že existuje příčinná souvislost mezi uvedenou újmou a kartelovou dohodou či jednáním zakázanými článkem 101 SFEU. SDEU se též musel vypořádat se střetem soukromoprávního vymáhání a zájmem na zachování atraktivity programů schovívavosti. V této oblasti byl SDEU velmi opatrný, ale nakonec judikoval, že přístup k dokumentům z těchto programů musí být zvážen případ od případu, ale musí být respektován veřejný zájem na zachování takových programů, neboť pozitivně přispívají k veřejnoprávnímu postihu podniků a rychlejšímu narovnání hospodářské soutěže na jednotném trhu EU.

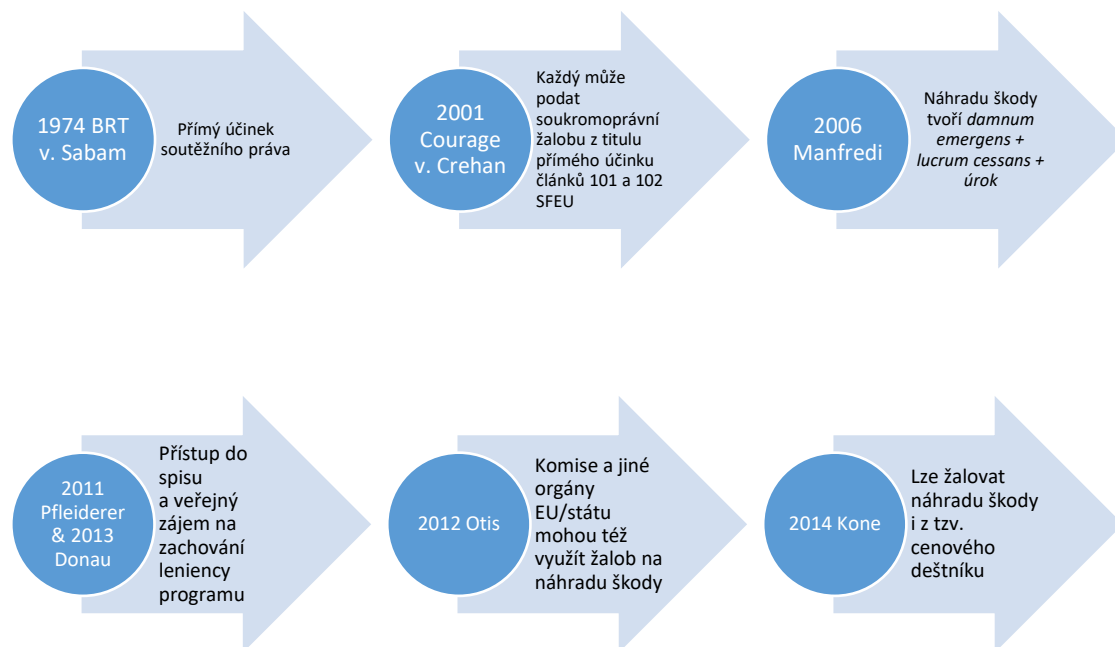
Spolu s judikaturou o samotné možnosti podat soukromoprávní žalobu se SDEU musel vypořádat s dalšími otázkami spojenými s touto problematikou. Jednalo se zejména o zpřístupnění informací ze správního spisu (v zásadě garantováno) a možnost žalovat náhradu i z tzv. cenového deštníku (potvrzeno). Tato judikatura je v současné době stále aktuální, neboť z ní vychází Směrnice, lze s ní argumentovat a do budoucna s určitými modifikacemi, které Směrnice přinesla, užívat.

V jednotlivých členských státech se v tomto období prakticky soukromoprávní vymáhání soutěžního práva neuplatňovalo, některé případy se však přeci jen v národní judikatuře objevily.⁴⁰ Jejich relevance je pro další vývoj též důležitá, snad inspirativní, nemají však po přijetí Směrnice a dalších dokumentů Komise takový význam pro harmonizované prostředí jednotného trhu.

⁴⁰ Výběrem z odborné studie Evropské komise k soukromým žalobám (viz poznámka pod čarou č. 41) autor rigorózní práce uvádí:

Francie - Mors v. Labinal (19.5.1993, the Paris Court of Appeal), Ecosystem v. Peugeot (22.10.1996, the Paris Commercial Tribunal), Itálie - Telsystem v. SIP (Corte d'Appello of Milano 8.7.1995), Velká Británie - Crehan v. Intrepreneur, Německo – Vitamins (Landgericht Dortmund 1.4.2004).

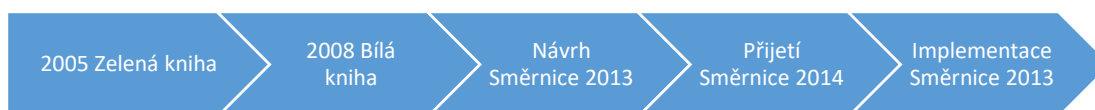
Autor rigorózní práce výše uvedenou judikaturu SDEU zjednodušeně shrnuje v následující přehledné ikonografice:

* * *

1.2.Příprava směrnice

V následující kapitole se autor této rigorózní práce zaměří na samotný vývoj a přípravu Směrnice ze strany Evropské komise. Z předchozí kapitoly je zřejmé, že v rámci evropského společenství se postupně zvyšovala poptávka po samotné možnosti žalovat náhradu škody z protisoutěžního jednání podniků, chybějící celounijní úprava představovala vysokou míru právní nejistoty a přílišné očekávání v rozhodovací praxi SDEU. Evropská komise si proto už v roce 2004 nechala zpracovat studii⁴¹ ohledně stavu a ekonomických modelů, jak žalovat náhradu škody z porušení soutěžních pravidel, aby pak následně začala připravovat zelené a bílé knihy a následně pak samotný návrh Směrnice. Tento vývoj trval více než 10 let. V roce 2004 byly žaloby na náhradu škody podávány a řešeny pouze ve Francii, Německu, Itálii a ve Velké Británii, navíc neexistoval žádný jednotný ekonomický model, jak újmu vypočítat/dokázat.

Časový vývoj přípravy Směrnice

⁴¹ CLARK, Emily, Mat HUGHES a David WIRTH. Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules: Analysis of economic models for the calculation of damages [online]. 2004 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/economic_clean_en.pdf

1.2.1. Zelená a bílá kniha

Zelené knihy Evropská komise publikuje pravidelně od roku 1985⁴². Jedná se o dokument, kterým Komise vždy otevírá odbornou diskuzi nad novým tématem, které se později stane předmětem legislativní úpravy. Struktura zelené knihy je následující - tvoří ji popis stávajícího stavu a dále předložený návrh řešení, ke kterému se každý podnik, jednotlivec či členský stát v rámci EU může vyjádřit. Připomínky a diskuze by pak měly sloužit k lepší a kvalitnější legislativní tvorbě. Bílá kniha následuje po zelené knize (pokud byla vydána) a představuje dokument, který obsahuje již konkrétní návrhy, jak danou problematikou dále řešit a jaké kroky je vhodné podniknout.

Zelená kniha k náhradám škody způsobené porušením soutěžního práva⁴³ byla vydána v roce 2005, tedy již po provedené modernizaci procesního práva vztahující se k čl. 101 a 102 SFEU a též po rozhodnutí SDEU ve věci Cerham. Komise tedy ve světle nové judikatury již plně ve své zelené knize uznala právo každého domáhat se v občanskoprávních sporech u vnitrostátních soudů náhrady škody z porušení pravidel antimonopolních pravidel EU, avšak došla k závěru, že soukromoprávní cesta vymáhání soutěžního práva selhává, a to zejména z důvodu existence různých právních a procesních překážek v právních řádech jednotlivých členských států.

⁴² Zelené knihy [online]. [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8913/sekce/zelene-knihy/>

⁴³ Zelená Kniha - Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, 19. 12. 2005, [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52005DC0672>

Evropský parlament vyslovil souhlas se závěry Zelené knihy a vyzval⁴⁴ Komisi k přípravě Bílé knihy⁴⁵, jež byla následně vydána v roce 2008, tedy po rozhodnutí SDEU ve věci Manferdi.

V rámci odborné veřejné debaty, kterou Evropská komise Zelenou a Bílou knihou otevřela, vykrytalizovaly základní okruhy, témata a stavební pilíře problematiky, kterým se podrobně autor této rigorózní práce rozhodl věnovat již v tomto I. oddílu rigorózní práce, neboť odpovědi a řešení na otázky položené Komisí pokládá za ústřední předmět své analýzy a práce jako takové.

Každý jednotlivý okruh základních otázek představuje jednu subkapitolu, přičemž autor rigorózní práce provedl syntézu a komparaci textace Zelené knihy, Bílé knihy a samotné Směrnice. U každého institutu je též reflektován názor odborné veřejnosti, která prostřednictvím veřejných debat, či připomínek výše zmíněných unijních dokumentů sdělovala své právní názory a případné obavy.

1.2.2. Přístup k důkazům

Prvním stěžejním okruhem otázek, kterým se Komise ve své Zelené knize zabývala, je problematika **přístupu k důkazům** a s tím spojená existující asymetrie informací, kterými disponují poškození na straně jedné a podniky, jež porušily normy soutěžního práva, na straně druhé. V rámci této otázky tak bylo třeba vyřešit mechanismus zpřístupňování dokumentů a též specificky nastavit pravidla pro přístup

⁴⁴ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. dubna 2007 k zelené knize o žalobách na náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES (2006/2207(INI)). [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52007IP0152>

⁴⁵ Bílá kniha ze dne 2. dubna 2008 o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52008DC0165>

k takovým dokumentům, které shromáždil orgán pro ochranu hospodářské soutěže. S přístupem k důkazům následně souvisí též otázka jejich kvalifikace, tedy jakou váhu a právní sílu v soukromém sporu se má přiznat např. rozhodnutí ve věci samé.

Evropská komise položila odborné veřejnosti celkem tři otázky vztahující se k přístupu k důkazům. První dotaz mířil na samou podstatu problému, a sice zda by měla existovat v národních úpravách členských států **speciální úprava pro zpřístupňování důkazů**. Jedná se o tzv. *pre trial discovery procedure*, kdy žalobce požaduje po žalovaném zpřístupnění důkazů v takovém rozsahu, aby následně měl žalobce dostatek podkladů a materiálů k podání samotné žaloby.

Právníci a advokáti z mezinárodní kanceláře Clifford Chance ve své reakci⁴⁶ na Zelenou knihu uvádí, že je nutné a logické, aby taková pravidla pro zpřístupnění důkazů existovala, a přiklání se k variantě, aby každá strana sporu byla po sdělení relevantních skutečností soudu povinna poskytnout **seznam dotčených dokumentů**, které má ve svém držení. Takové zpřístupnění informací podle nich zbytečně nezatíží žalovaného tak jako v případě amerického systému discovery, který je vysoce nákladný a zdlouhavý. Takový přístup, tedy list obsahu dokumentů v držení žalovaného, je podle advokátů z Clifford Chance obdobně užíván ve Velké Británii. V případě e-mailových zpráv doporučili užívat fulltextových klíčových slov.

Další možností, kterou Komise navrhovala, bylo zpřístupnění dokumentů dle typů, data a povahy. Jiný prezentovaný model, jenž podle názoru autora této rigorózní práce neúměrně znevýhodňuje žalobce, bylo nařízení zpřístupnění důkazů až po jejich náležitém označení ze strany žalobce, tato možnost však naráží na samotný problém

⁴⁶ Clifford Chance. *Green Paper - Damages actions for breach of the EC antitrust rules: Consultation document* [online]. [cit. 2018-11-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/green_paper_comments.html

informační asymetrie, neboť žalobce žádá o přístup k informacím právě proto, že je nemá v držení a často ani nemůže mít povědomí o jejich existenci.

Association Française des Entreprises Privées (AFEP) se tvrdě ohradila⁴⁷ proti možnosti, kdy by soud mohl před zahájením samotného řízení nařídit, aby žalovaný uchoval fyzicky u soudu relevantní důkazy. Takový postup podle této asociace, sdružující největší podniky ve Francii, podněcuje inkviziční proces, jest neefektivní a ve své podstatě neúměrně zatěžuje žalovanou stranu vzniklými náklady, které by byly spojeny se zajištěním soudem uložené povinnosti fyzicky uchovat, najít, utřídit a seřadit dokumenty a podklady i několik let staré. A to jenom z toho důvodu že možná v budoucnu bude podána žaloba na náhradu škody.

Autor této rigorózní práce v průběhu své praxe již měl možnost poskytovat právní služby podnikům, od kterých si český Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vyžádal poměrně detailní informace a podklady. Jeden konkrétní podnik pak díky úspěšně podaným žádostem o prodloužení lhůty k poskytnutí relevantních materiálů shromažďoval potřebné informace více než dva měsíce, přičemž k tomuto speciálnímu účelu byla vyčleněna asistentka a v konečné fázi hledání a shromažďování potřebných dokumentů pracovali na této činnosti i řídicí pracovníci a jednatelé. Je tedy zřejmé, že jakékoliv vyhledávání informací a dokumentů obzvláště v soukromých společnostech je proces nákladný, složitý a do určité míry zátěžový. Proto má autor této rigorózní práce za to, že měla Komise přijmout variantu, kterou podporovali i výše zmínění londýnští advokáti, tedy v rámci zpřístupňování důkazů nejprve poskytnout seznam dokumentů a až následně takové dokumenty fyzicky zpřístupňovat a hledat.

⁴⁷ Association Française des Entreprises Privées. *Green Paper - Damages actions for breach of the EC antitrust rules: Comments by AFEP*[online]. , 13 [cit. 2018-11-05]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/green_paper_comments.html

V Bílé knize již Komise plně odkazuje na směrnici o duševním vlastnictví,⁴⁸ ve které je zakotven mechanismus přístupu k důkazům tak, že žalobce musí soudu předložit dostatečně odůvodněné skutečnosti, na základě kterých žádá přiměřené zpřístupnění informací. Komise tak navrhla, aby vnitrostátní soud měl pravomoc nařídít zpřístupnění **přesně vymezené kategorie relevantních důkazů**. Tato formulace naznačila, že soudy nebudou povinny vyhovět žádosti o zpřístupnění důkazů vždy, ale pouze takovým, které prokazatelně doloží, že žadatel utrpěl škodu v důsledku porušení pravidel hospodářské soutěže a žádá důkazní prostředky, které si nemůže opatřit jinou, obvyklou cestou. Jako test pro rozhodování soudců navrhla Komise tři posouzení – relevantnosti, nutnosti a přiměřenosti.

V samotné Směrnici je pak úprava zpřístupňování důkazů mezi stranami řešena v kapitole II. čl. 5. Na rozdíl od Bílé knihy je v samotném textu Směrnice rozlišováno mezi relevantními druhy důkazů vymezenými co nejpřesněji a co nejúžeji a jednotlivými důkazy a podklady. Hlavní zásadou při rozhodování zůstává imperativ přiměřenosti, tedy rozsah a náklady na zpřístupnění informací. Chráněny jsou informace podléhající předpisům o profesní mlčenlivosti.

Druhým pilířem tvořící problematiku zpřístupňování důkazů jsou pravidla pro poskytování informací a podkladů, které shromáždil soutěžní orgán v rámci svého veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva. Z předchozí kapitoly už je zřejmé, že právě k této otázce se nejvíce vyjadřoval SDEU, když judikoval, že takový přístup musí být v zásadě poskytnut. Další londýnští advokáti tentokrát z pobočky Taylor Wessing uvedli, že všechny dokumenty, jež soutěžní orgán shromáždí, mají být automaticky postoupeny soudu v případě soukromoprávní žaloby, šetří se tak čas

⁴⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, Úř. věst. L 157, 30.4.2004, s. 0045 – 0086. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32004L0048>

a náklady podniků. Dle advokátů by však mělo být řádně rozlišováno mezi informacemi získanými v rámci řízení, tedy takovými dokumenty, které existovaly již před samotným vyšetřováním a usvědčují podniky z protisoutěžního jednání, a dokumenty, které byly vypracované a vytvořené pro účely obhajoby, či vedení řízení. Zatímco první kategorie důkazů by měla být zpřístupněna nehledě na obchodní tajemství, u druhé lze spatřovat určitý veřejný zájem na zachování tajemství některých listin, typicky odpovědí na dotazy týkající se vnitřních procesů a mechanismů uvnitř podniků.

Zpřístupňování důkazů obsažených ve spise vedeném u orgánu pro hospodářskou soutěž upravuje kapitola II. čl. 6 Směrnice. Komise v tomto článku zavádí speciální vyvažovací měřítko pro úvahy ohledně zpřístupňování dokumentů, a sice imperativ nezpřístupňování důkazů, které by svou povahou v daný čas byly způsobilé být v rozporu s účinným veřejnoprávním prosazováním právních předpisů o hospodářské soutěži (viz čl. 6 odst. 3 písm. c).

Tak jako se to v mnohých odpovědích v rámci veřejné diskuze u zelené a bílé knihy navrhovalo, Komise rozlišila tři hlavní typy dokumentů v rámci správního spisu. Na tzv. černé listině (black list) figurují prohlášení v rámci programu schovávavosti a návrhy na narovnání. Směrnice stanoví, že tyto dokumenty za žádných okolností nesmí být zpřístupněny druhé straně, či třetí straně nezúčastněné na soudním řízení. Soudy pouze mohou, a to na požádání, nahlédnout do těchto žádostí u předmětného úřadu pro ochranu hospodářské soutěže pro ověření jejich obsahu, tedy s cílem se ujistit, že obsah těchto listin skutečně naplňuje definici dokumentů na černé listině. Lze konstatovat, že toto řešení definitivně přineslo spravedlivé a jasné kritérium, jak nakládat s důkazy, kterými se podniky samy od sebe přiznávají k odpovědnosti za protisoutěžní jednání. Soudy se již na příště nemusí vypořádávat s obecnými imperativy veřejného pořádku a vyvažovat zájem veřejného vymáhání soutěžního práva a práva na soukromoprávní odškodnění poškozených, tak jak to bylo judikováno v rozhodnutí Donau Chemie.

Druhá listina bývá označovaná jako šedá (grey list). V rámci tohoto balíku dokumentů se nachází všechny ty důkazy, které byly vypracované orgány pro hospodářskou soutěž nebo účastníky řízení, či jinými subjekty během a pro účely řízení. Takové důkazy je možné zpřístupnit až po ukončení řízení, tedy po právní moci rozhodnutí orgánu pro ochranu hospodářské soutěže.

A konečně třetí listina (ve Směrnici nezmiňována, jedná se tedy o zbytkovou klauzuli, white list) představuje všechny ty informace, které existují nezávisle na jakémkoliv řízení soutěžního orgánu. Typicky důkazy o existenci kartelové dohody získané v rámci místního šetření.

Autor rigorózní práce pokládá legislativní vymezení tří kategorií důkazů ve správním spise soutěžního orgánu za opodstatněné a relevantní ve vztahu k praxi a případnému soudnímu řízení o náhradu škody. Zcela evidentně je nově chráněna exkluzivita a je zachována dostatečná zajímavost programů schovávavosti a narovnání, neboť tyto dokumenty nemohou být žalobci nikdy zpřístupněny. Taktéž je zachována ochrana veřejnoprávního vymáhání a veřejný zájem na jeho výsledku, když v průběhu řízení nemusí být zpřístupněny dokumenty, jež jsou zpracovávány a vyhotovovány za účelem vedení správního řízení. Zbylé podklady, informace a různé důkazy, které existovaly před samotným zahájením řízení (nebo po zahájení, ale ne jako prostředek obhajoby), je možné zpřístupnit vždy. Autor rigorózní práce se však domnívá, že i posledně jmenované budou často zařazovány do kategorie veřejného zájmu na vedení řízení, tedy že z procesní opatrnosti budou zpřístupňovány až po pravomocném rozhodnutí soutěžního orgánu, pokud si o ně případný budoucí žalobce zažádá v rámci *stand alone žaloby*, tedy žaloby, která se neopírá o pravomocné rozhodnutí soutěžního úřadu. Obecně lze též poukázat na to, že celá nová úprava vede k jasnějšímu poznání – není nutné zpřístupnit všechny dokumenty ve spise a je nutné si položit otázku, co přesně si žalobci slibují od přístupu k informacím ve spise.

Dílčí závěr: Discovery proceduru můžeme rozlišit na dvě hlavní části, a to na přístup k důkazům mezi stranami a přístup k důkazům ze spisu soutěžního orgánu. Zatímco v případě žádosti o dokumenty v držení protistrany musí být dodrženy přísné požadavky na označení kategorie důkazů, či přímo jednotlivé konkrétní důkazy, a to vše za dodržení zásad přiměřenosti, relevantnosti a nutnosti; v případě žádosti o zpřístupnění dokumentů ze správního spisu se rozlišují tři kategorie důkazů podle relevantnosti a významu. Autor této rigorózní práce má za to, že nová úprava sice vnesla jasno do některých sporných otázek (leniency, primární role veřejného vymáhání), ale v konečném důsledku poškozeným příliš nepomůže, alespoň určitě ne ve stadiu probíhajícího řízení, neboť důkazy ve spise obsažené buďto nebudou zpřístupněny, anebo nebudou mít natolik silnou vypovídací hodnotu.

1.2.3. Zavazující právní účinek rozhodnutí

Autor této rigorózní práce považuje nový institut úpravy nevyvratitelné právní domněnky za jeden z vůbec nejvýznamnějších počinů Směrnice v rámci nové úpravy soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. **Nevyvratitelná domněnka** konečného rozhodnutí vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž, jakožto důkazu o spáchání protisoutěžního jednání tedy slouží jako zmírnění důkazního břemene žalobce, neboť pro civilní soudy se rozhodnutí o porušení soutěžního práva stalo závazné.

Před přijetím Směrnice bylo díky judikatuře Soudního dvora Evropské unie⁴⁹ možné využít konečné rozhodnutí Komise jako v podstatě nevyvratitelný důkaz v řízeních o náhradu škody, následně pak tato soudní praxe byla přetavena do čl. 16 odst. 1 nař. č. 1/2003⁵⁰. Nejednalo se výslovně o nevyvratitelnou domněnku, ale národním soudům bylo uloženo nerozhodovat odlišně od rozhodnutí Komise. Nově tak Komise tento standard rozšířila i na samotné rozhodnutí vnitrostátních orgánů a s vyšší silou právní domněnky.

Komise ve své zelené knize navrhovala i možnost přenesení důkazního břemene pro případ, že by druhá strana nespolupracovala s vydáním potřebných informací. Irský soutěžní úřad ve své reakci⁵¹ takovou možnost důrazně nedoporučil, tedy dle názoru irských soutěžních právníků by žalobce měl mít povinnost dokazovat škodu dle standardů civilního práva (tedy dostatečně prokázat že tvrzené skutečnosti jsou spíše pravděpodobné, než nepravděpodobné – *on balance of probabilities*). V opačném případě hrozí nebezpečí bezpráví na žalovaném, či příliš časté spory zneužívané v rámci obchodních válek.

V bílé knize tak již Komise zmiňuje pouze závaznost rozhodnutí orgánu pro ochranu hospodářské soutěže, tedy že vnitrostátní soudy nesmí vynést takový rozsudek, který by byl v rozporu s dřívějším rozhodnutím soutěžního orgánu, tak aby se zamezilo zbytečné duplikaci skutkového a právního dokazování.

⁴⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. prosince 2000, *Masterfoods and HB*, C-344/98, ECLI:EU:C:2000:689, bod 52.

⁵⁰ Čl. 16 odst. 1 nař. č. 1/2003: *Pokud vnitrostátní soudy rozhodují o dohodách, rozhodnutích nebo jednáních podle článků 81 nebo 82 Smlouvy, které jsou již předmětem rozhodnutí Komise, nemohou rozhodnout v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí.*

⁵¹ Irish Competition Authority. *European Commission Green Paper on Damages Actions for Breach of EC Antitrust Rules, Submission [online]* 20. 4. 2006 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/green_paper_comments.html

Advokáti z advokátní kanceláře Baker & McKenzie ve své reakci⁵² na bílou knihu zmiňují dvě zásadní otázky, které nejsou dostatečně jasně řešeny. Jedná se o problematiku teritoriality, tedy jakou závaznost mají mít rozhodnutí vnitrostátních úřadů pro ochranu hospodářské soutěže v jiných členských státech a problematiku konečnosti rozhodnutí. Autor rigorózní práce k tomu dodává, že na rozdíl od zelené knihy se Komise v bílé knize zabývá pouze rozhodnutími vnitrostátních orgánů pro ochranu hospodářské soutěže, které se týkají řízení o porušení článků 101 a 102, přitom se měla Komise zaměřit i na rozhodnutí o porušení lokálních, tedy národních soutěžních norem.

Komise ve své poznámce pod čarou v Bílé knize⁵³ uvedla následující: *Ve všech členských státech podléhají rozhodnutí orgánů pro ochranu hospodářské soutěže soudnímu přezkumu. Rozhodnutí orgánů pro ochranu hospodářské soutěže se považují za pravomocná, jestliže nemohou být dále přezkoumána, jedná se tedy o rozhodnutí, proti nimž se ve stanovené časové lhůtě neodvolaly osoby, jimž jsou určena, nebo o rozhodnutí, která byla potvrzena příslušným odvolacím soudem.* V samotném návrhu a v konečném textu Směrnice se však používají pojmy jako „právní moc“ či „konečné rozhodnutí“. Autor této rigorózní práce má za to, že Komise měla naprosto jasně definovat, kdy se tedy nevyvratitelná právní domněnka závaznosti rozhodnutí vnitrostátních orgánů uplatní. Je nepochybné, že proti konečným rozhodnutím soutěžních úřadů (typicky druhoinstančních) se lze bránit soudní cestou, avšak takové rozhodnutí je již v právní moci, a pokud není přiznán odkladný účinek, odsouzené

⁵² Baker & McKenzie. *EC White Paper on Damages: Response to Consultation [online] July 2008 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:*

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/white_paper_comments.html

⁵³ Bílá kniha ze dne 2. dubna 2008 o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, str. 6, poznámka pod čarou č. 9, [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52008DC0165>

podniky musí uhradit uložené pokuty. Vzniká tak základní otázka, zda v případném soudním sporu o náhradu škody lze plně využít otočené důkazní břemeno, anebo zda žalovaný bude úspěšně brojit argumentací, že (I) podal v zákonné lhůtě odvolání k soudnímu přezkumu a zároveň buďto (II) docílil odkladného účinku rozhodnutí, či (III) již uhradil pokutu (což samo o sobě však s podaným odvoláním k nezávislému soudu nemusí být pro posuzující soudce v rámci soukromoprávního vymáhání soutěžního práva dostatečným potvrzením o spáchání deliktu, neboť odvolací soud může rozhodnutí soutěžního úřadu zrušit a taková praxe ostatně není ojedinělá⁵⁴). Na druhou stranu též může být úspěšný žalobce, který soudu předloží argumenty v tom smyslu, že soud by neměl vyčkávat na rozhodování odvolacích soudů v primárním řízení, neboť ty velice často například ruší jen výroky o výši pokutě, nikoliv však výroky o vině jako takové. V daném případě pak nemá smyslu vyčkávat na odvolání, neboť pro úspěch žaloby na náhradu škody je nutné především doložit existenci protisoutěžního jednání, nikoliv veřejnoprávní postih za takové jednání.

Další problém, který s novou úpravou „finálního rozhodnutí“ autor rigorózní práce spatřuje, je možné demonstrovat na případu, kdy se proti rozhodnutí soutěžního úřadu odvolají pouze někteří účastníci řízení a někteří rozhodnutí přijmou (nevyužijí opravných prostředků). Při takové situaci je evidentní nerovnost mezi případnými

⁵⁴ Naposledy v českém prostředí například Krajský soud v Brně zrušil rozhodnutí ÚOHS ve věci kartelu Stavebníků, ve kterém ÚOHS uložil společnostem rekordní pokuty ve výši bezmála 1,8 miliardy korun českých. Tyto prostředky, které jistě zčásti byly uhrazeny, tak musely být vráceny s příslušným úrokem. Viz: Krajský soud v Brně zrušil pokuty za kartel stavebních firem. Aktuálně.cz [online]. 6. 3. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/krajsky-soud-v-brne-zrusil-pokuty-za-kartel-stavebnich-firem/r~814a510e212411e883510cc47ab5f122/?redirected=1542711127>

Nejvyšší správní soud zamítl podanou kasaci. Viz: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se při provádění místních šetření ve věci tzv. stavebního kartelu dopustil procesních pochybení. [online]. 30. 1. 2019 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Urady-pro-ochranu-hospodarske-souteze-se-pri-provadeni-mistnich-setreni-ve-veci-tzv-stavebniho-kartelu-dopustil-procesnich-pochybeni/art/22650?tre_id=205

žalovanými, neboť jedni de facto potvrdili svou vinu nepodáním opravného prostředku a druzí proti takovému zjištění soutěžního úřadu brojí v odvolacím soudním řízení. S nejvyšší pravděpodobností soudy v tomto případě budou vyčkávat rozhodnutí odvolacích soudů, což však může celý proces soukromoprávního vymáhání soutěžního práva prodloužit o roky, což pak může vést k horšímu postavení žalobce, tedy poškozeného. Autor této rigorózní práce si též dovoluje poukázat na praktickou stránku věci, kdy mnohé podniky přijmou pokutu a proti rozhodnutí se neodvolávají, ačkoliv s rozhodnutím nesouhlasí. Náklady na právní servis mohou převyšovat uloženou pokutu, déletrvajícím řízením má též dopad na dobré jméno společnosti. Je pak otázkou, zda kvůli tomu mají být takovým podnikům odepřena procesní práva a plně se uplatní nevyvratitelná domněnka. Je zřejmé, že nově se podniky v rámci své obhajoby budou muset vypořádat s otázkou, zda z procesní taktiky raději nepodat odvolání k soudu a prodloužit tak možnost a úspěch podání soukromoprávní žaloby.

Advokátka Kateřina Schenková ve svém příspěvku⁵⁵ na Svatomartinské konferenci pořádanou Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže v roce 2015 referovala o rakouské zkušenosti se soukromoprávním vymáháním soutěžního práva, mimo jiné též v rámci případu follow on žalob proti výrobcům výtahů a eskalátorů (viz. kapitola 1.1.5. Kone) a uvedla, že *novinové zprávy o řízení Evropské komise, ani rozhodnutí Evropské komise, ani vyšetřování rakouské BWB, dokonce ani prvostupňové rozhodnutí rakouského kartelového soudu nezakládají znalost o škodě a o škůdci. Teprve od pravomocného druhostupňové rozhodnutí soudu o porušení soutěžního práva začíná běžet promlčecí lhůta*. Je sice pravdou, že v dané době ještě nebyla Směrnice plně transponovaná, ale autor této rigorózní práce se domnívá, že národní soudy budou

⁵⁵ SCHENKOVÁ, Kateřina. Private Enforcement v Rakousku: Lessons learned [online]. 9 listopadu 2016, s. 14 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>

na finálnost rozhodnutí hledět prismatem rakouské praxe. Ostatně to i částečně dokládá rozhodnutí nizozemského odvolacího soudu ve věci kartelu leteckých aerolinií⁵⁶, který v rámci nizozemského právního prostředí nastavil rozhodovací praxi ohledně možnosti přerušeni řízení o náhradě škody v případě podaného opravného prostředku k soudní instanci. Pro přerušeni soudního řízení je nutné doložit racionálně odůvodněné důkazy o tom, že rozhodnutí Evropské komise (či soutěžního úřadu) je neplatné a nesprávné. Tedy žalovaný musí prokázat, že podal včas řádný opravný prostředek k nezávislému soudu a doložit a vysvětlit své odvolací důvody. V daném případě se žalovaným nepodařilo přesvědčit nizozemské soudy o důvodnosti svých odvolacích bodů k Soudnímu dvoru Evropské unie a žádosti o přerušeni soudního řízení ve věci náhrady škody tak nebylo vyhověno. Je otázkou nakolik české soudy budou ochotny provádět takové testy a vyvažovat jednotlivé zájmy a posuzovat jakých účinků mohou mít podaná odvolání co do platnosti výroku o vině.

Pracovní dokument Komise k Bílé knize se též zabýval otázkou, které přesně rozhodnutí má být závazné, zda pouze to odsuzující, nebo i tzv. negativní, tedy zamítavé rozhodnutí, kdy soutěžní orgán zamítne podnět, či vyšetřování uzavře, tedy zda by takové rozhodnutí chránilo žalované a představovalo nevyvratitelnou domněnku nespáchání protisoutěžního deliktu. Dle názoru autora této rigorózní práce Komise zcela správně a v souladu se zásadou *res iudicata* stanovila, že taková rozhodnutí nemají

⁵⁶ Amsterdam Court of Appeal, 24 September 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:3013. The appealed case regarded Amsterdam District Court, 7 March 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BV8444. Informace o kauze dostupné z CORNELISSEN, Rick, Naomi DEMPSEY, Albert KNIGGE a Paul SLUIJTER. The Private Competition Enforcement Review: Edition 11 NETHERLANDS [online]. March 2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://thelawreviews.co.uk/edition/the-private-competition-enforcement-review-edition-11/1167154/netherlands>

zavazující účinek⁵⁷, žalobce se tedy může pokusit svůj nárok obhájit v soukromoprávním sporu, ačkoliv jeho pozice zcela logicky bude oslabena.

Co se týče územního rozsahu závaznosti rozhodnutí, Směrnice ve své finální podobě v čl. 9 odst. 2 stanoví, že taková rozhodnutí, která byla vydána v jiném členském státě, mohou být předložena vnitrostátnímu soudu jako důkaz prima facie, tedy důkaz zjevný a osvědčující skutečnost o porušení soutěžně-právních norem. Nikoliv jako nevyvratitelný důkaz o skutečnosti porušení soutěžního práva tak, jako tomu je u rozhodnutí soutěžních úřadů, která byla vydána ve stejné jurisdikci, jako je žalována náhrada škody. Je však bezsporně zajímavé zmínit, že v původním návrhu Směrnice⁵⁸ se počítalo s plným účinkem všech národních rozhodnutí soutěžních orgánů bez ohledu na to, ve kterém členském státě byly vydány. Taková úprava však vzbudila kontroverze a s obavou ohledně možných přeshraničních odlišností napříč evropským právním prostorem bylo dosaženo politického kompromisu plné závaznosti pouze vnitrostátních rozhodnutí, ostatní soutěžní rozhodnutí získaly pouze sílu důkazu prima facie. Michael J. Frese ve svém článku⁵⁹ věnovaném závaznosti rozhodnutí uvádí jako

⁵⁷ Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules {COM(2008) 165 final}, bod 152 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52008SC0404>

⁵⁸ Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže, COM (2013) 404, 11. červen 2013. [cit. 2018-11-20] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0404:FIN:CS:PDF>

Komise svůj záměr odůvodňovala následovně: *4.3.1. Důkazní síla vnitrostátních rozhodnutí: Pokud již bylo vydáno rozhodnutí o protiprávním jednání, které nabylo právní moci, je možnost protiprávně jednajících podniků vést opakované soudní spory týkající se týchž záležitostí v následných řízeních o náhradě škody neefektivní, vyvolává právní nejistotu a vede k zbytečným nákladům všech zúčastněných stran i soudů.*

⁵⁹ FRESE, Michael J. Harmonisation of Antitrust Damages Procedures in the EU and the Binding Effect of Administrative Decisions. Review of European Administrative Law [online]. 2015, 8(1), 27-49 [cit. 2018-11-21]. DOI: 10.7590/187479815X14313382198250. ISSN 18747981.

příklad rozlišného právního hodnocení ochranu tajemství sdělovaných a poskytovaných informací interními právníky.

Emmanuela Truli se zase ve svém článku⁶⁰ zamýšlí nad výhodami a nevýhodami výše uvedené nevyvratitelné právní domněnky. Jako jeden z faktorů zvažuje i nově vytvořený tlak na vnitrostátní orgány pro ochranu hospodářské soutěže, které při své rozhodovací činnosti nyní budou muset ještě více pečlivě zvažovat, zda jejich rozhodnutí je správné, neboť bude s nejvyšší možnou mírou pravděpodobnosti použito v řízení na náhradu škody. Autor této rigorózní práce má důvodně za to, že takový tlak na soutěžní orgány je nejenom správný, ale i nutný pro další rozvoj soutěžního práva.

Dílčí závěr: Faktická přeshraniční závaznost rozhodnutí národních soutěžních úřadů představuje velkou výhodu pro žalobce v soukromoprávních sporech na náhradu škody z protisoutěžního jednání. Nevyvratitelná domněnka nepochybně šetří čas a náklady. Na druhou stranu je však nutné upozornit na skutečnost, že Komise tímto de facto zasáhla do nezávislé rozhodovací praxe národních soudů, které takto musí pokládat správní rozhodnutí soutěžních úřadů za prakticky nezpochybnitelné. Někteří komentátoři dokonce poukázali na rozlišnou míru záruk nezávislosti

⁶⁰ TRULI, Emmanuela. White Paper on Damages Actions for Breach of the EC Antitrust Rules: The Binding Effect of Decisions Adopted by National Competition Authorities. European Competition Journal [online]. 2009, December 2009, 5(3), 795-821 [cit. 2018-11-20].

těchto dvou institucí.⁶¹ Tento na první pohled závažný zásah však lze zhojit čl. 267 SFEU.⁶²

Dle názoru autora této rigorózní práce je nevyvratitelná domněnka ohledně spáchání protisoutěžního jednání velmi účinný institut, který však opět, stejně jako přístup k důkazům (ať už u třetí strany, či u soutěžního orgánu) bude v praxi velice obtížné realizovat v průběhu řízení, a to nejenom před soutěžním úřadem, ale především i v průběhu řízení u odvolacích soudů, neboť ona podmínka finálnosti rozhodnutí bude vždy vyvolávat otazníky a procesní nejistotu a problémy.

1.2.4. Aktivní legitimace k podání žaloby

Ohledně práva podat žalobu v souvislosti se soukromoprávním vymáháním soutěžního práva již dříve SDEU judikoval, že takovou žalobu může podat kterákoliv osoba (viz kapitola 1.1.1. BRT v. Sabam a Courage v. Crehan), která prokáže kauzální nexus mezi vzniklou škodou a jednáním porušitele soutěžních norem. Komise ve svých přípravných dokumentech ani tak dopodrobna neřešila problematiku, kdo může žalovat v okruhu přímých poškozených (ve finálním znění Směrnice v preambuli bod 13 jsou zmíněny všechny fyzické nebo právnické osoby a tyto jsou blíže specifikovány jako spotřebitelé, podniky nebo orgány veřejné moci). Tyto osoby budou vždy žalovat tzv. *overcharge*, tedy škodu vzniklou. Toto odškodnění ve světle již dříve zmíněného

⁶¹ American Chamber of Commerce to the European Union: *Comments on the European Commission's white paper on Damages Actions for Breach of the EC Antitrust Rules*, 7. 11. 2009 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/white_paper_comments.html

⁶² *Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se:*

a) výkladu Smluv,

b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie.

rozhodnutí Manfredi (viz též kapitola 1.1.1.) a nově též dle Sdělení Komise⁶³ a Praktického průvodce⁶⁴ představuje škodu ve smyslu *damnum emergens*, ale též ušlé příležitosti *lucrum cessans* a úrok. Autor této rigorózní práce se rozhodl dále nezabývat dopodrobna problematikou kvantifikace škody, neboť toto téma jest více ekonomického rázu, nežli právního. Je však nepochybné, že právě ono stanovení výše škody bude způsobovat možná největší obtíže v rámci dokazování, ale též v rámci posuzování nezávislým soudem, který se bude muset vypořádat s nesčetnými ekonomickými metodami (srovnávacími, nákladovými) a modely⁶⁵.

Komise se ve své Zelené a Bílé knize více zaměřila na problematiku nepřímých odběratelů a na opatření vztahující se ke kolektivnímu vymáhání. Za přímé odběratele považujeme všechny takové subjekty na relevantním trhu, které jsou v přímém smluvním vztahu s porušitelem - podnikem a nakupují od něho zboží a služby, které jsou předmětem porušování soutěžních norem (typicky zboží ovlivněné kartelovou

⁶³ Sdělení Komise o určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie, OJ C 167, 13.6.2013, p. 19–21 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52013XC0613\(04\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52013XC0613(04))

⁶⁴ Commission Staff Working Document: Practical Guide Quantifying Harm In Actions for Damages Based on Breaches of Article 101 Or 102 Of The Treaty On The Functioning Of The European Union [online]. 11.6.2013, 68 [cit. 2018-11-22].

Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf

⁶⁵ Na Svatomartinské konferenci každoročně konané Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže se autor této rigorózní práce v roce 2018 zúčastnil i přednášky profesorky Doris Hildebrand, která jako zakladatelka a partnerka konzultantské společnosti EE&MC referovala o situaci v Německu, kde její společnost úspěšně podpořila ekonomickými analýzami několik žalob na náhradu škody. Více o užívaných ekonomických modelech v její přednášce z roku 2016 HILDEBRAND, Doris. *PRIVATE ENFORCEMENT: Quantification of harm* [online]. 9. listopadu 2016 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html> a v přednášce z roku 2018 HILDEBRAND, Doris. *Pass-On Analysis: A Practitioner's View* [online]. 14. listopadu 2018 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/svatomartinska-konference-2018/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>

cenou). Nepřímí odběratelé na druhou stranu jsou všichni ti, kteří nepořizují zboží a služby od takového podniku, ale právě od přímých odběratelů (tedy stávají se tzv. mezičlánkem v dodavatelském řetězci), anebo se jedná o konečné odběratele, tedy zákazníky a často i spotřebitele.

S aktivní legitimací nepřímých odběratelů zejména souvisí problematika tzv. obhajoby **passing on**. V rámci dodavatelského řetězce zcela běžně dochází k přenášení protisoutěžních účinků v podobě ceny na finálního odběratele. Pass-on efekt je rozdíl mezi cenou skutečně uhrazenou nepřímým odběratelem a cenou, kterou by uhradil, pokud by na trhu neexistovalo porušení soutěžních norem (např. nepřítomnost kartelu).

Kamil Nejezchleb ve svém příspěvku na Svatomartinské konferenci upozornil, že *při úvahách o pass-on jde o to, jakým způsobem je kartelový přeplatek přenášen v rámci dodavatelsko-odběratelského řetězce; existují tři efekty (I) zvýšení nákladů (II) přenos zvýšení dále v řetězci (III) objemový efekt*⁶⁶. Faktem však zůstává, že pro nepřímé odběratele bude vždy obtížnější prokázat rozsah utrpěné škody, neboť u porušitele sami nenakupovali. Obhajoba založená na přenesení byla v rámci EU velmi nejednotná, zatímco ve Francii, či ve Velké Británii⁶⁷ byla soudy uznávána, v Německu byla procesním právem výslovně zakázána. Ve svých reakcích na zelenou knihu se respondenti ve většině vyjádřili proti omezování přístupu nepřímých odběratelů

⁶⁶ NEJEZCHLEB, Kamil. Kvantifikace škody způsobené protisoutěžním jednáním – několik „pass on“ úvah [online]. 2016, s. 11 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>

⁶⁷ DESELAERS, Wolfgang. Private Enforcement in Global Antitrust Cases – the European Perspective. [online]. 5. února 2016, s. 10 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>

k soudu, zamezení uznání pass-on efektu ze strany soudu bylo považováno za neslučitelné s principem plného odškodnění⁶⁸.

Ve finálním znění Směrnice je tak v článku 14 normována vyvratitelná právní domněnka ve prospěch nepřímých odběratelů. Soudy mají vzít za prokázané, že navýšená cena byla přenesena, pokud žalobce doloží, že žalovaný porušil právní předpisy o hospodářské soutěži, takové porušení vedlo k navýšení ceny přímého odběratele a nepřímý odběratel takové zboží či služby, jejichž cena byla navýšena, pořídil. Žalovaný se však může účinně bránit, domněnka je vyvratitelná. Velkou úlohu sehrají ekonomické posudky a analýzy. Při dokazování, zda bylo navýšení ceny a nákladů přeneseno v rámci trhu na konečné odběratele bude záležet zejména na elasticitě poptávky a nabídky, trvání protisoutěžního jednání, míře konkurence mezi přímými odběrateli a jednotlivými dalšími články v rámci distributorského řetězce⁶⁹.

Budou užívány podobné techniky jako pro odhad škody u přímých poškozených, tedy srovnávací metody a modely. Komise v současné době připravuje vydání dalšího Praktického průvodce⁷⁰, tentokrát zaměřeného pouze na problematiku přenášení cen, možnosti jejich dokazování a návrhy ekonomických modelů pro takovou argumentaci.

⁶⁸ Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules {COM(2008) 165 final}, bod 27 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52008SC0404>

⁶⁹ BULST, Friedrich Wenzel. Of Arms and Armour: The European Commission's White Paper on Damages Actions for Breach of EC Antitrust Law. *Bucerius Law Journal* [online]. 2008(2), 81-95 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1162811>

⁷⁰ Draft guidelines for national courts on how to estimate the share of cartel overcharges passed on to indirect purchasers and final consumers [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2018_cartel_overcharges/index_en.html

Přenos navýšené ceny tak jednak umožní úspěšné obhajobě žalovaných proti nárokům žalobců, kteří jako přímí odběratelé přenesli kartelovou cenu, náklady a objem zboží pouze o článek řetězce níže, jejich nárok tedy v určitých případech postrádá újmu (v případech 100 % přenosu, ke kterému však nemusí docházet vždy). Jednak posiluje možnost nepřímých odběratelů přeskočit dodavatelský řetězec a domáhat se náhrady škody u primárního porušitele soutěžních norem, přičemž jim bude svědčit výhoda vyvratitelné domněnky zmíněné výše v tomto oddílu.

Jak výše uvedeno, aktivní legitimaci se tedy těší jak přímí odběratelé, tak ti nepřímí. Z rozhodovací praxe SDEU je však znám ještě jeden případ a okruh potencionálních žalobců, který Komise v přípravných dokumentech ani v samotné Směrnici vůbec nezmiňuje⁷¹, a to jsou poškození na základě tzv. **cenového deštníku** – umbrella plaintiffs. Této problematice se již autor této rigorózní práce věnoval při analýze rozhodnutí Kone (viz kapitola 1.1.5. Kone).

Posledním významným institutem, o kterém Komise uvažovala v rámci úpravy aktivní legitimace k podání žaloby, bylo zavedení kultury **kolektivního vymáhání** do evropského soutěžního práva. Autor této rigorózní práce se domnívá, že bez kolektivního soukromoprávního vymáhání nároků, není možná plná funkcionalita této soukromoprávní větve hospodářské soutěže. Škoda jednotlivých poškozených často v případech kartelů nedosahuje takových vysokých částek, aby se takovým jednotlivým poškozeným vyplatilo hradit soudní výlohy, náklady na právní zastoupení a vůbec se takovým nárokem zaobírat a věnovat mu dostatečný čas. Naopak v případě hromadných žalob, které zastupují kolektivní zájem většiny poškozených, jsou výše zmíněné náklady

⁷¹ Tato problematika není řešena pravděpodobně z důvodu vydání samotného rozhodnutí SDEU ve věci Kone až dne 5. června 2014, Směrnice jest ze dne 26. listopadu 2014. V USA však taková problematika byla před federálními soudy řešena a „umbrella plaintiffs“ stejně tak jako před SDEU získali aktivní legitimaci před federálními soudy, více viz Ibid 69, tam poznámka pod čarou 35 a 36.

rozděleny přímo úměrně počtu zastupovaných, šance na mimosoudní vyrovnání je též přímo úměrně vyšší s vyšší požadovaného a reprezentovaného odškodnění.

Komise ve své Bílé knize rozlišila a navrhla dva typy žalob v rámci kolektivního vymáhání.⁷² A to na žaloby podané tzv. **kvalifikovanými subjekty** (státní orgány, sdružení spotřebitelů, odborová sdružení, ale i jednotlivé direktoráty Evropské komise) a **opt-in žaloby**, tedy žaloby s výslovným předchozím souhlasem všech žalobců (žalobci aktivně zmocní nějaký subjekt k zastupování, typicky se bude jednat o účelové právní vehikly tvořené advokáty a finančními/investorskými společnostmi, zatímco první poskytují právní servis, druzí financování celé akce⁷³, neboť v původním „sběru“ žalobců je většinou nutné poskytnout zainteresovaným subjektům nabídku nehrzení žádných poplatků či služeb výměnou za podíl na zisku z vysouzeného odškodnění, který je však následně náležitě očištěn o provize právě již výše zmíněných dvou skupin).

Evropská spotřebitelská organizace BEUC ve své reakci⁷⁴ na tento výše uvedený návrh Komise reagovala pozitivně, avšak zpochybňovala samotný proces výběru kvalifikovaného subjektu, tedy otázku, zda by takové subjekty, které budou zastupovat

⁷² Bílá kniha ze dne 2. dubna 2008 o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, [cit. 2018-11-27]. Kapitola 2.1. str. 4. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52008DC0165>

⁷³ Dostatek kapitálu je pro tyto uskutení klíčový – to dokládá i německá zkušenost, kdy soud v Düsseldorfu zamítl žalobu proti šesti společnostem zapojených do cementového kartelu, neboť žalobce (litigační vehikl) by v dané věci podle finálního názoru soudu nebyl schopen uhradit soudní výlohy a vzniklé náklady protistrany v případě neobhájení své žaloby před soudem, více viz: Higher Regional Court of Düsseldorf, decision of 30/03/2015 (VI-U (Kart) 3/14) on the value in dispute for third-party interveners, 18. 2. 2015 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.carteldamageclaims.com/wp-content/uploads/2017/03/Beschluss-30-03-2015-GegenstW.pdf>

A více k celé kauze Cementového kartelu: CEMENT CARTELS. CDC - Cartel Damage Claims [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z:

<https://www.carteldamageclaims.com/competition-law-damage-claims/cement-cartels/>

⁷⁴ BEUC, the European Consumers' Organisation: *Damages Actions for Breach of EC Antitrust Rules - BEUC Response to the White Paper*, 14. 7. 2008 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/white_paper_comments.html

a hájit zájmy především neznámých, či nepřímých poškozených, měl vybírat stát, nebo soud. BEUC se klonila k vytvoření oficiálního seznamu spotřebitelských organizací a přidělování „autorizace“ jaksi dopředu a následně podle toho, která z nich bude v tom kterém daném případě chtít zastupovat zájmy spotřebitelů. Nijak se však organizace BEUC nevyjadřovala k případnému konfliktu mezi případnými podanými žalobami samotných kvalifikovaných žalobců a vyzvala Komisi k hlubší analýze dalších možností. Stejně tak doktor Bulst ve svém článku⁷⁵ upozorňuje na zkušenosti z USA, kde podle federálního práva mohou být hromadné žaloby zamítnuty na základě přílišně rozlišných nároků jejich samotných a jednotlivých členů/žalobců.

Problematicke hromadných žalob se nakonec ve finálního znění Směrnice vůbec neposkytl prostor, ve Směrnici tedy není žádné ustanovení, které by normovalo, či jinak upravovalo kolektivní vymáhání soutěžního práva. Dokonce v bodu 13 Preambule Směrnice se doslova uvádí: „*Tato směrnice by neměla vyžadovat, aby členské státy pro účely prosazování článků 101 a 102 Smlouvy o fungování EU zavedly mechanismy kolektivního odškodňování.*“⁷⁶ Kolektivní vymáhání bylo tedy v rámci příprav Směrnice vyhodnoceno⁷⁷ jako nejslabší místo v navrhované legislativě. Evropská komise se tak

⁷⁵ BULST, Friedrich Wenzel. Of Arms and Armour: The European Commission's White Paper on Damages Actions for Breach of EC Antitrust Law. *Bucerius Law Journal* [online]. 2008(2), str. 90, poznámka pod čarou č. 125 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1162811>

⁷⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži, Úř. věst. L 349, 5.12.2014, s. 1–19. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014L0104>

⁷⁷ K tomu zejména Commission staff working document - Public Consultation: Towards a Coherent European Approach to Collective Redress, 4 February 2011, (SEC(2011)0173), [cit. 2018-11-29]. Dostupné z:

<http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc530b1bf490130bc4107002b.do>

A dokument Towards a coherent European approach to collective redress European Parliament resolution of 2 February 2012 (2011/2089(INI)), [cit. 2018-11-29]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:52012IP0021>

rozhodla toto téma rozpracovat širěji jako jednotný mechanismus pro případ porušení jakéhokoliv ustanovení práva EU.

Autor této rigorózní práce již předestřel, že toto téma považuje za klíčové k úspěšnému vymáhání soutěžního práva, a proto této problematice věnuje samostatnou kapitolu (viz část třetí kapitola 3.).

Dílčí závěr: Aktivní žalobní legitimace je podstatnou součástí každé procesní úpravy. Komise se musela vypořádat s klasifikací a postavením přímých a nepřímých odběratelů. Dle názoru autora této rigorózní práce je koncept *pass on defence* vybudován na spravedlivých základech a s pomocí nové připravované metodiky bude možné dosáhnout úspěchu na odškodnění ze strany nepřímých odběratelů. Poškození z *deštníkových cen* se prozatím musí spolehnout na rozhodovací praxi SDEU, zde se Komise rozhodně měla více angažovat a připravit dostatečnou legislativní úpravu. To se ostatně týká i kolektivního vymáhání, které bylo ponecháno stranou.

2. Směrnice a její transpozice do národních právních řádů

Směrnice dle názoru autora této rigorózní práce představuje jeden z nejnovějších a též nejmodernějších instrumentů vymáhání práva v rámci Evropské unie. Již samotné soutěžní právo je ovládáno mechanismy, které teprve pomalu nalézají cestu i do jiných právních odvětví (především do práva trestního, či správního), jedná se například o tzv. *parental liability* - odpovědnost/přičitatelnost matky holdingu za jednání dceřiné společnosti, či samotné široké pojetí pojmu *undertaking*, tedy vysoký důraz na materiální, faktickou stránku případu a hluboké prolínání ekonomie s právem. A soukromoprávní vymáhání soutěžního práva pokračuje v této politice ještě dále. Pro vyvážení všech principů, procesů a nastavení právního prostředí příznivého pro soukromoprávní litigaci musela Komise vytvořit, či převzít z dřívější rozhodovací praxe SDEU mnohé nové instituty a pravidla. Jednotlivé národní soudy tak v současné době stojí před novou implementovanou právní úpravou soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, kterou si jako takovou budou muset v některých členských státech teprve poprvé vyzkoušet (to se týká i České republiky, bohaté zkušenosti naopak s litigací soutěžního práva mají soudy ve státech Německa, Francie, Velké Británie a Belgie). Autor této rigorózní práce se již některými novými instituty Směrnice zabýval v předchozí části první (viz kapitola 1.2. Příprava směrnice). Tento segment rigorózní práce týkající se materie Směrnice je tak koncipován spíše jako mentální mapa, či logické rozebrání jednotlivých bloků základů, na kterých je Směrnice vystavena a vybudována. V druhé části je pak věnován prostor pro komparaci textace Směrnice a implementace do českého právního řádu a s tím spojené vzniklé problémy a otázky.

2.1. Směrnice EU/2014/104

Začátek legislativního úsilí týkajícího se vzniku Směrnice byl spojen s poměrně kuriózní situací, kdy na začátku října 2009 měl být odborné veřejnosti představen návrh Směrnice, ten však byl na poslední chvíli stažen z politických důvodů⁷⁸. Finální návrh Směrnice do legislativního procesu byl zveřejněn ve Štrasburku až dne 11. června 2013⁷⁹ a finální znění Směrnice bylo přijato dne 26. listopadu 2014.⁸⁰ Směrnice se skládá z úvodních ustanovení – preambule s 56 body odůvodňující přijetí nové právní úpravy. Samotný legislativní akt se dělí do sedmi kapitol a 24 článků.

První kapitola je věnována předmětu, oblasti působnosti a definicím, druhá pak problematice zpřístupnění důkazů, třetí kapitola upravuje účinky vnitrostátních rozhodnutí, promlčecí lhůty, společnou a nerozdílnou odpovědnost, čtvrtá kapitola pojednává o přenosu navýšení cen (pass on), pátá nese název stanovení výše škody a šestá řeší odkladný účinek a další účinky smírného řešení sporů, sedmá kapitola je logicky věnována závěrečným ustanovením.

Finální a závazný text Směrnice bude dále analyzován pomocí tzv. analytických tabulek s příslušným komentářem. Vzhledem ke struktuře této rigorózní práce je čtenář

⁷⁸ BOYLAN, Patrick. Draft damages directive: off the agenda for now. Practical Law [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z:

[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-500-5687?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-500-5687?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1)

⁷⁹ Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže, COM(2013) 404 final 2013/0185 (COD), 11.6.2013. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52013PC0404>

v této chvíli již seznámen s relevantní judikaturou SDEU a se základními otázkami, které musela Komise v rámci přípravy Směrnice vyřešit. Na tyto předešlé kapitoly bude autor též hojně odkazovat, či naopak bude porovnávat, jaký byl v té které dané otázce další vývoj.

Následující kapitoly nejsou řazeny dle výše uvedené struktury Směrnice (tedy kapitol, které Směrnice používá pro legislativní vymezení předmětu vlastní právní úpravy). Místo toho se autor této rigorózní práce rozhodl zmapovat ustanovení Směrnice dle účelu a smyslu samotného soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. Tedy najít odpovědi na otázky (I) kdo vůbec může podat předmětné žaloby (aktivní legitimace), s tím souvisí i otázka kdo může být žalován (pasivní legitimace) a kde – tedy u jakého soudu takové žaloby podat; (II) co, jak a kolik může být žalováno a jaké jsou náklady na vedení sporu; (III) shrnutí speciálních nástrojů, které umožňují výhodnější postavení žalobců. V dílčím závěru se též autor této práce zaměří na vztah mezi veřejnoprávním vymáháním a soukromoprávním vymáháním soutěžního práva.

Směrnice je sice nástroj sloužící k harmonizaci práva členských států, avšak hlavní smysl Směrnice jest též nastavit určitý rámec, jako jsou společné zásady, resp. základní pravidla nebo minimální standardy⁸¹. Předmětná Směrnice se též stala prvním nástrojem harmonizace v soutěžním právu, neboť do té doby byly přijímány pouze nařízení. A též to bylo také poprvé v historii, kdy se Evropský parlament přímo zapojil do legislativy soutěžního práva. Je nutné si uvědomit, že následná implementace Směrnice zásadně ovlivnila civilní řízení v národních právních řádech, které jsou stále mezi sebou dosti odlišné a často jsou ovládány jednotlivými vnitrostátními právními tradicemi. Jednotná direktivní pravidla procesu (v případě přijetí nařízení) by tak mohla být obtížně aplikovatelná v rámci všech členských státech EU.

⁸¹ Tomášek, M. – Týč, V. a kol. Právo Evropské unie. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 110.

2.1.1. Aktivní a pasivní legitimace

Problematicke aktivní legitimace se tato práce věnuje de facto již od první kapitoly. Jedná se zejména o prvotní rozhodnutí SDEU ve věci Courage v. Crehan (poškozené osoby, které prokáží kauzální nexus mohou žalovat z nároků protisoutěžního jednání podniků, více viz. kapitola 1.1.1.), pro detailnější právní rozbor k této kauze autor odkazuje na kapitolu 1.2.4. Aktivní legitimace k podání žaloby.

Směrnice problematiku aktivní legitimace upravuje v třetím bodě preambule. V tomto bodě je za osobu legitimovanou podat žalobu označena osoba legislativní zkratkou „každý“. Tento pojem zahrnuje jednak jednotlivce (fyzická osoba či spotřebitel, ale též právnické osoby – Směrnice dokonce užívá pojem podniku), jednak orgán veřejné moci (jednotlivé členské státy, nebo orgány EU).

Přímí odběratelé	Nepřímí odběratelé	Umbrella plaintiffs
<ul style="list-style-type: none">Žalovaný se proti nim může bránit obhajobou pass on - přenesení ceny	<ul style="list-style-type: none">Svědčí jim vyvratitelná domněnka o přenesení cen, pass on effect	<ul style="list-style-type: none">Poškození na základě reakce a vývoje pokřivených cen na trhu ve smyslu rozhodnutí SDEU Kone

Aktivní legitimace k podání soukromoprávní žaloby v rámci vymáhání soutěžního práva

V předchozí tabulce byli uvedeni pouze odběratelé. Je nicméně pravdou, že žalovat případně mohou i přímí či nepřímí dodavatelé kartelistů, pokud tito vůči nim

uplatňovali své protisoutěžní praktiky (například sladřovaný výkup surovin za nižší ceny apod.)

Speciální aktivní legitimaci by pak měly získat ty subjekty, které budou reprezentovat **kolektivní zájmy poškozených**. Směrnice v čl. 2 odst. 4 v definici pojmu „žaloba o náhradě škody“ uvádí, že žalobu může vedle poškozené strany podat i osoba, která jedná jménem jedné nebo více údajně poškozených stran, pokud právní předpisy Unie nebo členských států takovou možnost poskytují. Ačkoliv tedy úprava ve Směrnici není přímo zakotvena, poskytuje Evropská komise členským státům možnost legislativně podpořit případné kolektivní vymáhání v rámci soutěžního práva.

Co se týče **pasivní legitimace**, Směrnice klasicky hovoří o **podnicích**. Porušitelem je dle článku 2 odst. 2 takový podnik nebo sdružení podniků, které porušily předpisy o hospodářské soutěži. To však v jednotlivých národních právních řádech způsobilo problém definice, kdo vlastně může být žalován. Jak bude dále v kapitole o české transpozici Směrnice a v kapitole komparatistiky rozvedeno, žalovaným může být před soudy pouze **osoba s právní osobností**, tedy taková osoba, která může vykonávat procesní práva a povinnosti. Ostatně samotný Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vede řízení vždy s konkrétní právnickou osobou (případně s fyzickou osobu), tedy osobou, která je považována za osobu odpovídající za podnik (soutěžitele), ale díky rozhodovací praxi SDEU je možné uložit sankce odpovídající hodnotě obrátů celého faktického podniku, tedy například celého koncernu jako entity bez právní subjektivity, tedy seskupení vícero ovládaných obchodních společností.

Odpovědným za delikt v rámci veřejného vymáhání soutěžního práva tak může být pouze skutečný nositel práv a povinností, tj. osoba v právním smyslu. Stejně tak tomu bude muset být při soukromoprávním vymáhání soutěžního práva. Směrnice se však podle názoru autora této rigorózní práce měla touto problematikou více zabývat a vnést určitou právní jistotu ohledně odpovědnosti. To se typicky projeví u případů, kdy ve veřejném právu byl podnik vymezen dle doktríny single economic unit (byla

rozкрыta společná vazba více společností stejného vlastníka/ovládající osoby a podle této struktury pak byla následně vypočítána a uložena sankce). Žalobce by totiž měl být schopen prokázat, stejně tak jako Komise, či národní soutěžní orgány, že částka, kterou žaluje, není nepřiměřená. Častou obranou žalovaných jistě bude též argument nemožnosti plnění případných žalovaných částek a žádost o přiznání pouze části nároku žalobce, přitom však v součtu ostatních dceřiných, sesterských či mateřských společností bude nárok zcela legitimní a po právu. Otázka koho žalovat tak bude pro žalobce na samém počátku sporu velmi ožehavé téma, a to zejména ve vztahu ke skupinové odpovědnosti a odpovědnosti mateřské společnosti za jednání své dceřiné společnosti. Je též otázkou, jak se soudci vypořádají s poměrně složitými modely odpovědnosti dle soutěžního práva a s rozkrýváním skutečných vlastníků.

Jako poměrně dobré vodítko by mohlo sloužit rozhodnutí britského soudu ve věci Cooper Tyre.⁸² V roce 2006 vydala Evropská komise rozhodnutí,⁸³ ve kterém shledala výše uvedenou společnost odpovědnou za porušení soutěžních norem ve formě kartelové dohody, a to v oblasti syntetických gum. Ve Velké Británii pak byla následně podána žaloba na náhradu škody, žalobci se domáhali odškodnění po tzv. **Anchor defendant**. Tedy po žalovaném, který sice nebyl v rozhodnutí Evropské komise vůbec uveden, ale jeho vztah s narušitelem soutěžních norem byl dán. Učebnicová na tomto případě je právě ta skutečnost, že ve Velké Británii neměla žádná ze společností odsouzených Evropskou komisí sídlo. Ale tyto společnosti podnikaly na britském trhu skrze své dceřiné společnosti, které na základě působení svých mateřských společností

⁸² BOYLAN, Patrick a Chris OWEN. Cartel damages claims: spreading the net across the EU. In: THOMSON REUTERS: Practical Law [online]. 2. 9. 2010 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z:

[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-503-1545?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-503-1545?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp)

⁸³ Rozhodnutí Evropské komise ze dne 29. listopadu 2006, případ COMP/F/38.638. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/38638/38638_826_1.pdf

plně uplatňovaly kartelové ceny (pass on effect). Odvolací soud vydal rozhodnutí,⁸⁴ ve kterém přiznal pasivní procesní legitimaci anglickým pobočkám a dceřiným společnostem (anchor defendands), a to na základě testu a konceptu prokázání skutečnosti, že tyto společnosti věděly a měly možnost vědět, že jsou součástí protisoutěžních praktik svých mateřských společností.

Takové rozhodnutí britského soudu je tak plně a v souladu s veřejnou částí vymáhání soutěžního práva, neboť naprosto logicky a z materiálního hlediska přiznává odpovědnost i subjektům, které jsou součástí holdingu, jenž se dopustil protisoutěžního jednání jako celek, jako jeden soutěžitel, či dle evropského pojmosloví jako jeden podnik.

S pasivní legitimací též souvisí **společná a nerozdílná odpovědnost** v případě, že se protisoutěžního jednání dopustilo více podniků (typicky samozřejmě kartelová dohoda). Ve smyslu a podle článku 11 odst. 1 Směrnice tak mohou žalobci žalovat svou tvrzenou náhradu škody po kterémkoliv z narušitelů soutěžního práva, tedy předmětné podniky jsou odpovědny ze svého protisoutěžního jednání společně a nerozdílně a jsou povinny nahradit škodu v plné výši. K vyvážení této společné odpovědnosti garantuje Směrnice i následný regres mezi stranami, tedy spoluviníci kartelové dohody mají právo na vzájemné vyrovnání vyplacených nároků (článek 11 odst. 5).

Ze společné a nerozdílné odpovědnosti jsou Směrnici garantovány dvě výjimky (článek 11 odst. 2-4). Jednak se jedná o podniky, kterým byla prominuta pokuta na základě programu schovávavosti (Leniency typu I a II).⁸⁵ Tyto jsou společně

⁸⁴ The Court of Appeal, Cooper Tire & Rubber Company Europe Ltd and others v Dow Deutschland Inc and others, 23 7. 2010, [2010] EWCA Civ 864.

⁸⁵ Dle textace a výkladu Směrnice se tedy nejedná o ty podniky, které s Komisí, či Úřadem spolupracují na základě procedury narovnání, která pouze vede ke zjednodušenému či zkrácenému řízení, v rámci

a nerozdílně odpovědné pouze svým přímým či nepřímým odběratelům či dodavatelům. Avšak i tato garance pro příjemce imunity z programu Leniency může být prolomena, a to v případě, kdy ostatní porušitelé nejsou s to plně odškodnit ostatní poškozené. Druhým prolomením už tak křehké ochrany leniency programu je povinnost odškodnit i nároky vznesené osobami, které nejsou ani přímými, či nepřímými odběrateli (případně odběrateli), tedy umbrella plaintiffs. Tyto žalobce musí žalovaný, který požívá výhod programu schovávavosti, odškodnit podle svého podílu na odpovědnosti za takovou škodu.

Druhou výjimkou ze společné a nerozdílné odpovědnosti jsou malé a střední podniky.⁸⁶ Tyto podniky jsou odpovědné pouze svým přímým a nepřímým odběratelům, ale pouze za splnění dalších dvou sub-podmínek, tedy (I) pokud je jejich tržní podíl na daném relevantním trhu nižší než 5%, a to po celou dobu vytýkaného protisoutěžního jednání a pokud (II) by uplatnění společné a nerozdílné odpovědnosti ohrozilo jeho hospodářskou životaschopnost (nedostatek likvidity). Tato exempce se však neuzije pro recidivisty, jednou odsouzený podnik v rámci soutěžního práva tedy této částečné imunity nedosáhne a stejně tak se neuzije pro podniky, které měly v rámci protisoutěžního jednání vedoucí úlohu (článek 11 odst. 2 a 3).

Společná a nerozdílná odpovědnost vzbudila značné rozpaky.⁸⁷ Základní a prezentovaný účel Směrnice spočívá v poskytnutí nového nástroje pro vymáhání a tím

kterého se podnik dobrovolně přiznává a přijme odpovědnost k protisoutěžnímu jednání výměnou za rychlejší řízení se sníženou pokutou.

⁸⁶ Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (notified under document number C(2003) 1422), OJ L 124, 20.5.2003, p. 36–41, Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32003H0361>

⁸⁷ BOVIS, Christopher H. a Charles M. CLARKE. Private Enforcement of EU Competition Law. In: Liverpool Law Review [online]. 2015, 36(1), s. 49-71 [cit. 2018-12-01]. DOI: 10.1007/s10991-015-9164-9. ISSN 0144-932X. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10991-015-9164-9>

i dodržování soutěžního práva, ale za současného nastavení férového procesu a vyváženého přístupu k porušitelům, kteří jsou stále primárně stíháni v rámci veřejné části soutěžního práva. Tedy přípuštěním společné a nedílné odpovědnosti Evropská komise umožnila poškozeným žalovat kterýkoliv podnik zúčastněný na protisoutěžním jednání, typicky to zřejmě bude ten největší a nejsilnější na trhu. Ale to na druhou stranu též znamená, že takový podnik bude žalován a odpovědný žalobcům, kteří nejsou ani jeho odběratelé, dodavatelé či koneční zákazníci. To samozřejmě může způsobovat různé problémy. V konečném důsledku takové žaloby namířené pouze na jeden podnik mohou takový podnik ekonomicky vyčerpat a přivést k insolvenční, a následně i odstranit z relevantního trhu. Nebo regresní žaloby nemusí být vůbec úspěšné, je nutné si uvědomit, že ostatní členové dřívějšího kartelu jsou svými přímými konkurenty a může se mezi nimi rozpoutat ekonomická válka o vzájemném vyřazení. Autor této rigorózní práce tak má za to, že by podniky vždy měly u soudu náležitě vznášet návrhy na přibrání dalších účastníků řízení dle výše a míry zapojení do předchozího protisoutěžního jednání, aby se vyhnuly možnému negativního dopadu společné a nerozdílné odpovědnosti.

Stejně tak není Směrnicí poskytnuta plná imunita účastníkům z programu schovávavosti. V případě insolvence ostatních účastníků se na ně vztáhne společná a nerozdílná odpovědnost. Přitom je pravděpodobně možné, že právě tyto podniky budou nejsnazším a nejčastějším terčem podávaných žalob, neboť tzv. whistleblowři budou například známí z médií. Ačkoliv je pravděpodobnost insolvence ostatních účastníků kartelu nízká, přesto takový scénář zvyšuje potencionální náklady a takové riziko bude hrát roli v ekonomických analýzách podniků, zda program schovávavosti využít, či nikoliv. Pokuta za protisoutěžní delikt však nesmí přesáhnout práh 10% z celkového světového obratu a Komise a vnitrostátní soutěžní orgány si vždy před uložením sankce zjišťují, zda je podnik schopný pokutu uhradit, pokud tedy bude podnik natolik solventní k uhrazení pokuty, bude s nejvyšší pravděpodobností schopen hradit i případné soukromoprávní nároky, vše však záleží případ od případu.

V odborném periodiku *Journal of Competition Law & Economics* vyšel v roce 2015 velmi zajímavý článek⁸⁸ zabývající se otázkou nastavení pravidel pro leniency programy a vzájemný vztah veřejného a soukromého práva v rámci této problematiky. Ve veřejném vymáhání platí za splnění určitých podmínek plná imunita, tedy první žadatel o program schovávavosti, který sdělí soutěžnímu úřadu dostatečné konkrétní a závažné informace, které následně vedou k odhalení protisoutěžního jednání na relevantním trhu, má výhodu v řízení v podobě 100 % redukce na pokutě. Následující žádosti do leniency programu, pokud jsou připuštěny, mají onu redukci nižší, tedy sleva z pokuty je klesající a vytváří se tlak na co nejrychlejší přiznání se k odpovědnosti.

V soukromoprávním vymáhání soutěžního práva však plná imunita pro společnosti zúčastněné na programu schovávavosti, jak výše uvedeno, neplatí. Autoři předmětného článku předložili vlastní alternativní řešení ochrany nastavení dosavadního Leniency systému. Podniky zúčastněné na tomto programu v rámci veřejné části vymáhání soutěžního práva musí získat stejnou imunitu i v rámci soukromoprávního vymáhání. Tedy zrcadlově ten podnik, který by obdržel 100 % imunitu, měl by garantováno, že nebude žalován a ani donucen hradit jakoukoliv náhradu škody. Ostatní účastníci programu schovávavosti by odpovídali do výše procentuálního podílu na redukci pokuty (tedy při 50% snížení pokuty jen 50 % odpovědnosti). Zbytek náhrady škody by měly hradit podniky na programu schovávavosti nezúčastněné. Autoři výše zmíněného článku vycházejí z ekonomických teorií a dochází k závěru, že Směrnice motivuje podání žádostí typu leniency spíše ty podniky, které mají nízký podíl na trhu, než podniky s rozsáhlým tržním podílem. Tyto menší podniky jsou více motivovány

⁸⁸ KIRST, Philipp a Roger VAN DEN BERGH. THE EUROPEAN DIRECTIVE ON DAMAGES ACTIONS: A MISSED OPPORTUNITY TO RECONCILE COMPENSATION OF VICTIMS AND LENIENCY INCENTIVES. *Journal of Competition Law and Economics* [online]. 2016, 12(1), 1-30 [cit. 2018-12-04]. DOI: 10.1093/joclec/nhv033. ISSN 1744-6414. Dostupné z:

<https://academic.oup.com/jcle/article-lookup/doi/10.1093/joclec/nhv033>

zradit uzavřenou dohodu, neboť jejich náklady na odškodnění pouze vlastních odběratelů budou ve srovnání s velkými hráči na trhu zúčastněných na kartelové dohodě minimální.

Stejná situace však dle názoru autora této rigorózní práce nastane v případě, kdy takové podniky získají plnou imunitu i v soukromoprávním vymáhání, dokonce taková pravděpodobnost může být ještě vyšší, neboť menší podniky mohou svou leniency žádost a následnou imunitu využít k účinnému konkurenčnímu boji a v konečném důsledku se mohou pokusit o odstranění těch konkurentů, kteří budou muset hradit vysoké náhrady za vzniklou škodu, ačkoliv se všichni společně podíleli na zakázané kartelové dohodě. Autoři výše uvedeného článku na druhou stranu argumentují, že může dojít k vyšší a účinnější prevenci soutěžního práva, neboť podniky budou muset uvažovat pro případ odpovědnosti v některých případech až s dvojnásobkem hrazené náhrady škody a nebudou se vůbec chtít pokoušet o protisoutěžní jednání, a to z obavy z následných žalob. Taková konstrukce je podle autora této rigorózní práce poměrně abstraktní a teoretická a nelze se s ní ztotožnit. Předně je nutné si uvědomit, že protisoutěžní jednání je pácháno jednotlivými osobami ovládajícími předmětné podniky. Tyto osoby, vlastníci anebo ještě více typicky vyšší management, nemusí působit v podnicích dlouhodobě a jejich zájem je především krátkodobé přilepšení vlastní a podnikové situace (často za účelem dosažení lepších výsledků na trhu a tím i lepší odměny od konečných vlastníků), proto tito jednotlivci většinou nebudou brát v delším měřítku v úvahu potencionální žaloby a důsledky z nich vyplývající. Stejně tak je nutné poznamenat, že k odhalení protisoutěžního jednání velice často dochází právě při změně vedení, nebo při prodeji podniku, kdy noví vlastníci cítí potřebu očistit nově nabytá aktiva o jakýkoliv stín podezření z nelegální činnosti. Navíc je třeba i doplnit, že by bylo zásadně nespravedlivé, pokud by účastníci programu schovávavosti neměli hradit absolutně ničeho, jejich účast na kartelové dohodě přeci též přispěla k pokřivení trhu a narušení hospodářské soutěže.

Druhý blok výtek, které autoři výše uvedeného článku vznesli, se týkal přílišné ochrany účastníků programu schovávavosti spočívající v omezení přístupu do spisu. Jak uvedeno již dříve v této rigorózní práci (kapitola 1.2.2. Přístup k důkazům), žádosti leniency jsou na tzv. black listu a nikdy nebudou zpřístupněny pro účely soukromoprávních žalob. V odborném článku je upozorňováno na recentní judikaturu SDEU, konkrétně pak na rozhodnutí⁸⁹ ve věci nařízení transparentnosti⁹⁰. Soudní dvůr v této kauze uvedl: *Je tedy na každé osobě, která chce obdržet náhradu škody utrpěné z důvodu porušení článku 81 ES, aby prokázala, že je pro ni nezbytné nahlédnout do některého z dokumentů obsažených ve spise Komise, aby Komise mohla případ od případu provést zvážení zájmů odůvodňujících zpřístupnění takových dokumentů a jejich ochranu, při zohlednění všech relevantních okolností věci.* Taková vyvratitelná domněnka z celkové ochrany správního spisu Komise a nepřístupnosti pro třetí osoby byla mimo jiné jedním z důvodů, proč Směrnice podpořila širší přístup k informacím poskytnutým do správního řízení. Přesto však autoři výše uvedeného článku na základě tohoto rozsudku argumentují, že všechny informace poskytnuté účastníky leniency by měly být detailně zpřístupněny výměnou za plnou imunitu. Účastníci programu schovávavosti by tak nejenom pomáhali sami sobě, ale efektivně by přispěli k následným žalobám, neboť by svými informacemi usnadnili důkazní nouzi žalobců.

Autor se neztotožňuje s teoretickým návrhem garance 100 % imunity v rámci soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. Už u rozhodovací praxe Komise má autor této rigorózní práce za to, že plná imunita nemusí vždy splňovat imperativ spravedlnosti (zejména u dvojčlenných kartelů, kde oba podniky v evropském právu

⁸⁹ Rozsudek ze dne 27. února 2014, *Commission v EnBW*, C-365/12 P, ECLI:EU:C:2014:112.

⁹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise, OJ L 145, 31.5.2001, p. 43–48. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32001R1049>

získají výhody programu schovívavosti⁹¹). Zajímavou myšlenkou však na druhou stranu je umožnění přístupu do správního spisu i ohledně programů schovívavosti a záchrana reputace žadatelů programu schovívavosti. Autor této rigorózní práce se tak domnívá, že by v praxi mohl lépe fungovat mechanismus (I) plné transparentnosti žádosti o leniency program (neboť ve výsledku je stejně vždy zřejmé, k jaké dohodě došlo a jaký segment trhu byl zasažen) ve spojení se (II) soukromoprávní odpovědností účastníků programu schovívavosti svým přímým a nepřímým odběratelům či dodavatelům (tak jak je to upraveno v aktuálním znění Směrnice pro větší míru spravedlnosti) a za současné garance (III) zániku společné a nerozdílné odpovědnosti pro případ insolvence, či zániku právní osobnosti ostatních účastníků kartelové dohody (díky plné transparentnosti by měli být žalobci schopni efektivně vymáhat své nároky z náhrady škody a za využití procesních konstrukcí jako je mateřská či skupinová odpovědnost, či odpovědnost právního nástupce, se jich i reálně domoci).

⁹¹ Naopak například v Koreji není možné, aby v rámci dvojčlenné kartelové dohody druhý účastník zažádal o výhody z programu schovívavosti. Tato limitace reflektuje přísný přístup některých soutěžních úřadů, které se snaží nastavit příslušné limity přílišnému oportunistickému nebo strategickému chování určitých žadatelů. Více viz LENIENCY FOR SUBSEQUENT APPLICANTS. Organisation for Economic Co-operation and Development: Directorate For Financial And Enterprise Affairs, Competition Committee [online]. 2012(DAF/COMP(2012)25), 214 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z:

<http://www.oecd.org/competition/Leniencyforsubsequentapplicants2012.pdf>

Podnik

- Nutné žalovat takový subjekt, který má právní osobnost.
- Anchor defendants.
- Parental, group liability.

Společná a nedílná odpovědnost

- Společná odpovědnost.
- Vzájemný regres.
- Výjimka u programu schovávavosti.
- Výjimka u malých a středních podniků.

Pasivní legitimace

Poslední otázkou, kterou se autor této rigorózní práce zabýval ve vztahu k aktivní a pasivní legitimaci, jest **soudní příslušnost** – tedy fórum, kam se příslušné žaloby na náhradu škody mohou podat a kde budou následně projednány. Tato problematika je zcela klíčová k úspěšné litigaci a ke stanovení náležité procesní strategie.

SDEU měl již možnost se vyjádřit k místní příslušnosti soudů při rozhodování o soukromoprávních nárocích ze soutěžního práva. Tak například ve svém rozhodnutí⁹² o předběžné otázce, kterou mu adresoval německý regionální soud v Dortmundu v rámci řízení mezi CDC (litigační vehikl viz již dříve zmíněný v kapitole 1.2.4. v souvislosti s cementovým kartelem) a účastníky hydrogen-peroxid kartelu⁹³. Sídlo CDC (žalobce) je v Belgii a sídlo účastníků kartelu (žalovaní) v různých státech EU,

⁹² Rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, ECLI:EU:C:2015:335.

⁹³ Rozhodnutí Komise ze dne 3. května 2006, Hydrogen Peroxide and Perborate, COMP/F/38.620.

nikoli však v Německu (kde byla žaloba podána proti vedlejší účastnici, se kterou se však CDC následně mimosoudně vyrovnala a ve vztahu k ní žalobu vzala zpět)⁹⁴.

Soudní dvůr Evropské Unie uzavřel, že se na danou situaci plně uplatní čl. 6 odst. 1 Nařízení o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech⁹⁵: „S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že pravidlo koncentrace příslušnosti v případě více žalovaných, které je stanoveno v tomto ustanovení, lze uplatnit na žaloby směřující k určení, že podniky, které se na jediném a trvajícím porušení zákazu kartelových dohod stanoveném v unijním právu, jež bylo konstatováno rozhodnutím Komise, podílely ze zeměpisného a časového hlediska odlišným způsobem, jsou povinny společně a nerozdílně nahradit škodu a v této souvislosti předložit informace, a to i v případě, že žalobce vzal žalobu zpět vůči jedinému z žalovaných, který má bydliště nebo sídlo v členském státě, kde má sídlo soud, u něhož bylo zahájeno řízení, ledaže by byla prokázána existence tajné dohody

⁹⁴ *Hydrogen peroxide cartel* [online]. [cit. 2018-12-06]. Dostupné z:

<https://www.carteldamageclaims.com/competition-law-damage-claims/hydrogen-peroxide-cartel/>

⁹⁵ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, OJ L 12, 16.1.2001, p. 1–23. [online]. [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32001R0044>

Toto nařízení nahrazeno - Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brussels I bis), OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32. [online]. [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32012R1215>

Předmětné rozhodnutí SDEU ve věci CDC Hydrogen Peroxide se vztahovalo ještě ke staré úpravě Nařízení 44/2001, avšak textace čl. 6 odst. 1 je v obou úpravách identické (v novém Nařízení se jedná o čl. 8 odst. 1):

Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být též žalována:

je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních;

*mezi žalobcem a uvedeným spolužalovaným uzavřené s cílem uměle vytvořit nebo zachovat podmínky pro použití uvedeného ustanovení v době podání této žaloby.*⁹⁶

Stejně tak SDEU dospěl k závěru, že místní příslušnost je dána tam, kde byla dotyčná kartelová dohoda definitivně uzavřena, nebo tam kde byla uzavřena zvláštní dohoda, kterou lze označit za příčinnou událost vedoucí ke vzniku tvrzené škody⁹⁷, nebo u soudu místa jejího vlastního sídla.

Na základě výše uvedených pravidel je tak možné žalovat u celé plejády soudů dle vlastního uvážení (tzv. forum shopping) a žalovaní zase například mohou využít byť již dosti omezených zdržovacích taktik (tzv. torpedo litigation). Generální advokát ve výše uvedené kauze Hydrogen peroxide v rámci svého stanoviska k samotnému výběru soudu uvedl následující: *„Je třeba upřesnit, že existence vztahu souvislosti, který požaduje čl. 6 bod 1 nařízení Brusel I, poskytuje žalobci možnost volby, přičemž tento má podle mého názoru a v souladu s názorem generálních advokátů Ruiz-Jarabo Colomera a Mengozziho ohledně forum shopping možnost provést tuto volbu způsobem, který je podle něj nejvhodnější a nejvýhodnější, aniž to samo o sobě představuje obcházení příslušnosti soudu“*⁹⁸

S výběrem místní příslušnosti soudu též souvisí úvaha ohledně aplikace **hmotného práva**. V rámci soutěžního práva je situace pro žalobce poměrně příznivá, neboť napříč všemi členskými státy existují dosti podobné paralely odvislé zejména od rozhodovací praxe SDEU a Komise. Příslušné *acquis communautaire* tvoří též vydaná

⁹⁶ Ibid poznámka pod čarou 93, bod 33.

⁹⁷ K tomu zejména rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. května 2013, Melzer, C-228/11, ECLI:EU:C:2013:305 a rozhodnutí Soudního dvora ze dne 28. ledna 2015, Kolassa, C-375/13, ECLI:EU:C:2015:37.

⁹⁸ Stanovisko generálního advokáta NIILA JÄÄSKINENA přednesené dne 11. prosince 2014, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, ECLI:EU:C:2014:2443.

nařízení Komise, ale nově též i Směrnice. Výběr hmotného práva pak v současnosti normuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady,⁹⁹ které ve svém čl. 6 odst. 3 písmeno a, b uvádí: „*Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z omezení hospodářské soutěže, je právo země, jejíž trh je nebo může být narušen.*

Jestliže je nebo může být narušen trh ve více zemích, může se osoba usilující o náhradu škody, která žaluje u soudu bydliště žalovaného, místo toho rozhodnout žalovat podle práva soudu, u něhož je žaloba podávána, za předpokladu, že trh v daném členském státě je jedním z trhů, jež byly přímo a významně narušeny omezením hospodářské soutěže, z něhož vzniká mimosmluvní závazkový vztah, o který je žaloba opřena; pokud žalobce u daného soudu v souladu s platnými pravidly o určení příslušnosti žaluje více než jednoho žalovaného, může se rozhodnout žalovat pouze podle práva tohoto soudu, pokud omezení hospodářské soutěže, na němž je žaloba proti každému ze žalovaných založena, přímo a významně narušuje také trh členského státu daného soudu.“

Výběr soudu a tím i hmotného práva je ovlivněn několika zásadními faktory. Dle CDC se jedná například o rozdílnou výši úroků, úpravu možnosti postoupení pohledávek, rozdílnou implementaci Směrnice, ale i úřední jazyk řízení (jednání, důkazy), vyspělost soudů (práce s elektronickými dokumenty, rychlost, efektivnost, zkušenost s obdobnými případy, ekonomické a IT oddělení), existence právní úpravy hromadných žalob, výše soudních poplatků, výše požadované jistoty v rámci řízení o zpřístupnění důkazů, výše odměn advokátů v dané zemi a výše možných přiznaných nákladů řízení a v neposlední řadě též možnost sjednání pojištění v dané zemi na dané

⁹⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). OJ L 199, 31.7.2007, p. 40–49. [online]. [cit. 2018-12-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32007R0864>

případy.¹⁰⁰ Již jen z tohoto výčtu je zřejmé, že samotná litigace vyžaduje zvážení mnoha rizik a nákladů. Není také divu, že u většiny podaných žalob byla vybrána jurisdikce soudů v Německu a Velké Británii, neboť tyto země již mají určité zkušenosti, zatímco soudy ostatních členských států teprve na svůj první případ čekají.

2.1.2. Předmět žalob

Právo na odškodnění se vztahuje na porušení soutěžního práva, konkrétně pak na čl. 101 a 102 Smlouvy o fungování EU. Jedním z hlavních cílů Směrnice je plné odškodnění, tedy princip spočívající v tom *aby všechny osoby, kterým byla způsobena škoda porušením právních předpisů o hospodářské soutěži ze strany podniku nebo sdružení podniků, mohly účinně uplatnit právo požadovat na takovém podniku nebo sdružení náhradu této škody v plné výši*¹⁰¹. Nadměrné odškodnění je však v souladu s rozhodovací praxí SDEU vyloučeno v čl. 3 odst. 3 a čl. 12 Směrnice. Takové odškodnění by přesahovalo výši škody způsobené žalobci, kterou způsobil žalovaný porušením právních předpisů (obdoba US punitive damages¹⁰²).

Plné odškodnění představuje právo na náhradu skutečné škody, ušlého zisku, jakož i platbu úroků. Jak je již v této rigorózní práci uvedeno v části I. žalobce musí ve

¹⁰⁰ CLASSEN, Ulrich. Choice of Forum: Considerations from a Practitioner's Perspective [online]. [cit. 2018-12-21]. Dostupné z:

https://www.carteldamageclaims.com/wp-content/uploads/2017/04/UC_MaCCI-Presentation-Mannheim-11-Nov-2016.pdf

¹⁰¹ Článek 1 odst. 1 Směrnice, obdobně pak článek 3 odst. 1 Směrnice.

¹⁰² Jedná se o tzv. treble damages action – odškodnění jsou třikrát větší než částka prokázaná v rámci civilního procesu. K tomu například LOPEZ, Fernando PEÑA. Issues and problems regarding E.U. competition law private enforcement: Damages and Nullity actions. The USV Annals of Economics and Public administration [online]. 2013, 13(1 (17), 230-235 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z:

<http://www.seap.usv.ro/annals/ojs/index.php/annals/article/view/549/564>

své žalobě na náhradu škody prokázat a stanovit výši škody, kterou musí spojit s příčinnou souvislostí protiprávního jednání žalovaného. Směrnice nijak neharmonizuje základní civilistické otázky týkající se náhrady škody (hodnocení důkazů, prokazování viny a nároky na kauzální nexus), tyto standarty se tak řídí vnitrostátními pravidly toho kterého členského státu a mohou se tak lišit (zejména mezi anglosaskou a kontinentální právní úpravou, ale i například mezi francouzským code de civil a rakouským ABGB). Vnitrostátní úprava by však neměla v žádném případě klást neúměrné překážky v rámci řízení o žalobách na náhradu škody, neboť Směrnice je vystavena na principu efektivnosti a jakákoliv excesivní nerovnost mezi případnými žalobci v rámci členských států by mohla vyústit v nesoulad s obecnými principy práva EU.

Směrnice ve svém článku 17 stanoví, že samotná výše škody pak může být vnitrostátními soudy stanovena i odhadem, pokud bylo prokázáno, že škoda vznikla, avšak nelze přesně stanovit její výši. Ke stanovování výše škody slouží žalobcům dále příručka¹⁰³ vydaná Komisí a v rámci stanovování výše škody v pass on žalobách jsou k datu dokončení této rigorózní práce finalizovány příslušné pokyny¹⁰⁴ od Komise¹⁰⁵.

Jak již uvedeno v kapitole 1.2.4. k prokázání výše škody je zapotřebí využít komplexních ekonomických analýz, které se zaměřují na pochopení toho, jak by trh

¹⁰³ Commission Staff Working Document: Practical Guide Quantifying Harm In Actions for Damages Based on Breaches of Article 101 Or 102 Of The Treaty On The Functioning Of The European Union [online]. 11.6.2013, 68 [cit. 2019-01-03].

Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf

¹⁰⁴ Draft guidelines for national courts on how to estimate the share of cartel overcharges passed on to indirect purchasers and final consumers [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2018_cartel_overcharges/index_en.html

¹⁰⁵ K tomu více např. HANSON, Hans-Petter H. Guidelines on passing-on of overcharges [online]. In: Svatomartinská konference v Brně, 2018, 14. 11. 2018, s. 21 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/svatomartinska-konference-2018/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>

vypadal a fungoval bez posuzovaného protisoutěžního jednání. Vždy však půjde o hypotetické kalkulace a v současnosti existuje více ekonometrických modelů. Jako častá odvolací námitka žalované strany slouží kritika nesprávného použití ekonomické analýzy s poukazem, že na tento konkrétní případ se má správně použít jiný postup (který je samozřejmě pro žalovaného výhodnější)¹⁰⁶.

Směrnice nijak neharmonizuje právní **úpravu nákladů na vedení právního sporu**¹⁰⁷ před vnitrostátními soudy. Přitom úhrada nákladů na právní servis a soudní poplatky je jednou z položek nákladově-přínosové analýzy, kterou by si racionální žalobce měl před rozhodnutím o zahájení sporu vypracovat. V rámci této analýzy si musí potenciální žalobce porovnat předpokládané náklady na právního zástupce, soudní poplatky a odborné posudky (některé z těchto nákladů mohou být proplaceny v případě úspěchu protistranou na základě principu úspěchu ve věci, ne však nutně všechny, neboť soudy mohou využít moderačního práva, náklady nebyly účelné, či úspěch je pouze poloviční apod.). Dále se v analýze odrazí hodnota ušlých nákladů, tedy nacenění času, který žalobce věnuje vedení sporu, namísto toho, aby se věnoval jiné činnosti. V závěru analýzy je nutné nastavit míru pravděpodobnosti uzavření sporu smírnou cestou, či pravděpodobnost výhry. Všechny tyto hodnoty budou více méně založené na předpokladu pravděpodobnosti a zřejmě i na odhadu vyplývajícím z obdoby u jiných případů. Dle názoru Peyera¹⁰⁸ Směrnice nedostatečně podporuje svůj primární cíl, tedy cíl maximálního odškodnění. Jednotlivci nejsou dostatečně motivováni k podání žalob, neboť nemají dostatečný kapitál na vedení sporu a kolektivní vymáhání nebylo Směrnicí zavedeno. S uvedenou myšlenkou zaměřenou

¹⁰⁶ BOVIS, Christopher H. a Charles M. CLARKE. Private Enforcement of EU Competition Law. *Liverpool Law Review* [online]. 2015, 36(1), 49-71 [cit. 2019-01-03]. DOI: 10.1007/s10991-015-9164-9. ISSN 0144-932X. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10991-015-9164-9>

¹⁰⁷ PEYER, Sebastian. Compensation and the Damages Directive. *European Competition Journal* [online]. 2016(12), 87-112 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2654187>

¹⁰⁸ Ibid

úzce pouze na ekonomické rozhodování a na otázky financování žalob lze souhlasit, avšak v následující subkapitole se autor této rigorózní práce zaměří právě na ty mechanismy, kterými se Evropská komise snaží postavení žalobců zvýhodnit oproti dřívějšímu stavu. Je však pravdou, že v konečném stadiu rozhodování o zahájení sporu hrají náklady na vedení sporu zásadní roli, jediným řešením je dle názoru autora harmonizace úpravy kolektivního vymáhání tak, aby z ní mohli profitovat všichni poškození.

2.2.3. Zvýhodnění žalobců

Z předešlých kapitol již vykrytalizoval jasný původní záměr Evropské komise pro přijetí Směrnice, tedy úprava soukromého vymáhání za současného zaručení maximálního odškodnění. Sama Evropská komise má však potíže uspět se svojí žalobou v již dříve zmíněném případě výtahů a eskalátorů. Z vlastní zkušenosti tak Komise implementovala do textu následující mechanismy, které zásadní mírou ovlivňují postavení potencionálních žalobců.

Směrnice zavedla ve své kapitole II. nové řízení o zpřístupnění důkazů (podrobně k tomu kapitola 1.2.2.), dále zakotvila účinek vnitrostátních rozhodnutí (podrobně k této problematice a možným konfliktům kapitola 1.2.3.). Mechanismus pass on byl podrobně popsán v kapitole 2.1.1. Soudy navíc získaly oprávnění stanovit vyšší odškodnění odhadem, pokud byla prokázána existence újmy (články 12 odst. 5 a 17 odst. 1 Směrnice). V článku 17 odst. 2 figuruje též vyvratitelná domněnka na podporu žalob proti kartelům, když se presumuje, že v případě porušení právních předpisů formou kartelu došlo ke škodě.

2.2.5. Dílčí závěr

Je nepochybné, že Směrnice poskytuje pouze jakýsi fragment, tedy neúplnou sadu právních norem, které mají za cíl částečně harmonizovat soukromoprávní žaloby v rámci soutěžního práva. Nová unijně-právní pravidla o náhradě škody též posílila důležitost a dopad administrativně-správních řízení jednotlivých členských soutěžních úřadů, ale i Evropské komise. Vedle kooperace v rámci Evropské soutěžní sítě¹⁰⁹ se tak přidala nová právní úprava soukromoprávní litigace, která představuje kompenzační roli zamýšlenou pro oběti protisoutěžního jednání podniků

Dle názoru autora této rigorózní práce připravila Směrnice více půdu pro tzv. follow on žaloby (následné žaloby po uveřejnění konečného rozhodnutí antimonopolního úřadu, tedy žaloby podávané k soudu až po úspěšném veřejnoprávním vymožení soutěžního práva). Zásadní zlepšení pro žaloby podávané v případech, které (prozatím) neřešily soutěžní úřady (stand-alone actions), Směrnice nepřinesla a mimo jiné tím potvrdila dosavadní směřování ideologického zaměření EU, v rámci které je stále veřejnoprávní vymáhání soutěžního práva zcela zásadní a primární postup – na rozdíl například od USA, kde soukromoprávní vymáhání představuje majoritu,¹¹⁰ a to zejména i díky tomu, že v USA mají soukromoprávní žaloby účinek nejen kompenzační, ale i odstrašující díky možnosti žalovat vysoké částky jako náhradu

¹⁰⁹ European Competition Network. European Commission: Competition [online]. [cit. 2019-01-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html

¹¹⁰ RELATIONSHIP BETWEEN PUBLIC AND PRIVATE ANTITRUST ENFORCEMENT: United States. DAF/COMP/WP3/WD(2015)11 [online]. Organisation for Economic Co-operation and Development, 15. 6. 2015 [cit. 2019-01-10]. Dostupné z:

https://www.ftc.gov/system/files/attachments/us-submissions-oecd-other-international-competition-fora/publicprivate_united_states.pdf

škody, čímž jsou pak de facto suplována rozhodnutí soutěžních úřadů.¹¹¹ Autor této práce se domnívá, že jednak veřejné prosazování vždy podpoří soukromé prosazování, a to zejména díky závaznosti rozhodnutí ve věci samé. Stejně tak soukromé žaloby mohou iniciovat veřejné řízení. Oba systémy však kladou vysoké nároky na přesná, zákonná a spravedlivá rozhodnutí soutěžních orgánů (tak aby následně obstála v civilním řízení). Rozhodující roli pak též mají soudy, které musí přijmout moderní přístupy a naučit se rozhodovat o věcech týkajících se kontextu evropského tržního prostoru.

2.2. Transpozice Směrnice v ČR

Dne 18. srpna 2017 byl ve sbírce zákonů vyhlášen Zákon,¹¹² který představuje českou transpozici Směrnice. Směrnice měla být implementována dle článku 21 v jednotlivých právních řádech členských států do 27. prosince 2016, český zákonodárce ji však stihl projednat, přijmout a vyhlásit ve sbírce zákonů až ke dni 18. srpna 2017¹¹³. Účinnost zákona byla stanovena od 1. září 2017.

¹¹¹ Wils, Wouter P. J., Private Enforcement of EU Antitrust Law and Its Relationship with Public Enforcement: Past, Present and Future. *World Competition*, Volume 40, Issue 1, March 2017, pp. 3-46. [online] [cit. 2019-01-10]. Dostupné z SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2865728>

¹¹² Zákon č. 262/2017 o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

¹¹³ Česká republika nebyla jediným členským státem, který provedl opožděnou transpozici Směrnice. V lednu v roce 2017 musela Komise zaslat dopis s oficiální výzvou k provedení transpozice 21 členským státům. Kompletní transpozice byla ukončena až v roce 2018, kdy byly přijaty příslušné zákony v Bulharsku, Řecku a Portugalsku. K tomu podrobně *Directive on Antitrust Damages Actions: Transposition of the Directive in Member States* [online]. [cit. 2019-01-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/directive_en.html

Zákon je představován k datu sepisu této rigorózní práce celkem 37 paragrafy k vlastní materii a v části druhé pak zákonodárce upravil dva paragrafy zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

Při výkladu Zákona je nepochybně nutné použít **euro konformní výklad**¹¹⁴ v souladu s cíli a obsahem Směrnice, tak jak byly popsány v předchozích kapitolách této rigorózní práce. Takové interpretace bude zřejmě nutné využít hned u výkladu § 1 Zákona, jenž upravuje předmět právní úpravy Zákona. Zákonodárce využil legislativní zkratku *omezování hospodářské soutěže*, kterou definuje jako dohodu soutěžitelů a zneužití dominantního postavení. Obecně je takový odkaz v souladu s cílem Směrnice, která představuje litigační nástroj proti podnikům, které porušily čl. 101 a 102 SFEU. Autor rigorózní práce by však v samotné textaci Zákona pro vyšší právní standart a právní jistotu uvítal legislativní odkazy, jak na výše zmíněnou Smlouvu o fungování Evropské unie, tak na český ZOHS a jeho § 3 a § 11.

Jak již autor této rigorózní práce uvedl v kapitole č. 2.1.1., Směrnice pracuje s pojmy podnik nebo sdružení podniků, které porušily právní předpisy o hospodářské soutěži, jako s osobami pasivně legitimovanými, tedy osobami, jež mohou být žalovány. Obdobně pojmu podnik tak měl český zákonodárce užít soutěžně právní termín soutěžitel ve smyslu a účelu § 2 odst. 1 ZOHS. Má to svůj logický důvod, neboť tyto pojmy soutěžního práva umožňují soutěžním úřadům sankcionovat celé koncerny namísto pouhé jedné mateřské společnosti. Zákon však užívá pojem **škůdce**, aniž by tento jakkoliv legislativně vymezil, je proto nutné pojem škůdce chápat ve smyslu civilního pojetí jako osobu, která je povinná k náhradě újmy.

¹¹⁴ „Není-li norma evropského práva (nejčastěji směrnice) přímo použitelná, mají orgány členských států povinnost vykládat vnitrostátní práva „ve světle a cíle normy“ (14/83 Von Colson, 79/83 Harz) tak, aby bylo dosaženo sledovaného účelu.“ In TICHÝ, Luboš. Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6.

Bližší nevymezení a detailnější nevyořádání se s veřejnoprávními koncepty v textaci Zákona může v budoucnu způsobovat právní problémy. Zejména co se týče přesného vymezení žalované strany (žalovat jak mateřskou společnost, tak dceřinou?), žalobci mohou mít též potíže se solventností některých článků holdingu, nebo se budou potýkat s problematikou právního nástupnictví a též s výběrem místní příslušnosti. Tento jediný pojem *škůdce* znamená pro žalobce v rámci jeho nákladově-výnosové analýze značný prvek nejistoty a rozhodně může zvýšit předpokládané náklady pro vedení sporu (zejména v případě nutnosti žalovat vícero společností zároveň). Autor této rigorózní práce má tak za to, že žalobci by před českými soudy měli ve svých žalobách plně uplatňovat zásady a pojmy z veřejné větve, měli by soudcům vysvětlovat proč jsou koncepty soutěžního práva tak důležité pro následné žaloby a jaké obdoby jsou jim v právu soukromém podobné (zejména pak ručení vlivné osoby a vnitřní koncernová politika). Vždy však bude existovat riziko, že soudy budou vykládat Zákon *stricto sensu*, neshledají osobní odpovědnost bez zákonného podkladu, nepřihlédnou k eurokonformnímu výkladu, ani k rozhodovací praxi soutěžních úřadů. K těmto možným interpretačním obtížím by snad mohlo více světla vnést očekávané rozhodnutí SDEU o předběžné otázce ve věci Skanska,¹¹⁵ které však k době sepsu této rigorózní práce ještě nebylo vydáno. Generální advokát Wahl však ve svém stanovisku vyslovil názor, že škůdci by neměli uniknout odpovědnosti z důvodu restrukturalizace, ekonomická kontinuita musí být dodržena. Stanovisko ale zejména připravuje půdu pro

¹¹⁵ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Korkein oikeus (Finsko) dne 22. prosince 2017, Skanska Industrial Solutions and Others, C-724/17. Jedna z předběžných otázek zní: *Pokud jsou osoby povinné k náhradě škody určovány přímo na základě článku 101 SFEU: Odpovídají za náhradu ti, kdo spadají pod pojem „podnik“ uvedený v tomto ustanovení? Použijí se na určení osob povinných k náhradě škody stejné zásady, které Soudní dvůr použil k určení odpovědných osob ve věcech pokut a podle kterých může být odpovědnost založena zejména na příslušnosti k téže hospodářské jednotce nebo na hospodářské návaznosti?* [online]. [cit. 2019-01-05]. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199925&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=5531119>

aplikaci odpovědnosti ve smyslu soutěžního práva *en bloc*, když Wahl argumentuje, že soukromoprávní vymáhání je založeno na účinku čl. 101 a 102 a uplatní se tak přímý účinek Smluv ve smyslu zásady plné efektivity.

Český zákonodárce přejal určité definice stanovené Směrnicí v článku 2. Nově vydaný komentář k Zákonu¹¹⁶ si všímá zásadního rozporu v textaci Zákona oproti požadavku Směrnice. Jedná se o roztržení dokumentů pro účely zpřístupnění v rámci řízení o náhradě škody. Jak již autor této práce dříve v kapitole 1.2.2. uvedl, Směrnice rozlišuje tři hlavní okruhy (black list, grey list a white list). Dle výše zmíněného komentáře k Zákonu náleží na grey list takové dokumenty, které „...*naopak nad rámec Směrnice jdoucí definice informací, které byly předloženy výslovně pro účely správního řízení [tj. ve smyslu odst. 2 písm. c) – šedá listina], kvůli absenci tohoto mantinelu podle čistě textového výkladu pokrývá veškeré existující informace, které soutěžitel předloží orgánu ochrany. Takový výklad by byl v rozporu s požadavkem Směrnice na exaktní vymezení chráněných informací. Jak již však bylo řečeno výše, není zřejmé, zda bude možné tento rozpor v praxi překonat eurokonformním výkladem gramaticky jinak jasného ustanovení NáhŠkHS. V tomto ohledu bude nutné vyčkat na judikaturu, ustanovení novelizovat, případně vyčkat rozhodnutí SDEU o předběžné otázce.*“¹¹⁷ Dle názoru autora této rigorózní práce je naprosto nepřipustné, aby se určitá kategorie důkazů, které přísluší zcela logicky nižší ochrana, stala pro žalobce nepřístupná s odkazem na rigidní textualistický výklad soudů. České soudy budou muset v rámci své rozhodovací činnosti vzít v potaz i historický vývoj rozhodovací praxe SDEU, který autor této rigorózní práce detailně rozebral v části první, zejména pak rozhodnutí Pfeiderer a náležitě zvážit zájmy chráněné právem Evropské unie, které jsou již nyní zcela konkrétně stanoveny ve Směrnicí.

¹¹⁶ KINDL, Jiří. Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-728-6.

¹¹⁷ Ibid – bod 50, komentář k § 2 odst. 2.

Autor této rigorózní práce se rozhodl v dalších subkapitolách zaměřit detailněji na tři instituty Zákona, a sice na promlčení, místní příslušnost a závaznost rozhodnutí. Český Zákon samozřejmě obsahuje transpozici právní úpravy domněnky vzniku škody v důsledku kartelu, rozsah a způsob náhrady škody, solidární odpovědnost, celé nové řízení o zpřístupnění důkazního prostředku, procesní pravidla pro samotné řízení ohledně náhrady škody a problematiku *pass on*¹¹⁸.

2.2.1. Promlčení a časová působnost

Dalším výrazně sporným bodem v Zákoně je ustanovení § 9 týkající se institutu promlčení, ostatně autor této rigorózní práce již dříve v textu upozorňoval na vysoké riziko vzniku právní nejistoty v rámci národních transpozic ustanovení o promlčení v rámci Směrnice, které je do určité míry poměrně vágní a Evropská komise nedostála plně svému úkolu nadefinovat právní text se všemi jeho přísnými náležitostmi na určitost a obecnost (k tomu obdobně v kapitole č. 1.2.3. ve vztahu k zavazujícímu účinku rozhodnutí).

Zákonodárce stanovil promlčecí lhůtu pro uplatnění práva na náhradu škody na 5 let, využil tak nejspodnější možné hranice stanovené Směrnicí v čl. 10 odst. 3. Je vysoce pravděpodobné, že navíc zákonodárce omylem *expressis verbis* vyloučil objektivní promlčecí lhůtu (vyloučením § 636 občanského zákoníku *en bloc*), ačkoliv Směrnice v bodě 36 své preambule doporučuje členským státům ponechat v platnosti nebo zavést všeobecně závazné objektivní promlčení lhůty. Z logického výkladu

¹¹⁸ Autor této rigorózní práce se dále uvedeným tématům nevěnuje dopodrobna, neboť ústředním tématem této práce je evropská úprava soutěžního práva. K rozboru Zákona pak dále např. in KINDL, Jiří. Vybrané (problematické) aspekty zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže [online]. 14.11.2018 [cit. 2019-01-09]. Dostupné z:

<http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/svatomartinska-konference-2018/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>

vyplývá, že objektivní lhůta nemůže být kratší než subjektivní, v případě českého právního řádu se tak prozatím bude muset vykládat jako pětiletá, na druhou stranu jsou žalobci výrazně zvýhodněni četnými přerušeními plynutí subjektivní lhůty (přerušeni po dobu šetření či řízení u orgánu ochrany hospodářské soutěže, po dobu řízení o zpřístupnění důkazního prostředku, po dobu smírného řešení sporu). Přičemž promlčecí lhůta počíná běžet od vědomosti o deliktu, škodě a škůdci, ale plně až (nejdříve) od skončení omezování hospodářské soutěže.¹¹⁹

V praxi může nastat zcela zásadní a konkrétní problém, a sice zda kvalifikace promlčení ve Směrnici a potažmo v Zákoně má být vykládána jako hmotněprávní, nebo procesně právní institut. Následky jsou evidentní – v zákazu retroaktivity, tedy zpětné účinnosti u hmotného práva. Z hlediska normativního textu zákona a odkazů na občanský zákoník lze s nejvyšší pravděpodobností usuzovat, že se jedná o **hmotněprávní institut**.

Důvodová zpráva však k českému Zákonu ohledně této klasifikace mlčí, avšak například britská vláda ve své zprávě¹²⁰ výslovně uvádí, že se podrobně zabývala tímto

¹¹⁹ S tím souvisí problematika přesného vymezení ukončení protiprávního jednání, což v praxi činí problémy nejen účastníkům řízení před ÚOHS v rámci své obhajoby, tak Úřadu samotnému. Nejvíce problémů činí definice trvajících a pokračujících deliktů. Lze si představit komplikovanou situaci, kdy účastníkovi řízení bude vytýkáno domnělé zneužití dominantního postavení, přičemž vytýkaný delikt se navíc uskuteční mimo jiné v rámci zadávacího procesu veřejné zakázky. Zatímco soutěžní orgán bude například tvrdit existenci pokračujícího deliktu (záměr poškodit soutěž na trhu výhrou ve veřejné zakázce), obhajoba bude vystavěna na připuštění toliko deliktu jednorázového (po podání nabídky obdobně jako u kartelových deliktů). Definice ukončení protisoutěžního jednání tak bude pro případnou náhradu škody zcela zásadní. Zákon bohužel mnoho jasného k takovému případu do našeho právního řádu nepřinesl.

¹²⁰ *Implementing the EU Directive on damages for breaches of competition law: government response* [online]. December 2016 [cit. 2019-01-07]. Body 59-61 Dostupné z:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/577228/damages-directive-consultation-response.pdf

do určité míry právním dilematem. Ve Velké Británii je tak v současnosti na jisto postaveno, že předmětné ustanovení týkající se promlčení lze jediné a pouze klasifikovat jako hmotné právo. Ve smyslu a účelu Směrnice (čl. 22), ale i obecných zásad právních se hmotněprávní ustanovení nesmí užít se zpětnou působností. Samotná Směrnice ani přímo neukládá retroaktivní působnost u procesních norem, členské státy měly na výběr stanovit působnost, přičemž procesní ani hmotně právní normy nesměly být za žádných okolností uplatněny na řízení zahájená přede dnem 26. prosince 2014.

Daný výklad však znamená, že novou právní úpravu soukromoprávního vymáhání soutěžního práva lze uplatnit jen v takových případech, kdy předmětné narušení hospodářské soutěže bylo zahájeno a současně s tím žalovaná škoda vznikla až po vstupu zákona v účinnost, v českém právním řádu to je tedy stav k 1. září 2017. Britská vláda dospěla k závěru, že opačný přístup by znamenal nepřípustný zásah do právní jistoty podniků, které se dopouštěly protiprávního jednání za určitého režimu. Taková argumentace je sice z hlediska právní jistoty správná, avšak nikdo by též neměl těžit ze svého nepoctivého či protiprávního činu, ačkoliv ustanovení o časové aplikaci zasahují do práv chráněných na ústavní rovině. Ve Velké Británii navíc již před účinností implementačního zákona platila subjektivní promlčecí lhůta v rozmezí 5-6 let. To je zásadní rozdíl oproti českému právnímu řádu, ve kterém platí tříletá promlčecí lhůta.

Není pak překvapením, že problematika aplikace ustanovení o promlčení se stala předmětem první předběžné otázky vztahující se k výkladu práva EU.¹²¹ Tato předběžná

¹²¹ Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (Portugalsko) dne 15. listopadu 2017 – Cogeco Communications Inc v. Sport TV Portugal a další, věc C-637/17. Případ bude velmi zásadní pro Českou republiku, neboť právní úprava Portugalska je obdobná, ostatně jedna z otázek zní: *Mají být čl. 10 odst. 2, 3 a 4 směrnice, jakož i další její ustanovení, a obecné zásady unijního práva vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu ustanovení, jako je čl. 498 odst. 1 portugalského*

otázka však nebyla v době sepisu této rigorózní práce ještě zodpovězena Soudním dvorem Evropské unie. Toto rozhodnutí SDEU bude jednak prvním zásadním milníkem v rámci aplikace Směrnice členskými státy a jednak bude mít nepochybný dopad na posuzovaný vnitrostátní portugalský případ, neboť je možné, že bude muset být národním soudem zamítnut pro nedodržení propadných lhůt. Portugalský soud byl ve svých otázkách velmi konkrétní, a tak se v závěru dotázal SDEU, zda přípuštění případu by neporušilo zákaz retroaktivity upravený v článku 22 odst. 1 Směrnice. Tedy zda by výkladem obsahu a účelu Směrnice (plná kompenzace, pomoc obětem, účinný litigační nástroj) nakonec nedošlo k samotnému porušení vlastního článku 22 Směrnice. Příklad je o to více zajímavý z hlediska práva EU, neboť SDEU se též bude muset vyjádřit k možnému přímému účinku Směrnice ještě v rámci implementační lhůty/po ní (bez přijetí příslušného implementačního zákona).¹²²

občanského zákoníku, který vzhledem k tomu, že se uplatňuje na skutkové okolnosti, které nastaly před uveřejněním směrnice, před jejím vstupem v platnost a před datem stanoveným k provedení směrnice, v rámci žaloby rovněž podané před posledně uvedeným datem:

- a) stanoví tříletou promlčecí lhůtu pro právo na náhradu škody založené na mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti;*
- b) stanoví, že tříletá promlčecí lhůta začne plynout datem, kdy se poškozený dozvěděl o svém právu na náhradu škody, ačkoli není znám odpovědný subjekt a přesný rozsah škody a*
- c) nestanoví žádné pravidlo, kterým se ukládá či povoluje zastavení či přerušování této lhůty jen z důvodu, že Úřad pro hospodářskou soutěž přijal opatření v rámci vyšetřování či řízení pro porušení práva hospodářské soutěže, s nímž souvisí žaloba na náhradu škody?*

[online]. [cit. 2019-01-05]. Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198819&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6449511>

¹²² Case C-637/17 - Preliminary ruling on the private enforcement Directive (Directive 2014/104/EU) [online]. 29. 5. 2018 [cit. 2019-01-07]. Dostupné z:

<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=bcdc018f-5c03-41b1-9873-80a783437744>

S pravidly ohledně promlčení též úzce souvisí časová působnost Zákona, tedy zejména účinnost právního předpisu, která je upravena v § 36. Přechodné ustanovení Zákona v § 36 stanoví: *Řízení o náhradě škody způsobené omezováním hospodářské soutěže, jakož i řízení o nárocích škůdců, kteří jsou zavázáni k náhradě škody společně a nerozdílně, na vypořádání podle tohoto zákona, zahájená po dni 25. prosince 2014 se dokončí podle tohoto zákona; právní účinky úkonů, které byly v řízení učiněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.*

V důvodové zprávě k Zákonu se na vysvětlenou uvádí, že toto přechodové ustanovení implementuje požadavek čl. 22 odst. 2, kdy nově přijatá procesní pravidla se nepoužijí na řízení o žalobě o náhradu škody zahájené u vnitrostátního soudu přede dnem 26. prosince 2014; *a contrario* na řízení zahájená nejdříve dne 26. prosince 2014 se nová úprava Zákona uplatní. Takové případné řízení lze pokládat za řízení dle § 2990 občanského zákoníku na základě výše uvedené prejudikatury SDEU (každý může žalovat z porušení článků 101 a 102 SFEU).

Výše citované ustanovení Zákona je však znovu nutné důkladně vykládat s přihlédnutím ke smyslu a účelu Směrnice, neboť prostým výkladem textu lze dojít pouze k poznání, že Zákon jako celek (tedy jak hmotné, tak procesní právo) se užije již od rozhodného data 26. prosince 2014, tak tomu ale zcela jistě není. Časová působnost v čl. 22 Směrnice je rozdělena do dvou logických odstavců, zatímco v odstavci jedna je upraveno pravidlo pro časovou působnost hmotných norem (zákaz zpětné působnosti), v odstavci druhém Směrnice normuje časovou působnost pro procesní normy (vnitrostátní předpisy, které nejsou uvedeny v odst. 1 – *a contrario* hmotně právní ustanovení).

2.2.2. Místní příslušnost

Místně příslušné k projednávání žalob na náhradu škody z porušení soutěžních norem, ale i k projednávání věcí ohledně zpřístupnění důkazního prostředku se staly ex

lege všechny krajské soudy (dle § 25 Zákona). Takové legislativní zakotvení místní příslušnosti pokládá autor této rigorózní práce za nadbytečné, neboť místní příslušnost by bylo poměrně snadné dovodit výkladem ustanovení § 9 odst. 2 písm. h) zák. č. 99/1963 občanského soudního řádu (z toho je patrné, že zákonodárce při tvorbě Zákona ne vždy zformuloval přesné definice, a naopak často užil vágních formulací, jinde naopak naprosto zbytečně duplikuje existující právní úpravu). V rámci legislativních příprav Zákona se uvažovalo o výlučné jurisdikci. Poslanec Marek Černošický tyto úvahy zformuloval ve svém pozměňovacím návrhu, ve kterém figurovala místní příslušnost pouze Krajského soudu v Brně a Vrchního soudu v Olomouci jako soudu odvolacího (*příslušný krajský soud v jehož obvodu má sídlo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže*).¹²³ Tato změna však byla Poslaneckou sněmovnou nakonec zamítnuta. Autor této rigorózní práce se domnívá, že realizace myšlenky výlučné jurisdikce v rámci žalob na náhradu škody z protisoutěžního jednání by byla v českém právním prostředí vhodná, zejména pak u soudu, který jako správní soud soudí věci týkající se řízení před Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže a který již má tedy jisté zkušenosti a praxi. Stejně tak by podle autora této práce připadal v úvahu Městský soud v Praze, neboť zřejmě největší nápad budoucích žalob bude stejně připadat do jeho jurisdikce (v zásadě všechny větší společnosti mají sídlo v Praze). S problematikou místní příslušnosti pak souvisí i postupy jako forum shopping a torpedo litigation, které jsou detailně rozebrány v kapitole č. 2.1.1. Autor této rigorózní práce však neočekává, že by si zahraniční žalobci vybírali Českou republiku buď jako místo, kde chtějí žalovat a uspět (rychlé, moderní a efektivní soudní řízení), nebo jako místo, kde by chtěli využít zdržovací taktiky, a to zejména z důvodu nedostatečné judikaturní praxe na našem území.

¹²³ Sněmovní tisk 991/2, část č. 1/2: Pozměňovací a jiné návrhy k tisku 991/0 [online]. [cit. 2019-01-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=991&ct1=2>

2.2.3. Závaznost rozhodnutí

Zákon zavedl několik právních institutů, které mají za cíl pomoci žalobcům v jejich postavení před soudem v rámci žalob na náhradu škody. Jedním z nich je i Zákonem stanovená závaznost rozhodnutí, konkrétně v § 27 Zákona se uvádí: *Soud je v řízení o náhradě škody vázán rozhodnutím jiného soudu, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Evropské komise o tom, že došlo k omezování hospodářské soutěže a kdo se jej dopustil.* Jedná se tedy o nevyvratitelnou domněnku, vyvratitelná domněnka se vztahuje k vydaným rozhodnutím jiných soutěžních úřadů.

Jak již autor této rigorózní práce detailně upozornil v kapitole 1.2.3. výkladové potíže bude způsobovat zejména přesné určení konečnosti rozhodnutí, ani český zákonodárce totiž přesně nevymezil, ke kterému okamžiku je rozhodnutí konečné. Ačkoliv Směrnice užívá pojem *konečné rozhodnutí*, český Zákon se omezil pouze na termín rozhodnutí, aniž by ho jakkoliv blíže definoval. Opět za pomoci prostého textualistického výkladu bychom mohli dojít k poznání, že by snad konečné rozhodnutí mohlo být II. instanční rozhodnutí ÚOHS, ačkoliv proti němu byla podána správní žaloba. Takový výklad musí být dle názoru autora této rigorózní práce odmítnut a opět musí českého zákonodárce zastoupit text Směrnice a s tím spojený eurokonformní výklad, jak však uvedeno již dříve, samotný článek 9 Směrnice je též poněkud vágní, především není přesně jisté, co se rozumí pod pojmem odvolací soud. Autor se přiklání k výkladu, že řádnými opravnými prostředky v rámci českého právního řádu v kontextu správních řízeních ve věcech hospodářské soutěže jsou rozklad k předsedovi ÚOHS, správní žaloba ke Krajskému soudu v Brně a kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Konečné rozhodnutí ve smyslu Směrnice pak bude pravomocné rozhodnutí jednoho z výše uvedených orgánů.

Závaznost, a tedy konečnost rozhodnutí dále komplikují další nejasnosti. Tak například pokud účastník řízení napadne jen a pouze výrok o pokutě, nikoliv však výrok o vině, může již žalobce využít nevyvratitelné domněnky? S touto otázkou se také váže

počítání lhůt v rámci promlčení (začne se tedy promlčovat předmětný nárok?). Úřad pro ochranu hospodářské soutěže svá správní rozhodnutí vždy rozděluje do několika výroků, přičemž výrok o vině je oddělen od výroku o trestu – sankci, nejčastěji se jedná o peněžitou pokutu. Někteří účastníci proto mohou podat správní žaloby pouze co do výroku o trestu, nikoliv však co do výroku o vině (neboť pod tíhou důkazních materiálů je obhajoba bezpředmětná, avšak výše pokuty může být excesivní, nespravedlivá, či likvidační, aniž by k tomu například Úřad přihlédl, ač tak má učinit z úřední povinnosti). Pro úspěšnou žalobu na náhradu škody je zapotřebí prokázat vznik škody, protiprávní jednání a příčinnou souvislost, z výroku o vině tak lze takový nárok zcela jistě vznést. Jak však zcela správně upozorňuje komentář k § 27 Zákona,¹²⁴ správní soudy mohou za určitých okolností zrušit celé rozhodnutí z moci úřední, ačkoliv jsou obecně vázány pouze primárním návrhem (přezkum uložené sankce). Jedná se o případ nicotnosti rozhodnutí (např. uplynutím času, tedy prekluzí), či výběr příznivější úpravy (trest se ukládá podle právní úpravy, která nabyla účinnosti až poté, kdy byl trestný čin spáchán, je-li to pro pachatele příznivější). Druhá varianta je spíše méně pravděpodobná (autor nezaznamenává tendenci zmírňovat zavedené instituty soutěžního práva, spíše právě naopak), první již tak nepravděpodobná není, vzhledem k tomu, že ÚOHS vede často řízení o jednáních, kterých se podniky měly dopustit například před více než 10 lety. Autor této rigorózní práce má tak za to, že i v případě podání správní žaloby jen co do výroku o sankci bude muset být případný civilní soud velmi opatrný v rozhodování, zda bude moci žalobcem tvrzené konečné rozhodnutí pro účely soudního řízení využít. S největší pravděpodobností však z procesní opatrnosti budou civilní soudy vyčkávat na rozhodnutí správního soudu.

Třetím příkladem nejasnosti ohledně finálnosti rozhodnutí lze ilustrovat na takovém rozhodnutí, které je finální jen vůči některým účastníkům. Nově se může

¹²⁴ Ibid 114

jednat zejména o případy hybridního narovnání, ve kterých se jeden z účastníků úspěšně narovná se soutěžním úřadem, ostatní účastníci řízení však proti řízení a později i proti rozhodnutí ve věci samé brojí. Ačkoliv tedy pro jednoho účastníka je kauza de facto uzavřena, pro ostatní toto neplatí. Navíc zřejmě platí, že pokud budou účastníci řízení úspěšní a svými opravnými prostředky docílí zrušení rozhodnutí jako celku, bude se moci narovnaný účastník řízení domáhat obnovy řízení v jeho prospěch. Tato právní situace a konstrukce však budou muset být v příštích letech teprve otestovány na poli správního soudnictví.¹²⁵

Dílčí závěr: Lze uzavřít, že český zákonodárce tak v těchto vybraných případech nedostatečně a nepečlivě transponoval původní myšlenky a záměry Směrnice. Ačkoliv správný výklad lze dovést za pomoci eurokonformního výkladu Směrnice, je nutné mít na paměti, že právo není ani exaktní ani empirická věda, nikdy tedy není nic jisté a nikdy nelze na jisto postavit opravdu vše. Zákonodárce tak opět přispěl do právního řádu další normou, která může být jednak použita jako argument proti samotné EU (špatná norma, kterou však nekvalitně transponovali čeští zákonodárci), ale jednak poslouží jako právní předpis, o kterém se budou moci různí zástupci stran spořit stran výkladu, ač takové výklady budou často nelogické a absurdní, budou mít oporu a váhu v samotném textu zákona. Moc legislativní tak opět posílila roli

¹²⁵ Je však pravdou, že hybridní narovnání se již začíná stávat součástí soutěžního práva a způsobu, jak často zefektivnit předmětné správní řízení. K tomu více viz např. Rozsudek ze dne 12. ledna 2017, Timab Industries and CFPR v. Commission, C-411/15 P, ECLI:EU:C:2017:11; Žaloba podaná dne 11. prosince 2017 – Scania a další v. Komise (Věc T-799/17), ECLI zatím nepřiděleno. Ale i v české rozhodovací praxi ÚOHS se takové rozhodnutí připravuje, více viz SVATOMARTINSKOU KONFERENCI ZAKONČILA DEBATA O BID RIGGINGU [online]. 15.11.2018 [cit. 2019-01-09]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/2513-svatomartinskou-konferenci-zakoncila-debata-o-bid-riggingu.html>

soudní moci, které nezbude jinak než spravedlivě vyložit ona sporná ustanovení.

2.3. Situace soukromoprávního vymáhání v klíčových jurisdikcích EU

Jak výše uvedeno, Směrnice byla nakonec úspěšně transponována ve všech členských státech EU. Některé státy jsou však pokládány za klíčové destinace pro soukromoprávní vymáhání soutěžního práva, a to zejména z důvodu jejich předchozí zkušenosti s takovými spory. Mezi takové státy se řadí zejména Velká Británie, Německo a Nizozemí.

Velká Británie se stala zajímavou destinací pro americké soutěžní právníky, kteří zde díky nulové jazykové bariéře byli a jsou schopni působit a využívat tak svého určitého profesního a odborného náskoku před domácími kolegy. Před místními soudy proběhla celá řada případů na náhradu škody, konkrétně se žalobci domáhali odškodnění například z kartelů Vitamínů, LCD, Gas-insulated switchgear (GIS), či Letecké nákladní dopravy, které všechny skončily mimosoudním narovnáním.¹²⁶ Nejvyšší soud měl možnost vyjádřit se k otázce, zda lze žalovat účastníka kartelu, který je soutěžním úřadem shledán odpovědným, ale nepodá odvolání, zatímco ostatní účastníci využijí opravného prostředku. Stalo se tak v kauze, kterou iniciovala společnost Deutsche Bahn, když žalovala před speciálním anglickým soutěžním tribunálem (Competition Appeal Tribunal) společnost Morgan Advanced Materials plc.

¹²⁶ SANSOM, Mark, Anna MORFEY a Patrick TEAGUE. Recent developments in Private Antitrust Damages Litigation in Europe. Antitrust Magazine [online]. 2015 [cit. 2019-02-05].

z kartelu elektrických a jiných součástí¹²⁷. Deutsche Bahn podala tuto žalobu po konečném rozhodnutí SDEU v této věci, avšak anglické soudy uzavřely, že podané žaloby ostatních účastníků nezaložily skutečnost zastavení promlčecí lhůty pro společnost Morgan. Nejvyšší soud judikoval, že rozhodnutí Komise vytváří sérii individuálních rozhodnutí adresovaných individuálním účastníkům. Takové rozhodnutí Komise, které účastník řízení nenapadne opravným prostředkem, je pro takový subjekt práva závazný a konečný¹²⁸. Společnost Deutsche Bahn tak byla neúspěšná, neboť nárok z náhrady škody byl již dávno promlčen. Z pohledu práva je takové rozhodnutí logické a správné, pro společnost Morgan skutečně bylo rozhodnutí pravomocné v roce 2003. Na druhou stranu vždy existuje možnost, že by ostatní účastníci byli před soudem úspěšní a rozhodnutí Komise by bylo zrušeno (a to včetně výroku ohledně společnosti Morgan). Taktéž je nutné pamatovat na to, že podle Směrnice jsou účastníci kartelu odpovědní společně a nerozdílně, poškození tedy mohou žalovat ostatní účastníky kartelu (po finálním rozhodnutí soudu), kteří pak regresně uplatní svůj nárok na účastníka, který se neodvolal. Taková konstrukce je sice poněkud složitá (poškozený bude žalovat společnost, která mu přímo neuškodila), ale ve smyslu práva správná, a to za pomoci uplatnění právních institutů ochrany promlčecích lhůt, principu závaznosti rozhodnutí a konečně díky společné a nerozdílné odpovědnosti kartelistů.

V době sepisu této rigorózní práce stále nebyla vyřešena otázka Brexitu. Nicméně je nepochybné, že odchod Velké Británie z EU bude mít zásadní dopad na výběr a atraktivitu místních soudů pro žaloby ze soukromoprávních nároků

¹²⁷ Rozhodnutí Komise ze dne 3. 12. 2003 č. C.38.359 Electrical and mechanical carbon and graphite products. [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_38359

¹²⁸ Rozhodnutí Supreme Court ze dne 9. dubna 2014, Deutsche Bahn AG and others v. Morgan Advanced Materials plc, UKSC 24. [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z:

<https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2012-0209.html>

z porušení soutěžního práva. Na druhou stranu bohatá judikatura a zkušenosti anglických soudů budou pro další vývoj soukromé větve soutěžního práva zajisté i nadále stěžejní. Stěžejní je též, zda se Brexit odehraje ve své měkké nebo tvrdé verzi (s náležitou dohodou s EU nebo bez ní).

Dosavadní dohoda¹²⁹, která však není schválena britským parlamentem, nadále počítá s úzkou spoluprací v otázkách soutěžního práva mezi trhy EU a Velké Británie.

V **Německu** bylo vydáno soudní rozhodnutí týkající se vydání trestního spisu. Bylo judikováno, že civilní soud si může zažádat (nejčastěji na popud žalobce) o zpřístupnění všech relevantních informací od státních zástupců, následně však tento civilní soud rozhodne o tom, které dokumenty poskytne stranám sporu a které zůstanou redigovány¹³⁰. V Německu též působí litigační vehikl Cartel Damages Claims (CDC), který se zasloužil o zodpovězení některých zásadních otázek stran financování žalob, k tomu více v kapitole 1.2.4. v kauze cementového kartelu. Německé soudy měly též možnost se vyjádřit k výši přiznané škody. V německém prostředí se stalo pravidlem smluvit si klauzule pro případ náhrady škody z protisoutěžního jednání v rámci veřejných zakázek. Krajský soud dokonce judikoval, že taková klauzule se stává vyvratitelnou právní domněnkou a žalovaný musí předložit dostatečně jasné důkazy, že výše škody je nižší, než předpokládaná z klauzule (v případě kartelu hasičského vybavení to bylo 15 %). Německé soudy také navázaly na princip z kauzy

¹²⁹ Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, as endorsed by leaders at a special meeting of the European Council on 25 November 2018. [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/759019/25_November_Agreement_on_the_withdrawal_of_the_United_Kingdom_of_Great_Britain_and_Northern_Ireland_from_the_European_Union_and_the_European_Atomic_Energy_Community.pdf

¹³⁰ KUIJPERS, Matthijs, Stefan TUINENGA, Stephen WISKING, Kim DIETZEL, Suzy CAMPBELL a Alexander FRITZSCHE. Actions for Damages in the Netherlands, the United Kingdom, and Germany. *Journal of European Competition law & Practice* [online]. 2015, (6) [cit. 2019-02-06].

CDC/Hydrogen peroxid¹³¹ a judikovaly, že mezinárodní příslušnost soudů členských států se plně vztahuje i na regresní žaloby účastníků kartelu po ostatních účastnících kartelové dohody, kteří jsou ve smyslu Směrnice odpovědní společně a nerozdílně¹³².

V německém právním prostředí se též objevilo rozhodnutí obecného soudu,¹³³ které odmítá uplatnění zavedeného pojmu „undertaking“ ve smyslu postihu mateřské společnosti. Německý soud odmítl aplikaci zásady *effet utile* a mateřskou odpovědnost vyloučil pro nedostatečný kauzální nexus. Takové rozhodnutí samozřejmě není finální, nicméně autor této práce na tento problém poukázal již v předchozí kapitole, soudy členských států nejsou navyklé na moderní přístupy soutěžního práva, a je úkolem odborné veřejnosti a jednotlivých právních zástupců soudy konfrontovat s takovými postupy.

V **Nizozemí** se často řešila otázka vyčíslení výše škody. Nizozemské soudy plně uplatňují koncept *but for price*, tedy výpočet škody dle hypotetické situace, která by nastala na dotčeném relevantním trhu v případě, že by nebyla například uzavřena kartelová dohoda. Naposledy tento postup stvrdil obecný soud v případě kartelu GIS (gas insulated switch gear),¹³⁴ když bylo společnosti ABB uloženo zaplatit 23,1 milionů euro jako náhradu škody.

Známý litigační vehikl CDC opět svou činností přispěl k vydání zajímavého judikátu, když obecný soud v Haagu vydal rozhodnutí ohledně postupu v případě mimosoudního narovnání jednoho ze žalovaných. CDC se vyrovnal se společností Sasol

¹³¹ Ibid 92

¹³² Rozhodnutí ze dne 1. prosince 2016, I-32 SA 43/16 [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: http://www.justiz.nrw.de/nrwe/olgs/hamm/j2016/32_SA_43_16_Beschluss_20161201.html

¹³³ Rozhodnutí ze dne 8. září 2016, 37 O 27/11.

¹³⁴ Rozhodnutí soudu v Gelderlandu ze dne 29. března 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:1724.

v rámci soukromoprávního vymáhání škody z kartelové dohody Paraffin Wax. Ostatní žalovaní (a účastníci kartelové dohody) požadovali zveřejnění takového mimosoudního narovnání s odkazem a obavou, že pokud společnost Sasol uhradila více, než je její podíl na škodě, měl by se tím snížit žalovaný nárok CDC. Soud však takové zveřejnění nepřipustil s odkazem, že je nepravděpodobné, že by Sasol hradila dobrovolně více, než je její podíl na odpovědnosti¹³⁵.

V Nizozemí se též řešila otázka možnosti využití konceptů mateřské odpovědnosti a testu single economic unit. Stejně jako v Německu zamítly civilní soudy argumenty běžně používané soutěžními úřady. Dle nizozemského práva musí být odpovědnost osoby založena jejím zapojením (skutečně se musí dopustit protiprávního jednání).¹³⁶ Je evidentní, že zejména odpověď na tuto otázku budu muset SDEU vyargumentovat pro následný sjednocující výklad.

¹³⁵ KUIJPERS, Matthijs, Tommi PALUMBO, Elaine WHITEFORD, Thomas B. PAUL. Actions for Damages in the Netherlands, the United Kingdom, and Germany. *Journal of European Competition law & Practice* [online]. 2018, (9) [cit. 2019-02-08].

¹³⁶ VAN THEMAAT, Weyer VerLoren, Rick CORNELISSEN, Naomi DEMPSEY, Albert KNIGGE a Paul SLUIJTER. Overview of recent private antitrust litigation activity: Netherlands. *The Law Reviews: The Private Competition Enforcement Review* [online]. 2018 [cit. 2019-02-08].

3. Kolektivní ochrana práv

Ačkoliv Komise ve své zelené knize předpokládala zavedení kolektivního vymáhání soutěžního práva, nakonec ve finálním znění Směrnice ponechala členským státům na vlastním uvážení, zda a jak ve svých právních řádech umožní podávání hromadných žalob. Neznamená to ovšem, že by se harmonizace této oblasti Komise vzdala.¹³⁷ Faktem ovšem je, že v současné době stále neexistuje kompletní harmonizované právní prostředí stran kolektivního vymáhání napříč EU. Přitom existuje celá řada oblastí a soutěžní právo toho není výjimkou, kde by hromadné žaloby našly uplatnění. Jak bude uvedeno dále v této kapitole, Česká republika v době sepisu této rigorózní práce připravuje legislativní návrh, který by měl zcela novou úpravu hromadných žalob upravit a normovat.

¹³⁷ Tak například v roce 2011 proběhla veřejná konzultace Komise s názvem Směrem k soudržnému evropskému přístupu k hromadné žalobě a následně Komise vydala sdělení EP, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Směrem k evropskému horizontálnímu rámci pro kolektivní právní ochranu“ COM/2013/0401 final, [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52013DC0401>

K problematice též bylo vydáno usnesení EP ze dne 2. 2. 2012 „Směrem k soudržnému evropskému přístupu ke kolektivnímu odškodnění“ [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0021+0+DOC+XML+V0//CS>

Komise k této problematice dále v roce 2013 vydala doporučení¹³⁸ a v roce 2018 zprávu¹³⁹ o naplňování těchto doporučení. Ve své zprávě se Komise nezabývá pouze soutěžním právem, jedná se o dokument vztahující se k problematice kolektivního vymáhání jako celku v rámci EU. Hromadné žaloby lze užít všude tam, kde je vícero poškozených z jednoho protizákonného jednání. Typicky se tak jedná o oblast životního prostředí (v poslední době zejména ve spojení s kauzami předních automobilek a s jejich programy nainstalovaných v autech, které produkují zavádějící data o znečišťujících emisích), oblast spotřebitelského práva (zejména práva cestujících), či diskriminační žaloby (např. zaměstnanců).

Komise ve svém dokumentu uzavřela, že přestože vydala svá doporučení, členské státy instrumenty hromadných žalob do svých právních řádů plně neimplementovaly. V doporučení předpokládá Komise zavedení tzv. reprezentativní žaloby, kterou by podával jeden zástupce, který tím zahájí řízení a který v řízení zastupuje poškozené subjekty. Existují dva přístupy, jak poškozené subjekty zahrnout do této reprezentativní žaloby. Tzv. systém opt-in a opt-out. Doporučení preferuje variantu opt-in, tedy žaloba je podána (s předem domluveným okruhem poškozených) a jednotlivé další poškozené subjekty se výslovně k této reprezentativní žalobě přidávají (vyslovují svůj souhlas s tím, aby pro ně výrok soudu v dané věci byl závazný). Varianta opt-out je naopak mechanismus, kdy podanou žalobou jsou zahrnuty všechny

¹³⁸ Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie. OJ L 201, 26.7.2013, p. 60–65 [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32013H0396>

¹³⁹ ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (2013/396/EU), COM/2018/040 final [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:52018DC0040>

potencionální subjekty, které pokud se nechtějí zúčastnit, musí výslovně z řízení vystoupit. Komise princip opt-out však absolutně nevyloučila, a tak tento přichází v úvahu tam, kde to odůvodňuje řádný výkon spravedlnosti (čl. 21 Doporučení). V obou případech je doporučováno zakotvení možnosti vystoupení za stejných podmínek jako u zpětvzetí žaloby.

V současné době je v evropském legislativním procesu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zástupných žalobách na ochranu kolektivních práv spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES¹⁴⁰. Ta však primárně není určena pro nároky ze soutěžního práva, na nová pravidla soukromoprávního vymáhání soutěžního práva se tak nová ustanovení této Směrnice neuplatní.

V České republice se k datu sepisu této rigorózní práce připravuje legislativní návrh znění zákona o hromadných žalobách. Gesci nad problematikou hromadných žalob získalo Ministerstvo spravedlnosti, které po mezirezortním připomínkovacím řízení předložilo návrh věcného záměru zákona Vládě, jež tento návrh následně schválila, přičemž ministři spravedlnosti bylo uloženo, aby do 31. března 2019 předložil svůj finální návrh zákona¹⁴¹.

Věcný návrh zákona prozatím počítá s komplexní úpravou řízení o hromadné žalobě (ke všem druhům nároků, tedy jak ze soutěžního práva, tak z práva spotřebitelského, životního atd., s výjimkou nároků z práva obchodních korporací, např. nabídky převzetí a squeeze-out; stejně tak věcný návrh zákona vylučuje působnost

¹⁴⁰ Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES, COM/2018/184 final - 2018/0089 (COD) [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM:2018:184:FIN>

¹⁴¹ Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách včetně mezirezortního řízení je dostupný[online]. [cit. 2019-01-28]: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSARKE8ZPJ>

na nároky z odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím či nesprávným úředním postupem).

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se ve své připomínce¹⁴² k věcnému návrhu zákona podivil nad navrhovanou preferencí systému opt-out. Úřad zdůraznil, že Doporučení Komise počítá primárně s variantou opt-in. Legislativci ve svém návrhu však systém opt-out upřednostňují z důvodu ochrany individuálních práv dotčených osob a znásobení preventivní složky hromadných žalob. Na Sympoziu k hromadným žalobám sdělila JUDr. Anežka Janoušková z oddělení civilního práva odboru legislativy Ministerstva spravedlnosti, že český zákonodárce předpokládá hranici mezi oběma systémy u žalované částky překračující Kč 10.000,--¹⁴³. Pokud tedy náhrada škody pro jednoho jednotlivce v rámci hromadné žaloby přesáhne průměrně hranici bagatelního sporu, měl by se uplatnit režim opt-in. Autor této rigorózní práce má za to, že taková hranice má své opodstatnění, neboť u nižších nároků též může docházet k tzv. racionální apatii, na druhou stranu je však otázkou, zda taková argumentace odůvodňuje řádný výkon spravedlnosti.

Věcný návrh zákona též upravuje problematiku subjektů skupinového řízení (členové skupiny, správce skupinových nároků, zájmový spolek, zástupce skupiny a žalovaný). Aktivně legitimováni jsou ve věcném návrhu pouze správce skupinových nároků (který celou žalobu financuje a odpovídá za případnou prohru, nutná bude

¹⁴² Připomínky, včetně připomínek ÚOHS k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách jsou dostupné [online]. [cit. 2019-01-28]:

https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_column_id=column-1&p_p_col_count=3&material_WAR_odokkpl_pid=ALBSARKE8ZPJ&tab=remarks

¹⁴³ CIHLAŘOVÁ, Ivana. Sympozium k hromadným žalobám. In: Bulletin advokacie [online]. 2018 [cit. 2019-01-28]. ISSN 1805-8280. Dostupné z:

https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_12_2018_web.pdf

akreditace) a spolek založený na ochranu určitých zájmů. Přiznání aktivní legitimace tzv. správci skupiny vytváří celou otázku nejasností. V řízení sice bude muset být žalobce zastoupen advokátem, ale advokát s nejvyšší mírou pravděpodobnosti nebude schopen ani ochoten ručit za výsledek sporu. Rozhodovací roli by tak dle věcného návrhu měly získat zejména finanční skupiny, které budou do sporu investovat. Takové zájmy však mohou být odlišné od zájmů jednotlivých členů, navíc nemusí disponovat dostatečnou odbornou přípravou k udělování pokynů advokátovi. Dle názoru autora této rigorózní práce by struktura žalobce měla vypadat následovně – advokát společně s finančním fondem vytvoří tzv. litigační vehikl, finanční linka je oddělena od exekutivní (fond investuje a dohlíží, advokát žaluje a řídí spor), pomocí náležité reklamy jsou poškození informováni o záměru podat žalobu a po vlastním uvážení se za předem dohodnutých podmínek připojí (autor preferuje systém opt-in s odkazem na kontinentální zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* a též s odkazem na dokonalejší způsob distribuce vysouzené částky zúčastněným poškozeným).

Český zákonodárce by měl též zavést ad hoc akreditace, neboť k jednotlivým kauzám se budou tvořit různé týmy a různé vehikly. Není možné přepokládat, že by se finanční skupiny akreditovaly dopředu a následně vyhledávaly advokáta. Proces by měl být přesně opačný. Advokát rozpozná na trhu možnost podat hromadnou žalobu (v případě soutěžního práva to bude typicky rozhodnutí Komise, Úřadu, potvrzené soudy) a pokusí se takové nároky zajistit na finančním trhu, následně může být podána žaloba (je tedy samotnou otázkou, zda vůbec takovou ad hoc akreditaci provádět, neboť přípustnost žaloby a finanční stabilitu může posoudit sám soud). Přípuštěna by též měla být volná soutěž advokátů, tedy aby jednotlivé skupiny poškozených mohly mít svého vlastního advokáta. Taková úprava je nutná zejména z důvodu případného střetu zájmů, ale i odbornosti a spokojenosti klientů. Celý věcný návrh počítá s poškozenými spíše jako se substrátem s minimem práv, přitom o jejich právech a povinnostech bude soud rozhodovat. Osoba, která takové subjekty bude zastupovat, je zcela klíčová.

Věcný návrh zákona se též zabývá distribucí vysouzené částky, jelikož se prozatím počítá se systémem opt-out, ve kterém není předem jasně dán počet poškozených. Autoři návrhu počítají s jakousi obdobou soudní úschovy, do které by žalovaný po odsuzujícím rozhodnutí soudu vložil určité peněžní prostředky. Za naprosto nepochopitelně kontroverzní lze pak označit názor Ministerstva spravedlnosti, že nevyužitá částka po určité lhůtě připadne státu.

Při analýze věcného záměru je též nutné poukázat na naprostou absenci jakékoliv detailnější zmínky ohledně nové úpravy soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, přitom kolektivní vymáhání má zcela zásadní dopad na tuto novou legislativu. Není nijak vymezen vztah mezi speciální úpravou zákona č. 262/2017 Sb. a připravovanou úpravou hromadných žalob. Vzhledem k tomu, že přijetí tohoto zákona je pro soutěžní právo stěžejní, autor věří, že v nadcházejícím legislativním procesu získá právní norma potřebné změny, kterými se více přiblíží představám Komise a kterými zajistí maximální komfort pro poškozené, kteří se rozhodnou prostředky práva získat zpět své odškodné, ušlý zisk a úroky.

Závěr

Směrnice 2014/104/EU je nejnovější instrument práva EU, který svou právní úpravou reflektuje evoluci vymáhání soutěžního práva v Evropské unii za posledních dvacet let a který reprezentuje aktuální soutěžně-právní politiku Evropské komise. Tato práce představuje ucelený přehled cesty soutěžního práva k vytvoření plnohodnotné soukromoprávní větve soutěžního práva na území Evropské unie. Autor této práce představil a zanalyzoval tento složitý vývoj ve třech ucelených částech. Část první tvoří rešerše nejdůležitějších judikturních závěrů SDEU. Na základě představení praktických a reálných případů je ilustrováno, jaké otázky a základní problémy jsou spojeny se soukromoprávním vymáháním soutěžního práva. Jedná se především o informační asymetrii poškozených vůči narušitelům práva (poškození nemají k dispozici relevantní data, údaje a znalost o podstatě a fungování kartelové dohody). V EU existuje silná kultura veřejnoprávního vymáhání soutěžního práva, ale tato sama o sobě nepostačuje k plnému odškodnění obětí protisoutěžního jednání podniků. K podpoře takových poškozených v rámci EU bylo nutné implementovat do právních řádů členských států novou litigační úpravu. Jako vhodný nástroj byla vybrána Směrnice, jako harmonizační pramen práva EU (v rámci celé EU jsou stále zásadní rozdíly mezi jednotlivými národními procesními předpisy). Tato práce podrobně představila jednotlivé názory a ideje, které krystalizovaly v průběhu přípravy Směrnice, sám autor polemizuje s některými návrhy a náležitě komentuje jednotlivé kroky Komise z pohledu vlastní praxe.

Část druhá prezentuje hlavní cíl Směrnice, který je představován podporou subjektů práva k aktivnímu uplatňování náhrady škody (plné kompenzace) po porušení norem soutěžního práva. Pro úspěch žalob je nutné prokázat kauzální nexus mezi škodou a protiprávním jednáním, přičemž soudy získaly možnost odškodnění stanovit odhadem (v případě že existence újmy je prokázána nade vší pochybnost). Žalovat lze skutečnou škodu, ušlý zisk a úrok z prodlení. Je však nespornou pravdou, že Směrnice více zvýhodňuje a zaměřuje se na tzv. následné žaloby

(follow on actions), více bylo také legislativci myšleno na odškodnění z protisoutěžního jednání ve formě zakázaných dohod. Úpravě je někdy přezdíváno kladivo na kartely. Mnohá ustanovení Směrnice jsou však vágní a nebudují dostatečnou právní jistotu. Jedná se zejména o problematiku (zpětné) časové působnosti, či běhu promlčecích lhůt. Směrnice vytvořila nové instrumenty, které mají usnadnit vymáhání soutěžního práva. Jedná se zejména o ustanovení týkající se přístupu k informacím za asistence národních soudů a soutěžních úřadů (za současného nastavení ochrany obchodního a jiného tajemství, včetně vytvoření tří různých kategorií důkazů, podle relevantnosti a možnosti zpřístupnění, s jasnou vizí Komise ochránit programy schovávavosti). Směrnice zavedla různé mechanismy na podporu zlepšení postavení žalobců, jedná se zejména o nevyvratitelnou domněnku o správnosti rozhodnutí národního soutěžního úřadu (jakož i národního soudu), status prima facie u zahraničních rozhodnutí soutěžních úřadů, vyvratitelnou domněnku o vzniku škody u zakázaných dohod nebo jednání ve vzájemné shodě podniků. Směrnice též upravila problematiku přenosu kartelových cen v rámci distributorských a odběratelských řetězců.

Autor této práce má za to, že přijetí Směrnice byl krok správným směrem. Evropské soutěžní právo potřebuje kvalitní veřejné vymáhání, ale i silnou soukromoprávní litigační politiku. V rámci legislativního procesu bylo samozřejmě nutné určité instituty zmírnit, či formulovat pod tlakem politického kompromisu, cíl Směrnice však byl udržen a dostatečně jasně formulován členskými státy. Práce věnuje určitý prostor i následné implementaci Směrnice do národních právních řádů s důrazem na Českou republiku, u které autor poukazuje na dosti nekvalitní implementaci, která neposkytuje dostatečnou právní jistotu jednotlivým dotčeným subjektům. Nejzásadnější informace jsou prezentovány v souhrnných tabulkách. Autor věří, že svou prací náležitě přispěl k lepší základní orientaci v dané problematice. Je nepochybné, že soukromoprávní vymáhání nijak neohrožuje primární postavení veřejné větve soutěžního práva. Následných žalob bude do budoucna rozhodně přibývat, samostatné žaloby budou ojedinělé. K úspěchu soukromoprávní žaloby bude nutné zřejmě získat dostatečně širokou škálu poškozených, přiměřené financování

a solidně odvedené správní řízení s dostatkem relevantních důkazů. Je nutné též bedlivě sledovat judikaturu v klíčových destinacích a nová rozhodnutí SDEU, nejnovější případy autor představil v závěru druhé části.

V části třetí je definován zásadní problém, který Evropská komise bohužel k datu přijetí Směrnice nebyla schopna legislativně upravit, ani najít politickou shodu mezi členskými státy. Jedná se o úpravu financování žalob a možnost kolektivního vymáhání práv, tedy kolektivních žalob. Autor této práce se domnívá, že bez podrobné právní úpravy hromadných žalob nelze účinně vymáhat soutěžní právo. Do budoucna je zcela klíčové přijmout takovou právní úpravu, která zajistí kolektivní vymáhání soutěžního práva.

K Soudnímu dvoru Evropské unie již bylo podáno několik předběžných otázek týkajících se výkladu Směrnice. Autor této práce má za to, že do budoucna se pomalu začne nová úprava dostávat do povědomí podniků a spotřebitelů, kteří začnou bránit své zájmy na trhu a budou tak díky novým institutům více využívat svého práva uplatnit plné odškodnění. A soudy se budou muset vyrovnat s touto právní úpravou a přijmout nové a pokrokové principy soutěžního práva tak, aby byla zajištěna maximální míra spravedlnosti.

* * *

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury a pramenů

Část A seřazena abecedně, další části pak chronologicky dle data uveřejnění.

A. Odborná literatura

- 1) BOVIS, Christopher H. a Charles M. CLARKE. Private Enforcement of EU Competition Law. In: Liverpool Law Review [online]. 2015, 36(1), s. 49-71 [cit. 2018-12-01]. DOI: 10.1007/s10991-015-9164-9. ISSN 0144-932X. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10991-015-9164-9>
- 2) BOVIS, Christopher H. a Charles M. CLARKE. Private Enforcement of EU Competition Law. Liverpool Law Review [online]. 2015, 36(1), 49-71 [cit. 2019-01-03]. DOI: 10.1007/s10991-015-9164-9. ISSN 0144-932X. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10991-015-9164-9>
- 3) BOYLAN, Patrick a Chris OWEN. Cartel damages claims: spreading the net across the EU. In: THOMSON REUTERS: Practical Law [online]. 2. 9. 2010 [cit. 2018-11-30]. Dostupné z: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-503-1545?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-503-1545?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp)
- 4) BOYLAN, Patrick. Draft damages directive: off the agenda for now. Practical Law [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-500-5687?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/8-500-5687?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1)
- 5) BULST, Friedrich Wenzel. Of Arms and Armour: The European Commission's White Paper on Damages Actions for Breach of EC Antitrust Law. Bucerius Law

- Journal [online]. 2008(2), 81-95 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1162811>
- 6) Cartel File Disclosure to Damage Claimants in Donau Chemie. The Antitrust Hotch Potch [online]. [cit. 2018-10-24]. Dostupné z: https://professorgeradin.blogs.com/professor_geradins_weblog/2013/06/cartel-file-disclosure-to-damage-claimants-in-donau-chemie.html
 - 7) CIHLAŘOVÁ, Ivana. Symposium k hromadným žalobám. In: Bulletin advokacie [online]. 2018 [cit. 2019-01-28]. ISSN 1805-8280. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_12_2018_web.pdf
 - 8) CLASSEN, Ulrich. Choice of Forum: Considerations from a Practitioner's Perspective [online]. [cit. 2018-12-21]. Dostupné z: https://www.carteldamageclaims.com/wp-content/uploads/2017/04/UC_MaCCI-Presentation-Mannheim-11-Nov-2016.pdf
 - 9) CORNELISSEN, Rick, Naomi DEMPSEY, Albert KNIGGE a Paul SLUIJTER. The Private Competition Enforcement Review: Edition 11 NETHERLANDS [online]. March 2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://thelawreviews.co.uk/edition/the-private-competition-enforcement-review-edition-11/1167154/netherlands>
 - 10) DESELAERS, Wolfgang. Private Enforcement in Global Antitrust Cases – the European Perspective. [online]. 5. února 2016, s. 10 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>
 - 11) FRESE, Michael J. Harmonisation of Antitrust Damages Procedures in the EU and the Binding Effect of Administrative Decisions. Review of European Administrative Law [online]. 2015, 8(1), 27-49 [cit. 2018-11-21]. DOI: 10.7590/187479815X14313382198250. ISSN 18747981.
 - 12) HANSON, Hans-Petter H. Guidelines on passing-on of overcharges [online]. In: Svatomartínská konference v Brně, 2018, 14. 11. 2018, s. 21 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z:

<http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/svatomartinska-konference-2018/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>

- 13) HILDEBRAND, Doris. Pass-On Analysis: A Practitioner's View [online]. 14. listopadu 2018 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/svatomartinska-konference-2018/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>
- 14) HILDEBRAND, Doris. *PRIVATE ENFORCEMENT: Quantification of harm* [online]. 9. listopadu 2016 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>
- 15) KINDL, Jiří. Vybrané (problematické) aspekty zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže [online]. 14.11.2018 [cit. 2019-01-09]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/svatomartinska-konference-2018/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>
- 16) KINDL, Jiří. Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-728-6
- 17) KIRST, Philipp a Roger VAN DEN BERGH. THE EUROPEAN DIRECTIVE ON DAMAGES ACTIONS: A MISSED OPPORTUNITY TO RECONCILE COMPENSATION OF VICTIMS AND LENIENCY INCENTIVES. *Journal of Competition Law and Economics* [online]. 2016, **12**(1), 1-30 [cit. 2018-12-04]. DOI: 10.1093/joclec/nhv033. ISSN 1744-6414. Dostupné z: <https://academic.oup.com/jcle/article-lookup/doi/10.1093/joclec/nhv033>
- 18) KUIJPERS, Matthijs, Stefan TUINENGA, Stephen WISKING, Kim DIETZEL, Suzy CAMPBELL a Alexander FRITZSCHE. Actions for Damages in the Netherlands, the United Kingdom, and Germany. *Journal of European Competition law & Practice* [online]. 2015, (6) [cit. 2019-02-06].
- 19) KUIJPERS, Matthijs, Tommi PALUMBO, Elaine WHITEFORD, Thomas B. PAUL. Actions for Damages in the Netherlands, the United Kingdom, and

- Germany. Journal of European Competition law & Practice [online]. 2018, (9) [cit. 2019-02-08].
- 20) L'ECLUSE, Petr. European Union Loses Damages Claim in Lifts and Escalators Cartel Case. LexGo.be [online]. 22. prosince 2014 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <https://www.lexgo.be/en/papers/distribution-concurrence-consommation/competition-law/european-union-loses-damages-claim-in-lifts-and-escalators-cartel-case,91397.html>
- 21) LOPEZ, Fernando PEÑA. Issues and problems regarding E.U. competition law private enforcement: Damages and Nulity actions. The USV Annals of Economics and Public administration [online]. 2013, 13(1 (17), 230-235 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.seap.usv.ro/annals/ojs/index.php/annals/article/view/549/564>
- 22) MATON, Anthony a Laurent GEELHAND. European Commission is appealing the Belgian court's judgment on damages against elevators and escalators manufacturers [online]. 1. února 2015 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: https://www.hausfeld.com/uploads/documents/Hausfeld_Elevators_Briefing_February_2015.pdf
- 23) NEJEZCHLEB, Kamil. Kvantifikace škody způsobené protisoutěžním jednáním – několik „pass on“ úvah [online]. 2016, s. 11 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>
- 24) PEYER, Sebastian. Compensation and the Damages Directive. European Competition Journal [online]. 2016(12), 87-112 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2654187>
- 25) PLATTEAU, Koen. Court dismisses damages claims against elevator cartel – again. Lexology [online]. 4. dubna 2015 [cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=862a053c-92f2-4141-b1e2-042c10b28c12>

- 26) SANSOM, Mark, Anna MORFEY a Patrick TEAGUE. Recent developments in Private Antitrust Damages Litigation in Europe. *Antitrust Magazine* [online]. 2015 [cit. 2019-02-05].
- 27) SCHENKOVÁ, Kateřina. Private Enforcement v Rakousku: Lessons learned [online]. 9 listopadu 2016, s. 14 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/konference-a-seminare/uskutecnene-akce/svatomartinska-konference-2016/predstaveni-prednasejicich-a-jejich-prezentace.html>
- 28) TICHÝ, Luboš. *Evropské právo. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6.*
- 29) Tomášek, M. – Týč, V. a kol. *Právo Evropské unie. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 110*
- 30) TRULI, Emmanuela. White Paper on Damages Actions for Breach of the EC Antitrust Rules: The Binding Effect of Decisions Adopted by National Competition Authorities. *European Competition Journal* [online]. 2009, December 2009, 5(3), 795-821 [cit. 2018-11-20].
- 31) VAN THEMAAT, Weyer VerLoren, Rick CORNELISSEN, Naomi DEMPSEY, Albert KNIGGE a Paul SLUIJTER. Overview of recent private antitrust litigation activity: Netherlands. *The Law Reviews: The Private Competition Enforcement Review* [online]. 2018 [cit. 2019-02-08].
- 32) Wils, Wouter P. J., Private Enforcement of EU Antitrust Law and Its Relationship with Public Enforcement: Past, Present and Future. *World Competition*, Volume 40, Issue 1, March 2017, pp. 3-46. [online] [cit. 2019-01-10]. Dostupné z SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2865728>

* * *

B. Právní předpisy

B.1. Základní dokumenty EU

- 33) FRANCOVÁ, Jana, ed. Lisabonská smlouva: konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, Odbor informování o evropských záležitostech, 2009. ISBN 9788074400179.
- 34) Listina základních práv Evropské unie ze dne 26. října 2012, 2012/C 326/02, OJ C 326, 26.10.2012, p. 391–407. Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

B.2. Nařízení

- 35) Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, OJ L 12, 16.1.2001, p. 1–23. [online]. [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32001R0044>
- 36) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise, OJ L 145, 31.5.2001, p. 43–48. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32001R1049>
- 37) Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82, Úř. věst. L 1, 4.1.2003, s. 1–25. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex:32003R0001>
- 38) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). OJ L 199, 31.7.2007, p. 40–49. [online]. [cit. 2018-12-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32007R0864>

39) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brussels I bis), OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32. [online]. [cit. 2018-12-06]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32012R1215>

B.3. Směrnice

40) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, Úř. věst. L 157, 30.4.2004, s. 0045 – 0086. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32004L0048>

41) Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie v oblasti hospodářské soutěže, COM (2013) 404, 11. červen 2013. [cit. 2018-11-20] Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0404:FIN:CS:PDF>

42) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži, Úř. věst. L 349, 5.12.2014, s. 1–19. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014L0104>

B.4. Právní předpisy České republiky

43) Zákon. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

44) Zákon č. 262/2017 o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

C. Dokumenty Komise a Evropského parlamentu

- 45) Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (notified under document number C(2003) 1422), OJ L 124, 20.5.2003, p. 36–41, Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32003H0361>
- 46) CLARK, Emily, Mat HUGHES a David WIRTH. Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules: Analysis of economic models for the calculation of damages [online]. 2004 [cit. 2018-10-27]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/economic_clean_en.pdf
- 47) Zelená kniha - Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, 19. 12. 2005, [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52005DC0672>
- 48) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. dubna 2007 k zelené knize o žalobách na náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES (2006/2207(INI)). [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52007IP0152>
- 49) Bílá kniha ze dne 2. dubna 2008 o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES, [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52008DC0165>
- 50) Commission staff working paper accompanying the White paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules {COM(2008) 165 final}, bod 152 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52008SC0404>
- 51) Commission staff working document - Public Consultation: Towards a Coherent European Approach to Collective Redress, 4 February 2011, (SEC(2011)0173), [cit. 2018-11-29]. Dostupné z:

<http://www.ipex.eu/IPEXL->

[WEB/dossier/files/download/082dbcc530b1bf490130bcde4107002b.do](http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc530b1bf490130bcde4107002b.do)

- 52) Towards a coherent European approach to collective redress European Parliament resolution of 2 February 2012 (2011/2089(INI)), [cit. 2018-11-29]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:52012IP0021>
- 53) Commission Staff Working Document: Practical Guide Quantifying Harm In Actions for Damages Based on Breaches of Article 101 Or 102 Of The Treaty On The Functioning Of The European Union [online]. 11.6.2013, 68 [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf
- 54) Sdělení EP, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Směrem k evropskému horizontálnímu rámci pro kolektivní právní ochranu“ COM/2013/0401 final, [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52013DC0401>
- 55) Doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie. OJ L 201, 26.7.2013, p. 60–65 [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32013H0396>
- 56) Sdělení Komise o určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie, OJ C 167, 13.6.2013, p. 19–21 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52013XC0613\(04\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52013XC0613(04))
- 57) Draft guidelines for national courts on how to estimate the share of cartel overcharges passed on to indirect purchasers and final consumers [online]. [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2018_cartel_overcharges/index_en.html

- 58) ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU o provádění doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (2013/396/EU), COM/2018/040 final [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:52018DC0040>
- 59) Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES, COM/2018/184 final - 2018/0089 (COD) [online]. [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM:2018:184:FIN>

C.1. Tiskové zprávy Komise

- 60) ALMUNIA, Joaquín. Antitrust damages in EU law and policy. European Commission: Press releases database [online]. 7. 11. 2013 [cit. 2018-06-22]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-887_en.htm

C.2. Připomínkový řízení před Komisí

- 61) Clifford Chance. *Green Paper - Damages actions for breach of the EC antitrust rules: Consultation document* [online]. [cit. 2018-11-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/green_paper_comments.html
- 62) Association Française des Entreprises Privées. *Green Paper - Damages actions for breach of the EC antitrust rules: Comments by AFEP*[online]. 13 [cit. 2018-11-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/green_paper_comments.html

- 63) Irish Competition Authority. *European Commission Green Paper on Damages Actions for Breach of EC Antitrust Rules, Submission [online]* 20. 4. 2006 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/green_paper_comments.html
- 64) Baker & McKenzie. *EC White Paper on Damages: Response to Consultation [online]* July 2008 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/white_paper_comments.html
- 65) BEUC, the European Consumers' Organisation: *Damages Actions for Breach of EC Antitrust Rules - BEUC Response to the White Paper*, 14. 7. 2008 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/white_paper_comments.html
- 66) American Chamber of Commerce to the European Union: *Comments on the European Commission's white paper on Damages Actions for Breach of the EC Antitrust Rules*, 7. 11. 2009 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/white_paper_comments.html
- 67) *Implementing the EU Directive on damages for breaches of competition law: government response [online]*. December 2016 [cit. 2019-01-07]. Body 59-61 Dostupné z:
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/577228/damages-directive-consultation-response.pdf

* * *

D. Rozhodnutí Komise

- 68) Rozhodnutí ze dne 25. března 2002, Plzeňský Prazdroj, č.j. ÚOHS-S6301-54902
- 69) Rozhodnutí Evropské komise ze dne 21. února 2017, věc COMP/E-1/38.823, OJ C 75, 26.3.2008, p. 19–24. Dostupné z:
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52008XC0326\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52008XC0326(01))
- 70) Rozhodnutí Evropské komise ze dne 29. listopadu 2006, případ COMP/F/38.638. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/38638/38638_826_1.pdf
- 71) Rozhodnutí Komise ze dne 3. května 2006, Hydrogen Peroxide and Perborate, COMP/F/38.620
- 72) Rozhodnutí Komise ze dne 3. 12. 2003 č. C.38.359 Electrical and mechanical carbon and graphite products. [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_38359

* * *

E. Rozhodnutí unijních soudů

- 73) Rozsudek ze dne 30. března 1974, Belgische Radio en Televisie v SV SABAM and NV Fonior (BRT I), C-127/73, ECLI:EU:C:1974:6
- 74) Rozsudek ze dne 9. března 1978, Amministrazione delle finanze dello Stato v Simmenthal, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49
- 75) Rozsudek ze dne 16. června 1987, Komise v. Itálie, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283
- 76) Rozsudek ze dne 22. října 1987, Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost, C-314/85, ECLI:EU:C:1987:452
- 77) Rozsudek ze dne 19 listopadu 1991, Andrea Francovich, Danila Bonifaci a další v. Italská republika, C-6/90 a C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428;
- 78) Rozsudek ze dne 18. března 1997, Guérin automobiles v Commission, C-282/95 P, ECLI:EU:C:1997:159
- 79) Rozsudek ze dne 17. července 1997, GT-Link v De Danske Statsbaner, C-242/95, ECLI:EU:C:1997:376
- 80) Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. prosince 2000, Masterfoods and HB, C-344/98, ECLI:EU:C:2000:689, bod 52
- 81) Rozsudek ze dne 20. září 2001, Courage Ltd v Bernard Crehan, C-453/99, ECLI:EU:C:2001:465
- 82) Stanovisko ze dne 22. května 2003, AOK-Bundesverband a další, C-264/01, ECLI:EU:C:2003:304
- 83) Rozsudek ze dne 13. července 2006, Manfredi, spojené věci C-295/04 - C-298/04, ECLI:EU:C:2006:461
- 84) Rozsudek ze dne 14. června 2011, Pfeiderer, C-360/09, ECLI:EU:C:2011:389
- 85) Rozsudek ze dne 15. června 2012, Otis Luxembourg a další v. Komise, C-494/11 P, ECLI:EU:C:2012:356
- 86) Rozsudek ze dne 6. listopadu 2012, Otis a další, C-199/11, ECLI:EU:C:2012:684
- 87) Rozsudek ze dne 16. května 2013, Melzer, C-228/11, ECLI:EU:C:2013:305

- 88) Rozsudek ze dne 6. června 2013, Donau Chemie a další, C-536/11, ECLI:EU:C:2013:366
- 89) Rozsudek ze dne 18. července 2013, Schindler Holding a další v. Komise, C-501/11 P, ECLI:EU:C:2013:522;
- 90) Rozsudek ze dne 27. února 2014, Commission v EnBW, C-365/12 P, ECLI:EU:C:2014:112
- 91) Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. června 2014, Kone AG a další v. ÖBB-Infrastruktur AG, C-557/12, ECLI:EU:C:2014:1317.
- 92) Rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, ECLI:EU:C:2015:335
- 93) Rozsudek ze dne 28. ledna 2015, Kolassa, C-375/13, ECLI:EU:C:2015:37
- 94) Rozsudek ze dne 12. ledna 2017, Timab Industries and CFPR v Commission, C-411/15 P, ECLI:EU:C:2017:11

E.1. Stanoviska generálních advokátů

- 95) Stanovisko generálního advokáta Jána Mazáka, přednesené dne 16. prosince 2010, C-360/09, ECLI:EU:C:2010:782
- 96) Stanovisko generálního advokáta Nilla Jääskinena, přednesené dne 7. února 2013, C-536/11, ECLI:EU:C:2013:67
- 97) Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott, přednesené dne 30. ledna 2014, Kone AG a další C-557/12, ECLI:EU:C:2014:45
- 98) Stanovisko generálního advokáta Niila Jääskinena, přednesené dne 11. prosince 2014, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, ECLI:EU:C:2014:2443

E.2. Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 99) Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa (Portugalsko) dne 15. listopadu 2017 – Cogeco Communications Inc v. Sport TV Portugal a další, věc C-637/17
- 100) Žaloba podaná dne 11. prosince 2017 – Scania a další v. Komise (Věc T-799/17), ECLI zatím nepřiděleno
- 101) Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Korkein oikeus (Finsko) dne 22. prosince 2017, Skanska Industrial Solutions and Others, C-724/17

* * *

F. Internetové zdroje

- 102) Acquisition of 4,300 pubs – the largest ever pub transaction [online]. [cit. 2018-07-03]. Dostupné z: <https://www.terrafirma.com/investment/inntrepreneur.html>
- 103) Ján Mazák. Wikipedia [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Maz%C3%A1k
- 104) ECJ Clarifies Pfleiderer Ruling On Access To Documents In Damages Actions [online]. 17. července 2013 [cit. 2018-10-25]. Dostupné z: <http://www.mondaq.com/x/251554/Cartels+Monopolies/Companies+Cannot+Invoke+Advice+From+A+Legal+Counsel+Or+Decision+Of+A+National+Competition+Authority+Or+Court+To+Escape+Finding+Of+Infringement>
- 105) Zelené knihy [online]. [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8913/sekce/zelene-knihy/>
- 106) Krajský soud v Brně zrušil pokuty za kartel stavebních firem. Aktuálně.cz [online]. 6. 3. 2018 [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/krajsky-soud-v-brne-zrusil-pokuty-za-kartel-stavebnich-firem/r~814a510e212411e883510cc47ab5f122/?redirected=1542711127>
- 107) Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se při provádění místních šetření ve věci tzv. stavebního kartelu dopustil procesních pochybení. [online]. 30. 1. 2019 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Urada-pro-ochranu-hospodarske-souteze-se-pri-provadeni-mistnich-setreni-ve-veci-tzv-stavebniho-kartelu-dopustil-procesnich-pochybeni/art/22650?tre_id=205
- 108) Higher Regional Court of Düsseldorf, decision of 30/03/2015 (VI-U (Kart) 3/14) on the value in dispute for third-party interveners, 18. 2. 2015 [cit. 2018-11-28]. Dostupné z: <https://www.carteldamageclaims.com/wp-content/uploads/2017/03/Beschluss-30-03-2015-GegenstW.pdf>
- 109) CEMENT CARTELS. CDC - Cartel Damage Claims [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné z:

- <https://www.carteldamageclaims.com/competition-law-damage-claims/cement-cartels/>
- 110) LENIENCY FOR SUBSEQUENT APPLICANTS. Organisation for Economic Co-operation and Development: Directorate For Financial And Enterprise Affairs, Competition Committee [online]. 2012(DAF/COMP(2012)25), 214 [cit. 2018-12-05]. Dostupné z:
<http://www.oecd.org/competition/Leniencyforsubsequentapplicants2012.pdf>
- 111) *Hydrogen peroxide cartel* [online]. [cit. 2018-12-06]. Dostupné z:
<https://www.carteldamageclaims.com/competition-law-damage-claims/hydrogen-peroxide-cartel/>
- 112) European Competition Network. European Commission: Competition [online]. [cit. 2019-01-10]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html
- 113) RELATIONSHIP BETWEEN PUBLIC AND PRIVATE ANTITRUST ENFORCEMENT: United States. DAF/COMP/WP3/WD(2015)11 [online]. Organisation for Economic Co-operation and Development, 15. 6. 2015 [cit. 2019-01-10]. Dostupné z:
https://www.ftc.gov/system/files/attachments/us-submissions-oecd-other-international-competition-fora/publicprivate_united_states.pdf
- 114) Directive on Antitrust Damages Actions: Transposition of the Directive in Member States [online]. [cit. 2019-01-05]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/directive_en.html
- 115) Case C-637/17 - Preliminary ruling on the private enforcement Directive (Directive 2014/104/EU) [online]. 29. 5. 2018 [cit. 2019-01-07]. Dostupné z:
<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=bcdc018f-5c03-41b1-9873-80a783437744>
- 116) Sněmovní tisk 991/2, část č. 1/2: Pozměňovací a jiné návrhy k tisku 991/0 [online]. [cit. 2019-01-08]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=991&ct1=2>

- 117) SVATOMARTINSKOU KONFERENCI ZAKONČILA DEBATA O BID RIGGINGU [online]. 15.11.2018 [cit. 2019-01-09]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/2513-svatomartinskou-konferenci-zakončila-debata-o-bid-riggingu.html>
- 118) Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, as endorsed by leaders at a special meeting of the European Council on 25 November 2018. [online] [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/759019/25_November_Agreement_on_the_withdrawal_of_the_United_Kingdom_of_Great_Britain_and_Northern_Ireland_from_the_European_Union_and_the_European_Atomic_Energy_Community.pdf
- 119) Návrh věcného záměru zákona o hromadných žalobách včetně mezirezortního řízení je dostupný[online]. [cit. 2019-01-28]: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSARKE8ZPJ>
- 120) Přípomínky, včetně připomínek ÚOHS k věcnému záměru zákona o hromadných žalobách jsou dostupné [online]. [cit. 2019-01-28]: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&material_WAR_odokkpl_pid=ALBSARKE8ZPJ&tab=remarks

* * *

Soukromoprávní vymáhání škody v soutěžním právu EU

Abstrakt

Tato rigorózní práce je věnována tématu soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, tedy možnosti domáhat se před soudy odškodnění vzniklého z protisoutěžního jednání. Autor mapuje historický vývoj uplatňování nároků z titulu vzniklé škody v části první. Tato analýza v sobě zahrnuje náležitou rešerši rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, rozbor přípravných prací na Směrnici Evropské komise, a to včetně syntézy četných připomínek stran členských států, orgánů ochrany hospodářské soutěže a ostatních zúčastněných stran.

V logické návaznosti na výše popsanou část první se autor dále v části druhé této práce zabývá samotným textem přijaté Směrnice 2014/104/EU a její náležitou transpozicí. Na území Evropské unie došlo k vytvoření plnohodnotné soukromoprávní větve soutěžního práva, která nijak nenahrazuje veřejné vymáhání soutěžního práva, zajišťované Evropskou komisí a jednotlivými národními soutěžními úřady, naopak soukromé žaloby poškozených slouží jako doplněk k veřejnoprávní sankci.

Směrnice harmonizovala určité nové postupy a instituty, které jsou všechny dopodrobna v práci rozebrány a kriticky zhodnoceny s ohledem na možné praktické obtíže. Záměrem Evropské komise bylo vytvořit takové prostředí, které by zajistilo právo na plné odškodnění. Je zřejmé, že takového cíle prozatím nebylo dosaženo, zejména bude nutné podpořit kolektivní ochranu práv. Autor v této práci vytvořil sérii přehledných analytických tabulek k jednotlivým (často sporným) ustanovením Směrnice, věnoval se desítkám zásadních rozhodnutí SDEU a to včetně nejaktuálnějších kauz vyvolaných předběžnými otázkami soudů v souvislosti s výkladem Směrnice. Speciální kapitola je též věnována zahraniční praxi v členských státech. Rigorózní práce představuje ucelený dokument, který lze využít k hlubšímu studiu soukromoprávního vymáhání soutěžního práva.

Klíčová slova: Soutěžní právo, náhrada škody, směrnice 2014/104/EU

Private enforcement of EU Competition Law

Abstract

The topic of this Juris Doctor thesis deals with private enforcement of competition law, which is commonly understood as the possibility of seeking damages caused by anticompetitive behavior of undertakings before the courts of EU member states. The author describes the development of the right to seek the antitrust damages in the first part of his thesis. This deep analysis involves an exhaustive presentation of key decisions of the Court of Justice of the European Union, accompanied by the analysis of the preparatory work on the Directive 2014/104/EU. The latter includes synthesis of numerous comments drafted and issued by member states, national competition authorities and other stakeholders as well.

Following the first part described above, the author carefully examines the whole text of adopted Directive 2014/104/EU and describes its transposition. There was created a new fully recognized branch of competition law within the EU, which doesn't replace or threaten both the EC and NCA public enforcement of competition law. Moreover, these private antitrust damages actions serve as a complement of a public-law sanction.

The European private damages directive establishes certain new procedures and law institutes, all of which are thoroughly analyzed and critically assessed in the light of possible practical difficulties. The main aim of EC was to create such an environment which would guarantee the right to full compensation under the principle of effective redress. It is clear that such goal has not yet been achieved; in particular it will be necessary to promote collective redress. In his work, the author created a series of analytical grids on the several (often controversial) provisions of the Directive, analyzed dozens of crucial ECJ decisions, including the most recent (pending) cases set by the requests for a preliminary rulings of the national courts in relation with the interpretation of the Directive. A special chapter is also focused on different legal practice across the Member States. This Juris Doctor thesis is a comprehensive document that can be used for a deeper study of private law enforcement of competition law.

Key words: Competition law, anitrust damages, directive 2014/104/EU